

**BELEIDS- EN FINANCIËLE
BEGROTING 2016-2019**

Olst-Wijhe, oktober 2015
doc. nr.: 15.019510

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
AANBIEDINGSBRIEF	3
KERNGEGEVENS	7
HOOFDSTUK 1 BELEIDSBEGROTING - DE PROGRAMMA'S	8
PROGRAMMA 1 WOON- EN LEEFOMGEVING.....	9
PROGRAMMA 2 VEILIGHEID	22
PROGRAMMA 3 ECONOMIE, RECREATIE EN TOERISME	28
PROGRAMMA 4 DUURZAAMHEID	33
PROGRAMMA 5 JEUGD EN ONDERWIJS (INCL. JEUGDZORG).....	40
PROGRAMMA 6 WELZIJN, SPORT EN CULTUUR	48
PROGRAMMA 7 WERK, INKOMEN EN ZORG	54
PROGRAMMA 8 DIENSTVERLENING	60
PROGRAMMA 9 BESTUUR EN COMMUNICATIE.....	63
PROGRAMMA 10 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN ONVOORZIEN	67
HOOFDSTUK 2 BELEIDSBEGROTING – DE PARAGRAFEN.....	72
PARAGRAAF 1 LOKALE HEFFINGEN	73
PARAGRAAF 2 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	80
PARAGRAAF 3 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	88
PARAGRAAF 4 FINANCIERING	93
PARAGRAAF 5 BEDRIJFSVOERING	97
PARAGRAAF 6 VERBONDEN PARTIJEN	100
PARAGRAAF 7 GRONDBELEID	112
HOOFDSTUK 3 FINANCIËLE BEGROTING.....	116
3.1 OVERZICHT BATEN EN LASTEN	117
3.2 FINANCIËLE POSITIE	119
3.3 OVERZICHT BESCHIKBARE RESERVES	128
3.4 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA.....	130
3.5 JAARLIJKS TERUGKERENDE GERELATEERDE VERPLICHTINGEN VAN VERGELIJKBAAR VOLUME	131
3.6 OVERZICHT TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN RESERVES	133
3.7 EMU-SALDO	135
3.8 MATRIX PROGRAMMA'S EN PRODUCTEN.....	136

AANBIEDINGSBRIEF

Geachte raad,

INLEIDING

Hierbij bieden wij u de ontwerpbegroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 ter vaststelling aan. De begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 is in evenwicht.

De Begrotingsbrief 2016-2019, behandeld in uw vergadering van 28 september jl. vormt de basis voor de aangeboden begroting. Daarnaast heeft uw raad in uw vergadering van 29 juni 2015 de richtlijnen vastgesteld, die ook als uitgangspunt voor de begroting 2016 zijn gehanteerd. In deze begroting is nog geen rekening gehouden met de uitkomsten van de Septembercirculaire 2015.

BELEIDSVOORNEMENS 2016

In de komende jaren zijn er genoeg uitdagingen, die van ons allen veel zullen vergen. In de begroting zijn deze per programma verder uitgewerkt. De belangrijkste activiteiten voor het komende jaar zijn:

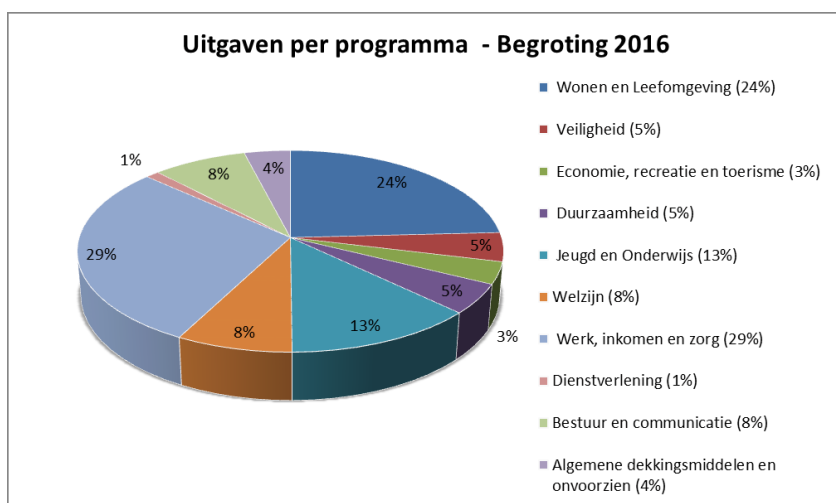
- Nieuwe Structuurvisie Olst-Wijhe
- Nieuwe Woonvisie
- Actualisatie van bestemmingsplannen
- Uitvoering integraal veiligheidsbeleid
- Actualisatie Detailhandelsstructuurvisie
- Uitvoering Programma Duurzaamheid 2016-2020
- Vormgeving aan de transitie sociaal domein
- Uitvoering geven aan jeugdzorg en het ontwikkelen van een nota preventief jeugdbeleid
- Uitvoering geven aan participatie en maatschappelijke ondersteuning
- Nieuw onderwijshuisvestingsbeleid
- Nieuw ouderenbeleid
- Uitvoering geven aan overheidsparticipatie

FINANCIEEL BEELD VAN DE JAARSCHIJF 2016 EN PERSPECTIEF VAN DE MEERJARENRAMING 2016-2019

Wij zijn blij dat wij u een beleidsbegroting 2016-2019 kunnen presenteren die materieel in evenwicht is. De begroting is gebaseerd op de primitieve begroting 2015-2018, de autonome ontwikkelingen en bestaand beleid, uiteengezet in de Begrotingsbrief 2016-2019.

De conceptbegroting 2016-2019 laat in onderstaande tabel een overzicht zien van de totale baten en lasten (excl. nieuw beleid). De uitgaven per programma zijn daarna grafisch weergegeven.

Overzicht van baten en lasten		Begroting	MJR	MJR	MJR
		2016	2017	2018	2019
Lasten (incl. mutatie reserves)					
1	Wonen en Leefomgeving	10.430.479	9.870.286	8.633.026	8.488.064
2	Veiligheid	1.996.467	1.988.898	1.987.951	1.987.003
3	Economie, recreatie en toerisme	1.516.195	1.508.915	1.481.274	914.506
4	Duurzaamheid	2.063.264	2.024.312	2.001.216	1.999.862
5	Jeugd en Onderwijs	5.509.357	5.213.658	5.199.409	5.180.037
6	Welzijn	3.349.221	3.164.813	3.121.605	3.063.010
7	Werk, inkomen en zorg	12.533.490	12.044.357	11.788.741	11.642.748
8	Dienstverlening	506.525	520.166	520.112	520.057
9	Bestuur en communicatie	3.504.688	3.394.553	3.391.000	3.391.046
-	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	1.719.369	1.524.364	1.506.029	1.521.063
Totaal lasten (incl. mutatie reserves)		43.129.055	41.254.322	39.630.363	38.707.396
Baten (incl. mutatie reserves)					
1	Wonen en Leefomgeving	6.742.426	6.292.378	5.059.392	4.916.768
2	Veiligheid	91.716	93.105	94.495	93.685
3	Economie, recreatie en toerisme	1.424.262	1.399.351	1.341.768	775.269
4	Duurzaamheid	1.654.523	1.628.247	1.601.933	1.600.579
5	Jeugd en Onderwijs	342.816	333.661	325.597	314.755
6	Welzijn	796.270	638.847	605.843	557.831
7	Werk, inkomen en zorg	2.528.696	2.520.860	2.511.695	2.496.892
8	Dienstverlening	296.380	307.600	307.600	307.600
9	Bestuur en communicatie	626.450	626.450	626.450	626.450
-	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	28.845.645	27.641.769	27.255.694	27.142.358
Totaal Baten (incl. mutatie reserves)		43.349.184	41.482.268	39.730.467	38.832.187
Geraamd resultaat		220.130	227.947	100.104	124.791

In de Begrotingsbrief 2016-2019 is een aantal nieuwe beleidsvoornemens opgenomen. Deze zijn nog niet verwerkt in de voorliggende begroting. Het gaat om de volgende beleidsvoornemens:

- Exploitatie accommodatie Stichting Kulturhus Olst-Wijhe
- Bekostiging peuterwerk (VVE)
- Afbouw stelpost onderuitputting
- Actualiseren ruimtelijk beleidskader
- Leader bijdrage
- Samenwerking Regio Zwolle
- Beleidsvisie Recreatie, toerisme en cultuur
- Programma Duurzaamheid

Voor een toelichting op deze beleidsvoornemens wordt verwezen naar de Begrotingsbrief 2016-2019.

Het totaalbeeld van de conceptbegroting 2016-2019 aangevuld met de financiële consequenties van het nieuwe beleid ziet er als volgt uit.

FINANCIËEL MEERJAREN-PERSPECTIEF 2016-2019					- = nadelig in financieel kader				
Onderdeel	2016	2017	2018	2019					
Primitieve begroting 2015-2018	133.452	198.162	1.469	1.469					
Totaal autonome ontwikkelingen	309.928	184.838	215.412	230.847					
Totaal bestaand beleid	-223.250	-155.053	-116.777	-107.525					
Totaal concept begroting 2016-2019	220.130	227.947	100.104	124.791					
Totaal nieuw beleid	-37.200	300	12.800	-12.200					
Begroting 2016-2019 incl nieuw beleid	182.930	228.247	112.904	112.591					

SEPTEMBER-CIRCULAIRE 2015

In de begroting zijn de consequenties van de Septembercirculaire 2015 nog niet opgenomen. Deze circulaire geeft een actueel beeld, gebaseerd op de Miljoenennota van het Rijk. In het raadsvoorstel behorende bij deze begroting zal op de consequenties worden ingegaan.

DOORONTWIKKELING BEGROTING

Met uw presidium hebben wij gesproken over de doorontwikkeling van de begroting. Een eerste stap daartoe is de wijziging van de indeling van de programma's. In deze begroting (hoofdstuk Beleidsbegroting – De Programma's) zijn de programma's ingedeeld in de thema's, die ook gehanteerd zijn in de begroting van het afgelopen jaar en de heroverwegingsvoorstellen. Wij hebben vooralsnog geen aanleiding gezien hierin wijzigingen aan te brengen. Een programma omvat een samenhangend geheel van activiteiten. Beleidsdoelen en activiteiten die een relatie met elkaar hebben worden ondergebracht in één programma. Bij de toedeling van beleidsproducten aan een programma zullen er altijd twijfelpunten zijn. Per programma worden doelstellingen en te bereiken maatschappelijke effecten beschreven aan de hand van reeds vastgestelde beleidsdocumenten. Maatschappelijke effecten worden vertaald in indicatoren en streefwaarden om sturing te kunnen geven aan de geformuleerde doelstellingen.

Een tweede stap in de doorontwikkeling van de begroting betreft een herijking en nadere verdieping van de te bereiken maatschappelijke effecten en de daarbij behorende indicatoren. Daarover zijn met uw raad afspraken gemaakt. De actualisatie van de verschillende beleidskaders heeft geleid tot aanpassing van de in deze beleidsbegroting genoemde doelstellingen c.q. maatschappelijke effecten. Op onderdelen zullen doelstellingen dan ook afwijken van die van voorgaande jaren.

KERNGEGEVENS

Onderdeel		01-01-2015		Raming 01-01-2016	
			specificatie		specificatie
a	<i>Sociale structuur</i>				
	aantal inwoners :	17.770		17.839	
	waarvan :				
	- < 20 jaar		4.100		4.063
	- > 20 jaar en < 65 jaar		10.230		9.968
	- > 65 jaar		3.440		3.808
	aantal bijstandsontvangers:	157			167
	waarvan:				
	. WWB tot 65 jaar		145		153
	- IOAW		11		13
	- IOAZ		1		1
b	<i>Fysieke structuur</i>				
	oppervlakte gemeente	11.837 ha		11.837 ha	
	<i>Volkshuisvesting:</i>				
	- woningen		7.280	7.320	
	- niet-woningen		835	835	
c	Onderwijs (aantallen per teldatum 01-10)				
	aantal leerlingen:	1.980			1.850
	waarvan:				
	Openbaar basisonderwijs		580		535
	Bijzonder basisonderwijs		900		865
	Voortgezet onderwijs		500		450
d	<i>Financiële structuur</i>		per inwoner:		per inwoner:
	lasten	42.320.479	2.381	43.129.055	2.418
	opbrengst belastingen	4.158.522	234	4.152.823	233
	algemene uitkering	22.859.096	1.286	22.579.346	1.266
	gemeentefonds				
	boekwaarde geactiveerde kapitaaluitgaven	71.008.645	3.995	69.580.918	3.900
	vaste schuld,	41.644.206	2.343	40.467.059	2.268
	waarvan woningbouw	4.787.751	269	3.525.134	198

HOOFDSTUK 1 BELEIDSBEGROTING - DE PROGRAMMA'S

PROGRAMMA 1 WOON- EN LEEFOMGEVING

PORTEFEUILLEHOUDER: WETHOUDERS ENGBERINK, BLIND EN BOSCH

INLEIDING

Het programma Woon- en leefomgeving omvat de volgende beleidsproducten: Ruimtelijke ordening, Woningbouw (incl. bouwgrondexploitatie woningen), Leefomgeving, Openbare ruimte: wegen, verkeer, groen en riolering.

Olst-Wijhe is een aantrekkelijke gemeente om te wonen en te werken. De verschillende functies, zoals wonen, werken, recreëren, natuur en water, landbouw en verkeer ontwikkelen zich in samenhang en versterken elkaar waar mogelijk. De beoordeling van de inwoner met betrekking tot de woon- en leefomgeving krijgt een voldoende¹.

In de lijn van de actualisatie van de Sociale Toekomstvisie beogen wij niet langer een verdere uitbreiding van onze woningbouwopgave maar zetten we daar waar mogelijk in op herstructurering van dorpen en buurten en kleinschalige inbreidingsprojecten. Daarbij gaan we er vanuit dat onze inwoners in eerste instantie verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit en vitaliteit van hun eigen leef- en woonomgeving.

De Toekomstvisie Olst-Wijhe spreekt over de volgende ambities:

- Inzetten op de lokale samenleving: overzichtelijk, met betrokkenheid, een bloeiend verenigingsleven en ontplooiingskansen voor iedereen.
- Behouden en waar mogelijk versterken van het brede voorzieningenpakket: van detailhandel, scholen, sport, zorg tot cultuur. Extra woningbouw als motor voor dit streven.
- Een brede economische structuur met de focus op de lokale economie met voldoende werkgelegenheid en oog voor verbreding, innovatie en ondernemerschap.
- Versterken van het landschap, de diversiteit en de grote potentie die het landschap en haar natuurwaarden hebben als vestigingsplaatsfactor (wonen) en voor recreatie en toerisme. Het watersysteem en de natuur vormen de duurzame dragers.
- Vitaliteit van het landelijk gebied door in te zetten op een brede, kwalitatieve landbouw en nieuwe economische dragers in het buitengebied.
- Het historische en kleinschalige karakter van de kernen en de buurtschappen is van wezenlijke betekenis voor de karakteristiek van onze gemeente. Behoud en versterking van de kwaliteiten van de kernen en buurtschappen wordt daarom nagestreefd.
- Wonen wordt daarnaast als middel ingezet om het landschap te versterken.
- Woningbouw voor de lokale behoefte wordt in principe gerealiseerd in of nabij de kernen Olst en Wijhe en de overige kleine kernen. De additionele woningbouwopgave (voor zover nog van toepassing) wordt geconcentreerd in Olst en Wijhe.
- Het uitgangspunt is dat er gebouwd wordt naar behoefte. De lokale doelgroep is breed en omvat starters, gezinnen en ouderen. Om alle doelgroepen goed te kunnen bedienen dient er dan ook gedifferentieerd gebouwd te worden.
- Wij streven ernaar in de periode 2006 tot en met 2020 ongeveer 800 tot 900 woningen aan de woningvoorraad toegevoegd te hebben. Het gaat daarbij om reguliere woningen, dus uitgezonderd de woningbouw ten behoeve van bijzondere doelgroepen.

---

¹ Uit Coalitieakkoord 2014-2018

Wat willen wij bereiken?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

1. Het creëren van een uitstekende leefgemeente, waarin de verschillende functies zoals wonen, werken, recreëren, natuur en water, landbouw en verkeer zich in samenhang ontwikkelen en elkaar waar mogelijk versterken;
2. Het behoud en versterken van de leefbaarheid in alle kernen;
3. Het handhaven van een goede bereikbaarheid voor alle woningen, bedrijven en overige voorzieningen;
4. Het handhaven van het huidige verkeersveiligheidsniveau;
5. Het hebben van wegen en paden, die voor alle soorten verkeersdeelnemers begaanbaar zijn en waar we onderhoud plegen op een “minimaal” niveau volgens de CROW richtlijn;
6. Het handhaven van het niveau van het openbaar vervoer;
7. In verband met de inzameling en het transport van afvalwater is er sprake van een duurzame bescherming van de volksgezondheid, handhaving van een goede leefomgeving en duurzame bescherming van natuur en milieu.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN

Doel	Indicator ²	Streefcijfer	Meest recente cijfer ³
Woon- en leefomgeving	Oordeel inwoners over woon- en leefomgeving:	voldoende ⁴	
	Waardering door inwoners van buurt als leef- en woonomgeving.	6	7,7
	Waardering door inwoners van de zorg van de gemeente voor de woon- en leefomgeving	6	6,5
Woningbouw	Realisatie woningen in de periode 2006-2020	800-900	
Duurzaamheid	Sociale huurwoningen hebben energielabel C	Minimaal 70% per 1-1-2015	
Goede bereikbaarheid	Straten, paden en trottoirs in de buurt zijn goed begaanbaar		57% vindt deze goed begaanbaar
Verkeersveiligheid	Onveilige verkeerssituaties in de buurt (% zelden/nooit)		44% vindt deze zelden of nooit verkeersonveilig
Onderhouden perken, plantsoenen en parken in de buurt	Oordeel burger of deze goed onderhouden zijn		36% vindt deze in de buurt goed onderhouden
Schoonhouden buurt	Oordeel inwoner over de buurt is schoon		62% vindt de buurt schoon
	Aantal 's nachts brandende lampen van de openbare	minimaal 97%	

² De vermelde indicatoren vinden deels hun basis in de burgerpeiling van [waarstaatjegemeente.nl](http://www.waarstaatjegemeente.nl) 2014

³ De cijfers zijn deels ontleend aan de burgerpeiling [waarstaatjegemeente.nl](http://www.waarstaatjegemeente.nl) (2014)

⁴ Coalitieakkoord 2014-2018

	verlichting op ieder willekeurig moment		
Tevredenheid openbaar vervoer	Oordeel burger over tevredenheid openbaar vervoer		58 % is tevreden over openbaar vervoer

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in wetgeving en in bestemmingsplannen is vastgelegd, gebaseerd op de volgende documenten:

- ✓ Structuurvisie Olst-Wijhe en Geactualiseerde Toekomstvisie Olst-Wijhe (2011-2020)
- ✓ Woonvisie Olst-Wijhe 2006-2015 en Uitvoeringsplan woningmarkt 2011
- ✓ Prestatieovereenkomst Olst-Wijhe-SallandWonen 2012-2015
- ✓ Nota Grondbeleid 2014-2017
- ✓ Nota Bovenwijkse voorzieningen (vastgesteld 2011, evaluatie in samenhang met structuurvisie)
- ✓ Landschapsontwikkelingsplan 2008-2023
- ✓ Beleidsnota archeologie 2010
- ✓ Log-visies Middel en Elshof (vastgesteld 2009)
- ✓ Nota Ruimtelijke Kwaliteit, 'de kunst van het verleiden' 2014
- ✓ Nota wegbeheer Olst-Wijhe (2003)
- ✓ Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan Olst-Wijhe (2011-2015)
- ✓ Groenbeleidsplan 2007-2017; geëvalueerd in 2014 via het Bomenbeleidsplan
- ✓ Bomenbeleidsplan 2014-2023
- ✓ Verkeersvisie 2009-2014
- ✓ Beleids- en beheerplan Begraafplaatsen 2014-2019
- ✓ Beleidsplan Openbare Verlichting 2009-2014

Wat doen wij in 2016?

RUIMTELIJKE ORDENING

Uitvoering Structuurvisie Olst-Wijhe

Actualisatie structuurvisie -> Nieuwe structuurvisie Olst-Wijhe

De startnotitie is in april 2015 door uw raad vastgesteld. In deze startnotitie wordt een onderscheid gemaakt tussen de tweede actualisatie van de Structuurvisie en de derde actualisatie.

De tweede actualisatie betreft de aanpassing van de Structuurvisie op een aantal beleidsthema's. Dit zijn beleidsthema's die al inhoudelijk zijn aangepast en waarbij de samenleving al betrokken is geweest, maar waarvan de aanpassing nog niet is verwerkt in de Structuurvisie. De afronding van de tweede actualisatie is voorzien voor de zomer van 2016.

De derde actualisatie zal naar verwachting met name betrekking hebben op een tweetal thema's, te weten:

- De actualisatie van de woonvisie uit 2006, laatstelijk gewijzigd bij de vaststelling van het uitvoeringsplan Woningmarkt uit 2015. Voor dit thema komt er een startnotitie in het vierde kwartaal van 2015.
- De verkeersmobiliteit en de leefbaarheid in het dorp Olst, inclusief een onderzoek naar de haalbaarheid van een tweede spoorwegovergang; hiervoor is een startnotitie gepland in het eerste kwartaal van 2016.

Lopende de actualisatie van deze bouwstenen wordt bepaald in hoeverre dat leidt tot bijstelling van de Structuurvisie.

Projecten in het kader van uitvoering Structuurvisie

>Noorder Koeslag Wijhe

In deze nieuwbouwwijk geeft de gemeente kavels uit en ontwikkelaar Roosdom Tjhuis verkoopt woningen. Door de ontwikkelaar wordt onderzocht of door verdichting rendabelere woningen verkocht kunnen worden. Dit vraagt wel om een aanpassing van het bestemmingsplan. In de vervolgfase leggen we in 2016 de nadruk op verkoop aan particulieren en/of CPO-projecten, waardoor op Noorder Koeslag een gevarieerd aanbod van projectbouw en particuliere bouw ontstaat.

>Zonnekamp-Oost Olst

In 2015 is gestart met de aanleg en inrichting van het wijkpark aan de oostzijde van het plangebied. De verwachting is dat een aantrekkelijke 'aankleding' en 'natuurlijk spelen' gunstige uitwerking heeft op de verkoop van kavels. In 2016 wordt de verkoop van kavels doorgezet.

>Zonnekamp-West Olst

Nu de koopovereenkomst met de Vereniging Vriendenerf is gesloten, is de verwachting dat dit project in 2016 nagenoeg wordt afgerond. Daarnaast resteert nog een locatie met drie grote kavels. Nu de markt wat aantrekt is het denkbaar dat hiervoor weer belangstelling gaat ontstaan.

Uitvoering Centrumvisie Wijhe

De uitvoering van de Centrumvisie Wijhe is nagenoeg afgerond. Er resteren nog enkele woningbouwprojecten die nog in uitvoering zijn. Dit betreft woningbouw aan de Tuurweide en de nog resterende kavels park Wijhezicht. Verwacht wordt dat de in aanbouw zijnde woningen op de locatie Tuurweide eind 2015 worden opgeleverd.

Gebiedsontwikkeling Noordmanshoek

Er is een concreet particulier initiatief voor het gebied Noordmanshoek. Bekeken wordt of dit plan voldoende potentie heeft en of het ook financieel gezien genoeg perspectief biedt. In dat licht wordt er nu een richtinggevend voorstel voorbereid. De verwachting is dat dit voor eind 2015 gereed is, zodat in 2016 gewerkt kan worden aan een concrete uitwerking voor de gebiedsontwikkeling. Het streven is nog steeds gericht om te komen tot een duurzame invulling van dit gebied.

Vitaal platteland

De Kracht van Salland

De Kracht van Salland is een hecht netwerk van inwoners, organisaties en overheden. In het netwerk worden kennis, informatie en ideeën ingebracht en gedeeld. Het is een broedplaats waar ideeën worden omgezet in goede projecten. Lokale kracht, integrale aanpak, kennisoverdracht en het leggen van verbindingen staan centraal. De overheden faciliteren en stimuleren waar nodig.

LEADER

LEADER is één van de deelprogramma's van De Kracht van Salland. LEADER is onderdeel van het Europese subsidieprogramma voor plattelandontwikkeling (POP3). Dit programma wordt uitgevoerd van 2015 tot en met 2020. LEADER richt zich op de economische, ecologische en sociale versterking van het platteland. LEADER stimuleert en ondersteunt inwoners bij het uitwerken van een projectidee tot een plan.

LEADER is gericht op de thema's:

People:

- Meedoen
- Gezond leven

Planet :

- Landschap, water, landbouw
- Circulaire economie

Profit:

- Plattelands Weconomy
- Innovatie en kennisdelen onderwijs/bedrijfsleven

Daarnaast moeten projecten voldoen aan de Leadercriteria:

- Initiatief van onderop, draagvlak
- Innovatief
- Gebiedsgericht, meerwaarde voor Salland
- Samenwerking
- Overdracht van kennis en ervaring
- Haalbaarheid
- Opbrengst ('waar voor het geld')

De Kracht van Salland omvat de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte, met uitzondering van de stad Deventer.

Actualisatie van bestemmingsplannen en anticiperen op de Omgevingswet

Bestemmingsplannen mogen op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) niet ouder zijn dan tien jaar. De wet sanctioneert dit door te bepalen dat gemeenten geen leges mogen heffen voor aanvragen omgevingsvergunning als een bestemmingsplan geldt dat langer dan tien jaar geleden is vastgesteld.

In 2013 is in onze gemeente het project 'actualisatie en digitalisering bestemmingsplannen' nagenoeg afgerond. De afronding van het actualisatieproject betekent echter niet dat we klaar zijn. De wettelijke herzieningsplicht blijft gelden. De eerste geactualiseerde bestemmingsplannen lopen alweer tegen de tien jaar grens aan en zullen opnieuw geactualiseerd moeten worden. Deze plannen zijn ook nog niet gedigitaliseerd volgens de geldende standaarden en dus niet raadpleegbaar voor burgers via ruimtelijkeplannen.nl. Voor 2016 staat de actualisatie van het bestemmingsplan Boskamp op de planning en de voorbereiding van de actualisaties van Wesepe en Noorder Koeslag. Tevens is gepland de tweede herziening van het bestemmingsplan Buitengebied: een zogenaamd 'veegplan' met enkele reparaties en particuliere kleinschalige ontwikkelingen.

Daarnaast speelt de verwachte invoering van de Omgevingswet in 2018. Deze wet heeft veel impact voor gemeenten; het betreft de grootste wetgevingsoperatie sinds de invoering van de Grondwet in 1948. Door de terugtrekkende overheid zullen de ruimtelijke ontwikkelingen in het bestaand stedelijk gebied ingevuld moeten worden vanuit de private sector en zal de gemeente veel minder medeontwikkelaar van bouwprojecten zijn. We staan dus voor een omwenteling: van ontwikkelingsplanologie naar uitnodigingsplanologie. In de uitnodigingsplanologie bepaalt de overheid op hoofdlijnen waar ruimtelijk wel of geen veranderingen gewenst zijn. Het verschil met ontwikkelingsplanologie is, dat de gemeente een meer faciliterende rol krijgt ten opzichte van private initiatiefnemers. We zijn voornemens om de komende jaren toe te werken naar de opstelling van één 'Omgevingswetproof' flexibel bestemmingsplan voor alle kernen met uniforme bestemmingen en regels, waarin alleen geregeld wordt wat echt nodig is, en dat leesbaar en begrijpelijk is voor burgers, ontwikkelaars en plantoetsers door vermindering van gejuridiseerd taalgebruik. Het streven is om in 2016 een Nota van Uitgangspunten voor dit plan voor te bereiden.

Leegstand agrarische gebouwen

In maart 2014 bracht Alterra / Wageningen UR, in opdracht van Innovatienetwerk, het rapport 'Vrijkomende Agrarische Bebouwing in het landelijk gebied' uit. In dit rapport concludeert Alterra dat het oppervlak aan agrarische bebouwing dat tussen nu en 2030 vrijkomt ca. 24 miljoen m² bedraagt en dat daarvan ca. 15 miljoen geen nieuwe functie krijgt. Voor Olst-Wijhe is de inschatting dat ca. 164.000 m² tussen 2012 en 2030 aan agrarische bebouwing vrijkomt door bedrijfsbeëindiging. Naar aanleiding van het Alterra-rapport is leegstand van agrarisch vastgoed opnieuw onder de aandacht gekomen. De afgelopen maanden is zowel provinciaal als binnen de Kracht van Salland (samenwerkingsverband tussen gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte en de waterschappen Groot Salland en Rijn en IJssel) van gedachten gewisseld over dit thema. Daarbij zijn diverse stakeholders betrokken. Het proces dat in gang is gezet krijgt nu een vervolg dat uiteindelijk mogelijk om besluitvorming in de gemeenteraad vraagt.

Op basis van de voorliggende informatie is de verwachting, dat dit vraagstuk de komende jaren om een stevige integrale aanpak vraagt. Om die reden wordt het thema nu actief opgepakt, ondanks dat het eigenaarsvraagstuk rond dit probleem nog niet concreet beantwoord is. Door het zoeken naar gezamenlijke oplossingsrichtingen is er meer kans op een succesvolle integrale benadering. Van belang is wel dat alle betrokken partijen daarbij voor een actieve inbreng zorgen. Mogelijke oplossingsrichtingen zijn het verruimen van het ruimtelijk planologisch beleid om nieuwe oplossingen mogelijk te maken en het instellen van een sloopfonds en/of sloopsubsidie. Van belang is dat de problematiek gemonitord wordt en dat er ook onderzoek wordt gedaan naar alternatieve oplossingsrichtingen. Zodra de contouren voor een mogelijke aanpak van dit thema concreet in beeld zijn, zullen wij u daarover informeren.

WONEN

Woningbouw

In het Coalitieakkoord 2014-2018 wordt benadrukt dat nieuwbouw van woningen moet blijven passen bij de vraag. Daarbij dient er aandacht te zijn voor levensloopbestendig, aanpasbaar en duurzaam bouwen. Als gevolg van de economische en demografische ontwikkelingen blijkt dat de realisatie van het woningbouwprogramma onder druk staat. Dat vraagt in ieder geval om een actieve monitoring, zodat tijdig bijgestuurd kan worden. De prognoses betreffende de demografische ontwikkelingen laten op dit moment een positiever beeld zien dan enkele jaren geleden. Volgens de Primos prognose 2014 blijft onze bevolkingsomvang de komende jaren stabiel tot 2025 en wordt er nog een groei van het aantal huishoudens verwacht, van 7.280 huishoudens in 2015 naar 7.815 huishoudens in 2025.

De realisatie van woningbouw stagneerde in 2015. De nieuwbouw op onze uitleglocaties komt moeizaam weer op gang.

Jaartal	Gerealiseerde en verwachte aantal toevoegingen aan de woningvoorraad (nieuwbouw minus sloop)
2010	gerealiseerd: 5
2011	gerealiseerd: 96
2012	gerealiseerd: 108
2013	gerealiseerd: -12
2014	gerealiseerd: 105
2015	gerealiseerd: 25 (prognose)
2016	te realiseren: 50

De belangrijkste ontwikkelingen

- Noorder Koeslag: verwezen wordt naar de toelichting hierboven onder uitvoering Structuurvisie Olst-Wijhe
- Zonnekamp Oost en West Olst: verwezen wordt naar de toelichting hierboven onder Structuurvisie Olst-Wijhe
- Wesepe, pilot woonlandschappen, ter uitvoering van de gebiedsvisie Wesepe: De verkoop van de 2^e fase komt moeizaam op gang. De grootte van de kavels/ verkaveling sluiten niet aan bij de huidige woningmarkt. Dat vraagt om een heroriëntatie van het plan. In samenspraak met bouwende ontwikkelaars wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor een projectmatige verkoop van woningen.
- Den Nul: de ontwikkeling van het terrein Baltus is gestagneerd. Het plan blijkt moeilijk in de markt te zetten. Op dit moment is niet duidelijk hoe het met deze locatie verder gaat.
- Boerhaar: hier zijn nog twee kavels beschikbaar. Onderzocht wordt of deze kavels op een andere wijze in de markt gezet kunnen worden.

- Welsum: voor Welsum is een gewijzigd plan voor 17 woningen ontwikkeld. De eerste fase van dit plan omvat de realisatie van 10 starterswoningen. De aanvang van de realisatie is voorzien in het eerste kwartaal van 2016.
- 't Polletje Olst: het plan voor de ontwikkeling van drie vrijstaande woningen achter 't Polletje is op verzoek van de ontwikkelaar in de wacht gezet; de ontwikkelaar onderzoekt of wellicht andere woningtypes beter op de markt aansluiten.

De aantallen te realiseren woningen in 2016 is een prognose. De aantallen voor 2016 en volgende jaren zullen in het kader van de Perspectiefnota grondexploitaties in het voorjaar 2016 worden geactualiseerd aan de hand van de actuele ontwikkelingen.

Nieuwe woonvisie

Zoals is aangegeven bij de actualisatie van de Structuurvisie, dient te worden toegewerkt naar een nieuwe woonvisie. Hiervoor zal in het vierde kwartaal van 2015 een startnotitie verschijnen. In de nieuwe woonvisie zal onder andere de vertaalslag van de nieuwe regionale woonkaders worden meegenomen. Verder is het belangrijk dat actief wordt ingespeeld op de veranderingen in de woningmarkt en dat dus ook rekening wordt gehouden met de specifieke behoeften van verschillende doelgroepen. Betaalbaar, duurzaam en aanpasbaar bouwen zijn op dit moment belangrijkste items.

Starterslening

Eind 2015 zal een besluit genomen worden of de Verordening Starterslening 2012 wordt gecontinueerd. Het rijk heeft dit jaar de Rijksbijdrage stopgezet. Zowel de provincie als de gemeente dragen nu voor 50% bij aan de financiering van deze lening. De provincie Overijssel overweegt ook de bijdrage stop te zetten. De starterslening wordt nu zowel voor de bestaande bouw als voor een aantal specifiek aangewezen nieuwbouwprojecten (onder meer plan park Wijhezicht en plan Bongers Zonnekamp Oost) ingezet.

Uitvoering prestatieafspraken met SallandWonen

De huidige prestatieafspraken met SallandWonen lopen formeel af per 31 december 2015. Tot het moment dat er nieuwe afspraken zijn gemaakt, zullen de lopende afspraken nog als toetsingskader gebruikt worden. We zijn tevreden over de behaalde resultaten, onder andere op het gebied van duurzaamheid en buurtbemiddeling.

In 2016 worden er nieuwe prestatieafspraken gemaakt, waarbij de wijziging van de Woningwet belangrijk is voor de nieuwe opzet van de prestatieafspraken (zie onder). Daarbij wordt ook aangehaakt bij de regionale woonvisie en de nieuwe in voorbereiding zijnde lokale woonvisie.

Novelle herziening Woningwet

De wetgever heeft dit jaar de Novelle herziening Woningwet vastgesteld. Belangrijke punten uit de wijziging van de Woningwet zijn:

Het werkdomein van de corporaties wordt sterk beperkt tot de kerntaken. Daarbij komt de primaire focus op de DAEB-activiteiten: het bouwen, verhuren en beheren van sociale huurwoningen en van bepaald maatschappelijk vastgoed en het uitvoeren van beperkte leefbaarheidstaken. Voor de nieuwe niet-DAEB-activiteiten gelden strenge eisen, waaronder een markttoets. Sociale huurwoningen moeten in principe aan de doelgroep van de corporaties worden verhuurd: huishoudens met een inkomen onder 34.911 euro (prijspeil per 1 juli 2015). Huishoudens met huurtoeslag moeten passend naar hun inkomen gehuisvest worden. De DAEB-grens van sociale huurwoningen is de liberalisatiegrens.

De leefbaarheidsactiviteiten van een corporatie worden in overleg met de gemeente vastgesteld. Door deze lokale beoordeling is maatwerk beter mogelijk. De precieze uitwerking is in Den Haag nog onderdeel van (politiek) gesprek. In de voorlopige uitwerking worden in ieder geval genoemd: woonmaatschappelijk werk, achter-de-voordeuraanpak, huismeesters, (mede)bestrijden van overlast en het schoon, heel en veilig houden van de woonomgeving. De activiteiten moeten ten gunste komen van de eigen huurders of de directe omgeving van het bezit van de corporatie.

Het is de bedoeling dat de nieuwe woonvisie de opmaat gaat vormen naar de nieuwe prestatieafspraken met SallandWonen.

OPENBARE RUIMTE

IBOR

Uit ons onderhoudsplan wegen 2015 blijkt, dat onze wegen er redelijk goed bij liggen. Voor de komende vijf jaren is het huidige budget naar de inzichten van nu toereikend.

Voor de structurele uitgaven binnen de functies openbare ruimte wegbeheer en groen is voor het meerjarenperspectief de beleidsmatige invulling op basis van het “integraal beheer openbare ruimte” (IBOR) van belang. Op basis van dit beeld zal in het eerste kwartaal van 2016 een zogenoemd *knoppenplan groen-grijs* aan uw raad worden gepresenteerd.

Hierin worden ook de financiële consequenties van de taakstellingen, die zijn opgenomen in de verschillende heroverwegingsoperaties vertaald naar de consequenties voor de beeldkwaliteit van de openbare ruimte. Om dit te kunnen presenteren is de invoering van een basiskaart grootschalige topografie (BGT) randvoorwaarde. Aan de hand van het knoppenplan kunnen we beoordelen of de consequenties van het beleid van de afgelopen jaren aanvaardbaar zijn, ook in relatie tot de uitkomsten van de burgerpeiling 2014 (in het kader van waarstaatjegemeente.nl) met betrekking tot het onderhoud van openbaar groen. Daarbij wordt ook het vraagstuk van meer grasbetonstenen langs de IJsseldijk betrokken.

Activiteiten Nota wegbeheer Olst-Wijhe

Jaarlijks wordt regulier onderhoud aan onze wegen uitgevoerd volgens de systematiek van het rationeel wegbeheer. In 2013 is het reconstructieschema als onderdeel van de heroverwegingsmaatregelen opnieuw aangepast. Voor 2016 staat de voorbereiding van de reconstructie van de omgeving van De Grienden, Veerstraat, De Kupe, Achter de Hoven en (een deel van) Dijkzicht te Wijhe gepland. Uitvoering hiervan vindt in 2017 plaats. Met de kosten voor de uitvoering van deze werkzaamheden is in de begroting rekening gehouden. Alle overige reconstructies vinden plaats na 2020.

Activiteiten i.v.m. uitvoering Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan

Eind 2015 kan het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2016-2020 door uw raad worden vastgesteld.

In 2016 wordt de voorbereiding opgepakt van de rioolvervanging en aanleg hemelwaterafvoer van De Grienden e.o. te Wijhe. De uitvoering staat gepland voor 2017.

Rivus

De gemeenten Dalfsen, Deventer, Kampen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Zwartewaterland en Zwolle en Waterschap Groot Salland werken samen onder de naam Rivus. Om invulling te geven aan de landelijke doelstellingen vanuit het Bestuursakkoord Water kent RIVUS een viertal doelen:

- samen 5,0 miljoen euro per jaar besparen in 2020 (minder meerkosten)
- vergroten van de professionaliteit in het operationele beheer van de afvalwaterketen
- realiseren van een duurzamere waterketen
- de organisatie van beheer afvalwaterketen minder kwetsbaar maken

Binnen Rivus wordt in 2016 verder onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van verdergaande samenwerking tussen de partners. De resultaten van het in Rivus verband verrichte onderzoek naar het verlengen van de levensduur riolering en het bepalen van de technische restlevensduur (procedures, werkwijze, richtlijnen en criteria) zijn in het nieuwe GRP meegenomen.

Verbeteren verkeersveiligheid

De verkeersongevallenregistratie laat momenteel een toename zien in het ongevallenbeeld ten opzichte van de afgelopen jaren. Het BRON (Bestand geRegistreerde Ongevallen in Nederland) bestand wordt weer op de juiste wijze aangevuld met gegevens van politie en

verzekeringsmaatschappijen. Vergelijkingen met de cijfers van de afgelopen vijf jaar is vrijwel niet mogelijk. De algemene trend voor onze gemeente is dat wij “goed” scoren op de verkeersveiligheid ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Helaas vinden ook in onze gemeente incidenteel te zware ongevallen plaats.

Onderstaand figuur en grafiek geven een algemeen overzicht van de ontwikkeling van het totale aantal slachtoffers, uitgesplitst naar ernst in de periode 2010 tot en met 2014. Het aantal ernstige letsel is een optelling van het aantal overleden en ziekenhuisgewonden. Het totale aantal verkeersslachtoffers is gelijk aan het aantal ernstige letsel en de overige gewonde slachtoffers.

omschrijving	totaal ongevallen	slachtoffer ongevallen	ernstige letsel	overleden	ziekenhuis gewonden	overige ongevallen
2010	1	1	1	0	1	0
2011	1	1	1	1	0	0
2012	1	1	1	0	1	0
2013	0	0	0	0	0	0
2014	3	3	3	1	2	0
Totaal	6	6	6	2	4	0

Bron: ViaStat Online d.d. 18-9-2015

Tabel: ontwikkeling van het totale aantal slachtoffers in de periode 2010 tot en met 2014

Aandacht moet de komende jaren komen voor het gebruik van de E-bike en de inrichting van de fietspaden hiervoor. Landelijk valt al een sterke toename in de ongevallen waar te nemen. Een mogelijkheid om het aantal verkeersslachtoffers te verminderen is aandacht te blijven geven aan gedragsbeïnvloeding en daar waar nodig (kostbare) infrastructurele ingrepen te doen.

Provincie Overijssel en ROV Oost-Nederland hebben in samenwerking met diverse partijen (gemeenten, Politie, VVN e.d.) het Koersdocument Verkeersveiligheid ‘Op weg naar een nieuwe verkeersveiligheidsaanpak’ opgesteld. Het initiatief hiertoe is ontstaan, omdat partijen signaleren dat gestelde verkeersveiligheidsdoelstellingen niet worden gehaald. In het verleden zijn er grote winsten gehaald met Duurzaam Veilig (met een relatief grote nadruk op infrastructuur). Er is een verbrede en vernieuwende aanpak nodig om de afname van de verkeersonveiligheid ook in de toekomst vast te houden. In het Koersdocument is een aantal uitdagingen en acties benoemd waar Provincie Overijssel en ROV Oost Nederland, samen met andere partijen, de komende tijd aan willen werken. Dit komt samen in het uitvoeren van een pilot met twee hoofddoelen: opstellen van een gezamenlijk (gericht) regionaal programma en ervaring opdoen met nieuwe aanpak thema’s, DV-instrumenten, samenwerking, monitoring. Olst-Wijhe heeft zich met Raalte en Deventer aangesloten bij de pilotgroep.

Dit uitvoeringsprogramma kan verder invulling geven aan een mogelijke afwaardering van de Boxbergerweg en Eikelhofweg van 80 naar 60 km per uur. In 2016 hopen wij u het uitvoeringsprogramma te kunnen presenteren.

Actualisatie van beleid en de beheerskosten voor de algemene- en de bewegwijzeringsborden en markeringen.

Als gevolg van heroverwegingen, toename van objectbewegwijzering, wijziging van de contractpartij voor de geografische bewegwijzering (van ANWB naar Nationale bewegwijzeringsdienst), nationale wijzigingen in de vormgeving voor diverse bebordingen en de externe adviseringen over verkeersvraagstukken (Burgerparticipatie), is het wenselijk nieuw beleid met een uitvoeringsprogramma (met beheersmaatregelen) voor onze verkeersbordenarsenaal en markeringen op te stellen. Nieuw beleid moet duidelijkheid verschaffen in nut en noodzaak van de vele verkeertekens in combinatie met de fysieke inrichting van de wegen.

Openbare verlichting.

In 2009 hebben wij het beleidsplan openbare verlichting vastgesteld met een looptijd van 5 jaar. In het eerste kwartaal van 2016 wordt het kaderstellend beleidsplan "Licht in de Openbare Ruimte" (LIOR) voor de periode van 10 jaar ter vaststelling aan uw raad voorgelegd. Onze openbare verlichting maakt hiervan onderdeel uit.

Dit beleid wordt in samenwerking met een aantal gemeenten voorbereid. Daarbij geldt *'generiek waar het kan, specifiek waar het moet'*.

Het plan wordt een beeldend plan, ontsloten via internet, met aandacht voor:

- openbare verlichting
- reclameverlichting
- sportveldverlichting
- verlichting particuliere terreinen
- verlichting in en om bedrijven
- donkertegebieden

Landschapontwikkelingsplan (LOP)

Het LOP kent een looptijd van 15 jaar. Het uitvoeringsprogramma van het LOP is gestart met het PMJP en dit programma is gestopt in 2013. Er is nog geen vervolg op het PMJP maar mogelijk komen er mogelijkheden binnen de Kracht van Salland.

De uitvoering van de groene en blauwe diensten is opgedragen aan de Stichting Kostbaar Salland en deze stichting heeft in 2015, weliswaar eenmalig, weer uitvoering gegeven aan deze regeling. Zij zijn actief op zoek naar nieuwe financieringsbronnen, buiten de provincie en gemeenten om. Er wordt door hen gezocht naar een vervolg om ook in 2016 deze regeling uit te voeren.

Bomenbeleidsplan

Het bomenbeleidsplan is door uw raad in 2014 vastgesteld. Tevens is met deze nota het gemeentelijk groenbeleid geëvalueerd.

Bij de vaststelling van het bomenbeleid zijn eenmalig middelen beschikbaar gesteld voor het wegwerken van achterstallig onderhoud, zodat wij voldoen aan de zorgplicht.

Deze werkzaamheden worden in de periode september 2015 – april 2016 uitgevoerd.

Wat mag het kosten?

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Programma 1 Wonen en Leefomgeving						
Beleidsproducten	Rekening 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
1.10 Ruimtelijke ordening						
- lasten	927.218	788.751	578.345	564.338	561.082	561.082
- baten	565.635	218.339	154.921	154.241	154.242	154.241
	361.583	570.412	423.424	410.097	406.840	406.841
1.20 Woningbouw						
- lasten	3.092.540	3.254.561	4.936.137	4.489.353	3.280.844	3.113.429
- baten	3.287.394	2.782.680	4.536.058	4.084.893	2.861.076	2.693.661
	194.854	471.881	400.079	404.460	419.768	419.768
1.30 Leefomgeving						
- lasten	194.624	156.201	153.278	150.673	145.093	169.885
- baten	156	0	0	0	0	0
	194.468	156.201	153.278	150.673	145.093	169.885
1.40 Openbare ruimte - wegen						
- lasten	2.203.555	1.986.907	1.794.300	1.720.988	1.720.779	1.720.779
- baten	10.708	77.705	6.705	6.705	6.705	6.705
	2.192.847	1.909.202	1.787.595	1.714.283	1.714.074	1.714.074
1.50 openbare ruimte - verkeer						
- lasten	241.632	266.690	248.708	245.174	245.017	244.860
- baten	15.835	22.500	22.500	22.500	22.500	22.500
	225.797	244.190	226.208	222.674	222.517	222.360
1.60 Openbare ruimte - groen						
- lasten	793.679	926.072	797.697	798.028	798.028	798.028
- baten	20.000	0	0	0	0	0
	773.679	926.072	797.697	798.028	798.028	798.028
1.70 Openbare ruimte - riolering						
- lasten	1.266.654	1.434.526	1.700.555	1.700.555	1.700.555	1.700.556
- baten	1.763.885	1.857.319	1.910.404	1.910.404	1.910.404	1.910.404
	-497.231	-422.793	-209.849	-209.849	-209.849	-209.848
1.80 Begraven						
- lasten	137.902	153.192	145.519	146.722	142.481	140.298
- baten	46.575	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000
	91.327	78.192	70.519	71.722	67.481	65.298
Totaal lasten programma 1	8.857.804	8.966.900	10.354.539	9.815.831	8.593.879	8.448.917
Totaal baten programma 1	5.710.188	5.033.543	6.705.588	6.253.743	5.029.927	4.862.511
Totaal saldo van baten en lasten	3.147.616	3.933.357	3.648.951	3.562.088	3.563.952	3.586.406
Storting in reserves (+)		242.961	75.940	54.455	39.147	39.147
Onttrekking aan reserves (-/-)		474.634	36.838	38.635	29.465	54.257
Resultaat	3.147.616	3.701.684	3.688.053	3.577.908	3.573.634	3.571.296

Toelichting

Begroting 2016

Het totaal saldo van de baten en lasten van dit programma is € 3.648.951 negatief. De totale lasten zijn geraamd op € 10.354.539 en de totale baten op € 6.705.588.

De storting in reserves is geraamd op € 75.940, de onttrekking aan reserves op € 36.838. Het resultaat is € 3.688.053 negatief.

1.10. Ruimtelijke ordening

Het verschil in lasten en baten 2015-2016 komt doordat in 2015 eenmalige budgetten beschikbaar zijn gesteld voor de actualisatie van de Structuurvisie, Welsum (noordwestelijke ontwikkeling) en bescherming cultuurhistorische waarden Langstraat. Het verschil wordt verder veroorzaakt door de afloop van de leader periode (2008 tot en met 1 juni 2015).

1.20 Woningbouw

Het verschil in lasten 2015-2016 komt doordat ramingen jaarlijks wijzigen door de verschillende fasen (verwerving, bouwrijp-, woonrijp maken) waarin grondexploitaties zich bevinden. De baten nemen in 2016 toe, doordat hogere opbrengsten uit verkopen zijn geraamd.

Mutaties in baten en lasten worden verder met name veroorzaakt doordat een aantal leningen van woningbouwcorporatie na afloop van de rentevaste periode niet zijn verlengd.

1.30 Leefomgeving

Onder leefomgeving vallen straatnaamgeving & huisnummering, geografische informatievoorziening, kerktorens, monumentenbeleid&beheer en dorpsontwikkelingsplannen. Het verschil in baten en lasten 2015-2016 komt doordat in 2016 het onderhoud van de kerktorens lager uitvalt dan voorgaande jaren.

1.40 Openbare ruimte – wegen

Het verschil in lasten 2016-2015 komt doordat in 2015 hogere lasten zijn geraamd door overgehevelde bedragen vanuit de jaarrekening 2014 naar 2015 (reconstructie wegen, vervanging openbare verlichting, sanering Loswal) en extra kosten gladheidbestrijding. Het verschil in lasten en baten 2016-2015 wordt verder veroorzaakt door opgenomen budgetten voor de infrastructuur Molenstraat in 2015.

1.50/1.60 Openbare ruimte – verkeer/groen

Het verschil in lasten 2016-2015 komt voornamelijk doordat in 2015 hogere lasten zijn geraamd door overgehevelde bedragen vanuit de jaarrekening 2014 naar 2015 (bomenbeleidsplan, versterking Langstraat).

1.70 Openbare ruimte – riolering

De ramingen 2015-2016 zijn gebaseerd op het Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP). Budgettair worden lasten en baten verrekend via de rioolheffing en de ingestelde Voorziening Riolering. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is in 2014 gewijzigd op het onderdeel riolering. De bestemmingsreserve riolering is ultimo 2014 omgezet in een voorziening.

1.80 Begraven

De ramingen zijn in aansluiting met het vastgestelde Beleids- en beheersplan Begraafplaatsen 2014-2019.

Storting/onttrekking reserves

Het verschil in storting houdt verband met de jaarlijkse wijziging in ramingen zoals deze zijn voorzien in het Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplan en voorziene stortingen in de Reserve bovenwijkse voorzieningen aan de hand van de geactualiseerde grondexploitaties woningbouw. De toevoeging aan de reserve bovenwijken vindt plaats aan de hand m2 uit te geven bouwgrond.

Het verschil in onttrekking 2015-2016 houdt verband met de geraamde bedragen met betrekking tot onderhoud gebouwen, actualisatie structuurvisie, bescherming cultuurhistorische waarden Langstraat, reconstructie wegen, bomenbeleidsplan en Welsum (noordwestelijke ontwikkeling).

Meerjarenbegroting 2017-2019

Bij dit onderdeel wordt alleen een toelichting gegeven op die beleidsproducten die een omvangrijke invloed op de financiële meerjarenraming hebben.

1.10 Ruimtelijke ordening

De mutatie in het meerjarig verloop van de ramingen ruimtelijke ordening houden verband met aflopende kapitaallasten.

1.20 Woningbouw

De mutaties in het onderdeel woningbouw zijn gerelateerd aan de verschillende fasen waarin de grondexploitaties woningbouw zich bevinden. Aan de meerjarige fluctuaties van baten en lasten liggen de meest recente actualisaties van grondexploitaties ten grondslag.

1.30 Leefomgeving

Het meerjarig verloop wordt bepaald door jaarlijkse fluctuaties in de geraamde bedragen met betrekking tot onderhoud.

1.40 Openbare ruimte - wegen

De mutaties in het onderdeel wegen komt door de planning van de reconstructies wegen .

1.70 Openbare ruimte - riolering

De activiteiten voor de verschillende jaren zijn gebaseerd op het geactualiseerde Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP). Budgettair worden lasten en baten verrekend via de rioolheffing en de ingestelde voorziening riolering.

1.80 Begraven

De mutaties zijn in aansluiting met het vastgestelde Beleids- en beheersplan Begraafplaatsen 2014-2018.

PROGRAMMA 2 VEILIGHEID

PORTEFEUILLEHOUDER: BURGEMEESTER STRIEN

INLEIDING

Het programma Veiligheid omvat de volgende beleidsproducten: Brandweer en rampenbestrijding, openbare orde en veiligheid.

Opgroeien en leven in een veilige leefomgeving is belangrijk. Van belang is dat inwoners zich veilig voelen. Enerzijds dragen de inwoners zelf verantwoordelijkheid voor de veiligheid door onder meer (inbraak)preventieve maatregelen te treffen, zich aan de verkeerssnelheid te houden en noaberschap. Anderzijds ligt hier een taak voor de gemeente. De gemeente moet in de richting van alle andere partners in de veiligheidsketen de regiefunctie nemen en invullen.

In 2015 is een nieuwe beleidsnota Veiligheid voor de periode 2015-2018 opgesteld. Deze wordt in het najaar van 2015 voor besluitvorming aan uw raad voorgelegd. In deze beleidsbegroting zijn de doelstellingen en indicatoren van de huidige beleidsperiode (2011-2014) opgenomen.

Wat willen wij bereiken?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Olst-Wijhe is in objectieve zin een veilige gemeente. Het is belangrijk dat dit zo blijft. Opgroeien en leven in een veilige omgeving is belangrijk voor mensen. We werken samen met de burger en onze partners aan veiligheid. Het veiligheidsgevoel kan vergroot worden door thema's die de burger direct raken in gezamenlijkheid aan te pakken (uit de nota "Integraal Veiligheidsbeleid 2011 – 2014").

Wij willen samen met onze partners en inwoners een klimaat creëren waarin burgers weer de verantwoordelijkheid nemen voor het eigen gedrag en onderlinge problemen zoveel mogelijk samen oplossen.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN⁵

Doel	Indicator	Streefcijfer ⁵	Meest recente cijfer
Burgers nemen de eigen verantwoordelijkheid voor hun (brand-)veiligheid. Gemeentelijke inzet vooral gericht op voorlichting en risicocommunicatie	Vergroten bewustzijn ten aanzien van (brand)veiligheid		
Het niveau van subjectieve veiligheid blijft gelijk of is hoger dan het niveau in 2009 (7,3 ⁷)	Inwoner voelt zich veilig in de buurt		2014: 86 % van de inwoners voelt zich meestal/altijd veilig in de buurt
	Oordeel burger over veiligheid in de buurt	7,3	
	Oordeel burger over overlast van buurtbewoners		2014: 77% ervaart weinig/geen overlast

⁵ Op basis van de nieuwe beleidsnota zullen de indicatoren opnieuw bekeken worden in de begroting 2016

⁶ Uit Beleidsnota Integrale veiligheid 2011-2014

⁷ Bewonersonderzoek veiligheid 2009

Het niveau van objectieve veiligheid op het gebied van woninginbraak en diefstal en inbraak bedrijven	Niveau 2014 is gelijk of hoger dan in 2010		
Door middel van proactieve en preventieve maatregelen streven naar het omlaag brengen van de slachtofferkans.	Omlaag brengen van de slachtofferkans		
De brandweer is doorgaans binnen de vastgestelde opkomsttijd ter plaatse.	Opkomsttijd brandweer bij branden bij objecten conform dekingsplan Veiligheidsregio	90% en nooit later dan 18 minuten in de overige 10% van de gevallen	2014: 78,4% ⁸

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in wetgeving is vastgesteld, gebaseerd op de volgende documenten:

- ✓ Nota Integraal Veiligheidsbeleid 2011-2014 (vastgesteld in 2011, evaluatie in 2015)
- ✓ Nota "Wat wij van keten weten" (vastgesteld in 2010, beleidslijn opgenomen in nota Lokaal Gezondheidsbeleid, 2013 – 2016, zie programma 7)
- ✓ Nota "Preventie- en handhavingsplan, integrale aanpak Drank- en Horecawet" (vastgesteld in 2013)

Wat doen wij in 2016?

VEILIGHEID

Uitvoeringsplan Integrale Veiligheid 2016

In het najaar van 2015 wordt de beleidsnota Integrale Veiligheid 2015-2018 ter besluitvorming aan uw raad voorgelegd. Op basis van deze beleidsnota maken we een jaarplan voor 2016. In dit jaarplan is beschreven welke activiteiten/producten in dat jaar worden opgeleverd.

In het jaarplan Integrale Veiligheid 2016 besteden we in ieder geval aandacht aan de volgende onderwerpen:

Verstevigen van de regierol en de persoonsgebonden aanpak

In de aanpak van complexe casuïstiek werken we samen met onze partners. We kiezen voor een goede borging van regie. Daarbij maken we onderscheid tussen procesregie en casusregie. De gemeente treedt met name op als procesregisseur (toegangsteam en coördinator integrale veiligheid). De rol van casusregisseur leggen we zoveel als mogelijk bij één van de betrokken partijen.

Toezicht in de openbare ruimte

Bij problemen in buurten ten aanzien van de openbare ruimte stimuleren we mensen om zelf in actie te komen. We kijken daarbij waar we als gemeente kunnen ondersteunen. In sommige gevallen kan inzet van handhaving BOA's (buitengewoon opsporingsambtenaar) nodig zijn. Die mogelijkheid hebben we op dit moment niet. We zoeken naar samenwerking met één van onze buurgemeenten zodat incidentele inzet mogelijk is.

⁸ Informatie Veiligheidsregio

Leefbaarheid in wijken en buurten

In wijken en straten waar relatief veel inwoners wonen die problemen hebben op verschillende leefgebieden, is de betrokkenheid van bewoners bij de eigen leefomgeving vaak minder. In deze wijken bestaat een grotere kans op verloedering. Dit betekent dat de problemen ten aanzien van sociale kwaliteit en fysieke kwaliteit elkaar kunnen versterken. Dit kan (op langere termijn) negatieve effecten hebben op de leefbaarheid en/veiligheid in die buurten. Het is de vraag of we goed zicht hebben op de buurten die dit betreft. Er liggen kansen in het bundelen van informatie over criminaliteit, zorg en overlast waardoor stapeling van eventuele problemen in bepaalde wijken of zelfs straten, inzichtelijk worden en we in staat zijn om een informatie gestuurde integrale aanpak te kiezen. We inventariseren we potentiële aandachtsgebieden en zoeken we naar passende maatregelen op diverse terreinen.

Woninginbraken – high impactcrimes

Het nemen van preventieve en sociale maatregelen ter voorkoming van inbraak is een eigen verantwoordelijkheid van mensen. We kiezen voor een samenhangend pakket aan maatregelen waar het verkleinen slachtofferkans een onderdeel van is. Daarnaast besteden we minimaal op twee momenten in het jaar aandacht aan het voorkomen van woninginbraken (o.a. door voorlichting). Dat doen we in de periode voor de zomer en voor de donkere dagen in de winter. Voor notoire inbrekers stellen we een persoonlijk plan van aanpak op. De gemeente voert daarbij de regie, politie en het Openbaar Ministerie (OM) participeren in de totstandkoming van deze plannen.

Georganiseerde criminaliteit

Georganiseerde criminaliteit kan zich op veel manieren voordoen. Deze vorm van criminaliteit ondermijnt het lokale gezag en beïnvloedt het veiligheidsgevoel van inwoners op een negatieve manier. We denken aan drugshandel, mensenhandel, vastgoedfraude, witwassen en de zogenoemde outlaw motorgangs. Deze criminaliteit vindt in het verborgene plaats. In Olst-Wijhe is, voor zover nu bekend, geen sprake van echte problematiek. Het is wel van belang om alert te zijn en weten hoe we deze criminaliteit kunnen herkennen omdat er ook sprake kan zijn van het zogenoemde 'waterbedeffect'.

We werken op deze thema's samen binnen de regionale samenwerkingsverbanden zoals het RCIV en het RIEC. In 2016 investeren we in bewustwording en signalering.

Wet bij (Bijzondere informatievoorziening justitiabelen)

Wij implementeren de Wet bij. Het Ministerie van Veiligheid en Justitie biedt burgemeesters de mogelijkheid om via de informatievoorziening Bestuurlijke Informatie Justitiabelen (BIJ) tijdig over de terugkeer van (ex-)gedetineerden geïnformeerd te worden. De informatievoorziening BIJ heeft tot doel om de burgemeester tijdig te informeren over terugkerende (ex-)gedetineerden, zodat de burgemeester indien nodig maatregelen kan treffen in het kader van het handhaven van de openbare orde. Dit ter versterking van de informatiepositie (het zorgt er niet voor dat de burgemeester extra bevoegdheden krijgt). Dit is in het belang van de samenleving (de gemeente, wijk of buurt waarin de gedetineerde terugkeert), maar ook van de terugkerende gedetineerde. De burgemeester ontvangt justitiële gegevens van personen die onherroepelijk zijn veroordeeld tot een vrijheidsbenemende straf voor ernstige gewelds- of zedendelicten, en van personen die zijn veroordeeld tot een tbs-maatregel met dwangverpleging of een verlengbare pij-maatregel (ook wel jeugd-tbs genoemd).

Preventie- en handhaving Drank- en horecawet

In 2014 is zijn de preventie-activiteiten in het kader van de nota "Preventie- en handavingsplan, integrale aanpak Drank- en horecawet" voortvarend ter hand genomen. Met alle betrokken partijen is gesproken en er zijn afspraken gemaakt om er voor te zorgen dat onze jongeren onder de 18 jaar geen alcohol kunnen kopen of drinken. In 2016 zetten wij deze aanpak voort door onder andere activiteiten aan te bieden aan scholen en communicatiemiddelen te verzorgen voor alle organisaties met een drank- en horecaverunning. Ook wijzen wij voor 2016 zogenaamde

“hotspots” (focus op een bepaalde sector) aan waar wij handhavende activiteiten zullen gaan uitvoeren.

Externe Veiligheid

In de periode 2015 -2018 loopt het Meerjarenprogramma Externe Veiligheid Overijssel (MEVO) III. Speerpunten van MEVO III zijn:

- Tijdige inschakelen RUD's en Veiligheidsregio's bij vergunningen en ruimtelijke plannen.
- Verdere professionalisering van advisering kennispunt externe veiligheid en Veiligheidsregio.
- Maken van afspraken tussen KpEV en Veiligheidsregio's
- Stimuleren van aandacht voor EV bij de ontwikkeling en toetsing van ruimtelijke plannen
- Bijhouden van risicogegevens (risicokaart)
- Ontwikkelen modelaanpak risicocommunicatie
- Voorbereiding op Omgevingswet
- In stand houden en doorontwikkelen Overijssels kennisnetwerk externe veiligheid

Crisisbeheersing

Bij incidenten en crises willen we een effectieve inzet doen en zo snel mogelijk weer terugkeren naar de 'normale' situatie. De organisatie moet hiervoor zo optimaal mogelijk zijn voorbereid. Sinds 2012 werken we samen aan één regionale crisisorganisatie. Alle medewerkers met een taak in de crisisorganisatie moeten voldoende zijn opgeleid en geoefend.

Voor de coördinatie van de gemeentelijke rampenbestrijding heeft Olst-Wijhe één officier van dienst bevolkingszorg aangewezen. Samen met collega's uit Deventer en Raalte wordt een 24-uurs bereikbaarheid gegarandeerd.

APV

Jaarlijks wordt de APV geactualiseerd. Eind 2015 staat opnieuw een actualisatie gepland. Hierin worden de aanbevolen wijzigingen vanuit de VNG meegenomen.

In de raadsvergadering van 11 mei 2015 hebben wij toegezegd, dat de raad in 2016 een notitie ontvangt over de (on)mogelijkheden tot het schrappen en leesbaar weergeven van de bepalingen in de APV.

De VNG heeft aangekondigd dat voor 2016 en 2017 'groot onderhoud' wordt aan de model-APV wordt voorzien, vooruitlopend op de verwachte invoering van de Omgevingswet en de daarmee samenhangende gevolgen voor lokale regelgeving.

Overige activiteiten 2016:

- Deelname aan het regionale team bevolkingszorg
- Opstellen voortgangsrapportages integrale veiligheid
- Opstellen van het jaarplan integrale veiligheid 2017
- Opstellen uitvoeringsprogramma Integrale nota preventie en handhaving Drank- en horecawet 2017

Wat mag het kosten?

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Programma 2 Veiligheid						
Beleidsproducten	Rekening 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
2.10 Brandweer en rampenbestrijding						
- lasten	1.571.887	1.756.812	1.772.241	1.768.164	1.767.217	1.766.269
- baten	73.829	58.881	70.841	70.030	69.220	68.410
	1.498.058	1.697.931	1.701.400	1.698.134	1.697.997	1.697.859
2.20 openbare orde en veiligheid						
- lasten	268.045	225.351	224.226	220.734	220.734	220.734
- baten	35.447	18.675	20.875	23.075	25.275	25.275
	232.598	206.676	203.351	197.659	195.459	195.459
Totaal lasten programma 2	1.839.932	1.982.163	1.996.467	1.988.898	1.987.951	1.987.003
Totaal baten programma 2	109.276	77.556	91.716	93.105	94.495	93.685
Totaal saldo van baten en lasten	1.730.656	1.904.607	1.904.751	1.895.793	1.893.456	1.893.318
Storting in reserves (+)		0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves (-/-)		0	0	0	0	0
Resultaat	1.730.656	1.904.607	1.904.751	1.895.793	1.893.456	1.893.318

Toelichting

Begroting 2016

Het totaal saldo van baten en lasten van dit programma is € 1.904.751 negatief. De totale lasten zijn geraamd op € 1.996.467 en de totale baten op € 91.716.

Er zijn geen stortingen in en onttrekking aan reserves, zodat het totaal saldo van baten en lasten gelijk is aan het resultaat.

2.10 Brandweer en rampenbestrijding

De kosten voor onderhoud brandweerkazernes zijn in 2016 verhoogd. Deze kosten worden vergoed door de Veiligheidsregio. De lasten zijn daarnaast iets gestegen als gevolg van indexering.

2.20 Openbare orde en veiligheid

De maatregel uit de heroverwegingen 2013 fase 4 om de legesopbrengst Algemene Plaatselijke Verordening (APV) met ingang van 2015 te verhogen, is vertraagd ingevoerd. De leges worden stapsgewijs in 2018 op kostendekkend niveau gebracht. De baten zijn daardoor in 2016 iets hoger.

Storting/onttrekking reserves

Niet van toepassing.

Meerjarenbegroting 2016-2018

Bij dit onderdeel wordt alleen een toelichting gegeven op die beleidsproducten die een omvangrijke invloed op de financiële meerjarenraming hebben.

2.10 Brandweer en rampenbestrijding

Geen bijzondere ontwikkelingen.

2.20 Openbare orde en veiligheid

De maatregel uit de heroverwegingen 2013 fase 4, de verhoging van de legesopbrengst Algemene Plaatselijke Verordening (APV), is stapsgewijs ingevoerd.

PROGRAMMA 3 ECONOMIE, RECREATIE EN TOERISME

PORTEFEUILLEHOUDER: WETHOUDER BOSCH

INLEIDING

Het programma Economie, recreatie en toerisme omvat de volgende beleidsproducten: Economische aangelegenheden (inclusief bouwgrondexploitatie bedrijfsterreinen), Recreatie (en toerisme).

Olst-Wijhe is een aantrekkelijke gemeente om te wonen, te werken en te recreëren. Om werkgelegenheid te bevorderen wordt onderzocht welke nieuwe instrumenten nodig zijn om bestaande en startende ondernemers te faciliteren. Bestaande bedrijven moeten zo goed mogelijk in staat gesteld worden om te vernieuwen of uit te breiden op de bestaande locaties. Het midden- en klein bedrijf wordt gezien als de banenmotor van de economische ontwikkeling in de gemeente⁹. Recreatie en toerisme zijn belangrijke dragers van de (lokale) economie. De gemeente wil dit faciliteren en stimuleren, maar het zijn vooral ook uitdagingen die door de ondernemers in deze sector uitgewerkt moeten worden tot economische dragers¹⁰.

De nieuwe beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015-2020 wordt u in oktober besluitvormend voorgelegd. Het is een visie op hoofdlijnen. Er is geen sprake van dichtgetimmerde kaders of een concreet uitvoeringsprogramma. Op deze wijze wordt ruimte gecreëerd voor initiatieven van onderop. Voorheen lag de focus op doelambities, nu is gekozen voor procesambities. Deze zijn:

- het ondersteunen van initiatieven, geïnitieerd door het maatschappelijk veld en passend bij het profiel van de gemeente;
- het bevorderen van lokale, regionale en (cross-)sectorale samenwerking en co-creatie; en
- het optimaliseren van de organisatiestructuur binnen de lokale (en regionale); vrijetijdsector.

Wat willen wij bereiken?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

1. Met betrekking tot stimulering van de lokale economie en het bevorderen van het lokaal ondernemerschap komt de focus vooral te liggen op samenwerking, innovatie en een goede dienstverlening en aandacht voor startende ondernemers en het behoud van de bestaande bedrijvigheid en werkgelegenheid.
2. Het verder ontwikkelen van een toeristisch-recreatieve sector, waarin het recreatieve aanbod rust, ruimte, natuur en cultuur de boventoon voeren;

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN

Doel	Indicator	Streefcijfer	Meest recente cijfer
Uitbreiden economische structuur	Uitgifte van bedrijventerrein	0,5 -1,0 ha. in 2015-2016	In 2015 was er uitgifte op de Enk
Stimuleren werkgelegenheid	Waar mogelijk betrekken lokale ondernemers bij gemeentelijke aanbesteding		
Nabijheid winkels voor dagelijkse boodschappen ¹¹	Oordeel inwoners over voldoende nabij zijn van winkels voor dagelijkse boodschappen		2014: 71% van de inwoners vinden winkels voldoende nabij

⁹ Coalitieakkoord 2014-2018

¹⁰ Coalitieakkoord 2014-2018

¹¹ Ontleend aan waarstaatjegemeente.nl 2014

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in wetgeving is vastgelegd, gebaseerd op de volgende documenten:

- ✓ Structuurvisie Olst-Wijhe en Geactualiseerde Toekomstvisie Olst-Wijhe (2011-2020)
- ✓ Ontwikkelplan Economische Zaken De lokale economie van Olst-Wijhe (2008-2012)
- ✓ Detailhandelstructuurvisie Olst-Wijhe (2008, geactualiseerd 2012)
- ✓ Bedrijventerreinvisie 2010-2020
- ✓ Centrumvisie Wijhe (2007)
- ✓ Ontwikkelingsplan Recreatie & Toerisme (2008)
- ✓ Nota verblijfsrecreatieve voorzieningen (2009), nu geïntegreerd in bestemmingsplan Buitengebied, vastgesteld in 2012)
- ✓ Gebiedsgericht project IJsselwaterwaarden Olst 2005-2014

Wat doen wij in 2016?

ECONOMISCHE ZAKEN

Regio Zwolle

Voor een stabiele verdere ontwikkeling van onze gemeente is de Regio Zwolle van essentieel belang. Een robuuste en toekomst vaste economische ontwikkeling met een groeiend Bruto Regionaal Product en een stevige arbeidsmarkt is het primaire doel van de Regio Zwolle. Op basis van het Coalitieakkoord 2014-2018 is ten behoeve van de continuering van deelname aan de Regio Zwolle een bedrag van € 17.839 structureel in de meerjarenbegroting opgenomen (€ 1 per inwoner op basis van peildatum 1 januari 2015). Wij hebben de intentie uitgesproken (onder voorbehoud van instemming door uw raad) om ons voor de komende vier jaar weer aan de regionale samenwerking te verbinden onder de volgende voorwaarden:

- er dient sprake te zijn van een brede coalitie. Alle gemeenten moeten de aanvullende financiering ondersteunen en er dient sprake te zijn van een stevige participatie van de andere O's (ondernemers, organisaties, onderwijsinstellingen en onderzoeksinstituten);
- nader onderzoek plaatsvindt naar (de) indicator(en) die voor de meerwaarde/het effect van de samenwerking voor onze gemeente kan worden gebruikt.

Er is een gezamenlijke regionale agenda opgesteld door de 5 O's in de regio (Ondernemers, Onderzoek, Onderwijs, Organisaties en Overheid). Inzet van dit werkplan is een groei van de werkgelegenheid in Regio Zwolle van 7% in de periode 2015-2020 (21.700 extra arbeidsplaatsen). Het werkplan economie 2015-2020 is gericht op de vijf sectoren, waarin de Regio Zwolle sterk is, te weten: Agro en Food, Health, Kunststoffen, Vrijtijdseconomie en Logistiek.

De drie hoofdlijnen van de gezamenlijke agenda zijn:

- Economische ontwikkeling bestaat uit de volgende thema's:
  - vernieuwend ondernemen
  - menselijk kapitaal
  - internationalisering
- Sociale vernieuwing
- Positionering

Actualisatie Detailhandelstructuurvisie

De huidige detailhandelstructuurvisie kent een looptijd van 2012-2015. Wij streven er naar om de actualisatie in de eerste helft van 2016 af te ronden.

Snel internet in het buitengebied en kleine kernen

Door bewoners uit Olst-Wijhe, Deventer en Raalte is SallandGlas opgericht voor de aanleg van snel internet in het buitengebied en de kleine kernen. SallandGlas maakt nu gebruik van het aanbod van de Investeringsmaatschappij CIF om het buitengebied van Salland te voorzien van snel internet. CIF legt glasvezel aan als 50 % van de bewoners van het buitengebied zich inschrijven. In de komende maanden wordt meer bekend wanneer de bewoners benaderd worden met het aanbod van CIF. Met SallandGlas is de afspraak gemaakt dat de drie gemeenten de leges- en degeneratiekosten reëel, maar zo laag mogelijk berekenen. Deze afspraak geldt ook voor CIF. De komende tijd zullen hierover gesprekken met CIF plaatsvinden.

RECREATIE EN TOERISME

Beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur

In de nieuwe beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015-2020 gekozen voor procesambities. Deze zijn:

- het ondersteunen van initiatieven geïnitieerd door het maatschappelijk veld en passend bij het profiel van de gemeente
- het bevorderen van kennisdeling en lokale, regionale en (cross-)sectorale samenwerking en co-creatie
- het optimaliseren van de organisatiestructuur binnen de lokale (en regionale) vrijetijdsector

Er is geen sprake van dichtgetimmerde kaders of een concreet uitvoeringsprogramma.

De gemeente onderscheidt drie hoofdthema's. Deze zijn:

1. Beleef de IJssel;
2. Geniet van het pure landleven;
3. Ontdek de cultuurparels.

Naast bovengenoemde hoofdthema's, zijn er ook enkele overkoepelende thema's benoemd. Deze zijn:

- Beleid en monitoring;
- Samenwerking en kennisdeling;
- Beleving en vermarkting;
- Fysieke kwaliteit en zichtbaarheid; en
- Verblijfsrecreatie.

Met 'overkoepelend' wordt bedoeld dat deze thema's op alle drie de hoofdthema's van toepassing zijn. Het is met name aan de maatschappelijke partners om optimaal gebruik te maken van de bestaande gebiedskwaliteiten om de kansen, die de voorliggende beleidsvisie biedt, te pakken en te vertalen in hun eigen handelen en om de investeringen, die zijn gedaan door de gemeente te laten renderen. De gemeente heeft daarbij met name een faciliterende rol.

Voor de uitvoering van de nieuwe visie is bestaand structureel budget beschikbaar. Daarnaast is uw raad in de Begrotingsbrief 2016 gevraagd om eenmalig een extra impulsbudget ter beschikking te stellen: € 29.000 (in 2016) en € 12.500 (in 2017).

Cittaslow

Wij zijn (mede naar aanleiding van enkele reacties uit het maatschappelijk veld tijdens een bijeenkomst over de beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur) bereid om Cittaslow weer op te pakken. Hiervoor zijn in de begroting nog geen middelen opgenomen.

Wat mag het kosten?

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Programma 3 Economie, recreatie en toerisme						
Beleidsproducten	Rekening 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
3.10 Economische aangelegenheden						
- lasten	1.049.753	546.212	1.307.967	1.270.329	1.240.476	704.313
- baten	670.345	627.765	1.414.262	1.389.351	1.331.768	765.269
	379.408	-81.553	-106.295	-119.022	-91.292	-60.956
3.20 Recreatie						
- lasten	250.748	276.081	191.055	209.983	210.193	210.193
- baten	23.195	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
	227.553	266.081	181.055	199.983	200.193	200.193
Totaal lasten programma 3	1.300.501	822.293	1.499.022	1.480.312	1.450.669	914.506
Totaal baten programma 3	693.540	637.765	1.424.262	1.399.351	1.341.768	775.269
Totaal saldo van baten en lasten	606.961	184.528	74.760	80.961	108.901	139.237
Storting in reserves (+)		20.595	17.173	28.603	30.605	0
Onttrekking aan reserves (-/-)		100.650	0	0	0	0
Resultaat	606.961	104.473	91.933	109.564	139.506	139.237

Toelichting

Begroting 2016

Het totaal saldo van baten en lasten van dit programma is € 74.760 negatief. De totale lasten zijn geraamd op € 1.499.022 en de totale baten op € 1.424.262. De storting in reserves is geraamd op € 17.173. Het resultaat is € 91.933 negatief.

3.10. Economische aangelegenheden

De lasten stijgen ten opzichte van 2015 door de fasen waarin de grondexploitaties zich bevinden. De baten zijn hoger doordat extra opbrengsten uit verkopen zijn geraamd.

3.20 Recreatie

Verskil in lasten 2016-2015 komt doordat in 2015 hogere lasten zijn geraamd door overgehevelde bedragen vanuit de jaarrekening 2014 naar 2015 (beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015-2020, Uitvoeringsprogramma "Beleef de IJssel" en Fysieke aanpassingen in het centrum van Olst).

Storting/onttrekking reserves

Het verschil in storting 2015-2016 houdt verband met de niet meer geraamde toevoeging aan de onderhoudsreserve De Vijferhof dierenverblijf in verband met de overdracht (heroverweging 2015).

De onttrekking aan de reserves in 2015 is gebaseerd op het overzicht resultaatbestemming 2014 (beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015-2020, Uitvoeringsprogramma "Beleef de IJssel" en Fysieke aanpassingen in het centrum van Olst) zoals opgenomen in de jaarrekening 2014.

Meerjarenbegroting 2017-2019

Bij dit onderdeel wordt alleen een toelichting gegeven op die beleidsproducten die een omvangrijke invloed op de financiële meerjarenraming hebben.

3.10 Economische aangelegenheden

De mutaties in het meerjarig verloop van de ramingen economische aangelegenheden houden verband met de fasen waarin de verschillende grondexploitaties bedrijfsterreinen zich bevinden.

3.20 Recreatie en toerisme

De lasten worden vanaf 2017 hoger geraamd in verband met de herinrichting van het Olasfa terrein.

PROGRAMMA 4 DUURZAAMHEID

PORTEFEUILLEHOUDER: WETHOUDER BLIND

INLEIDING

Het programma Duurzaamheid omvat de volgende beleidsproducten: Afvalstoffen, Milieutaken en Duurzaamheidsmaatregelen.

Door al jaren in te zetten op duurzaamheid en innovatie heeft onze gemeente een goede reputatie op weten te bouwen. Het doel is enerzijds een schone en gezonde leef- en werkomgeving voor de inwoners te bereiken (zuinig op grondstoffen en beperking van CO2 uitstoot). Anderzijds is duurzaamheid ook een kans voor economische ontwikkeling, dus voor werkgelegenheid, en voor het verhogen van economisch rendement (lagere energiekosten). Duurzaamheid is een harmonieuze balans tussen de drie elementen People (mensen) - Planet (planeet/milieu) - Profit (opbrengst/winst)¹².

Wat willen we bereiken?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Een schone, hygiënische, veilige en duurzame leefomgeving voor de burgers en het verminderen van de belasting van het milieu.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN

Doel	Indicator	Streefcijfer	Meest recente cijfer
Voldoen aan het klimaatakkoord VNG-Rijk voor duurzaamheid	Reductie CO2 t.o.v. 1990	30% vermindering in 2020 t.o.v. 1990	17 % in 2015
Voldoen aan het klimaatakkoord VNG-Rijk voor duurzaamheid	Duurzame energieopwekking in 2020	20% in 2020	4 % in 2015
Afvalinzameling	Afvalinzameling voldoet aan de LAP-2 doelstellingen	Voor het totaal aan huishoudelijk afval het verhogen van de nuttige toepassing van 51% naar 65 % in 2015	70 % in 2014
Afvalinzameling	Verdere reductie van de hoeveelheid restafval	25% reductie ten opzichte van 2010	36 % in 2014
Bodemkwaliteit	Gelijk blijven bodemkwaliteit	0% verslechtering bodemkwaliteit	

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in wetgeving is vastgelegd, gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- ✓ Duurzaamheidsvisie 2010 – 2020
- ✓ Programma Duurzaamheid 2016-2020 (jaarlijks uitvoeringsplan)
- ✓ Afvalbeleidsplan Olst-Wijhe 2010-2015
- ✓ Nota Bodembeheer en Bodemkwaliteitskaart
- ✓ Gebiedsgericht project IJsseluiterwaarden Olst 2005-2014

¹² Coalitieakkoord 2014-2018

Wat doen wij daarvoor in 2016?

Duurzaamheid

Uitvoering Programma "Samen Duurzaam" 2016 – 2020

In 2010 is de Duurzaamheidsvisie door uw raad vastgesteld. U hebt aangegeven hoog in te willen zetten op energiebeleid. Vandaar dat het speerpunt van het beleid ten aanzien van duurzaamheid energie is. De uitdagingen ten aanzien van het energievraagstuk zijn zeer groot en veel andere duurzaamheidsaspecten hebben op de een of andere wijze hier mee te maken.

Uw raad heeft een nieuw Programma "Samen Duurzaam" 2016 – 2020 vastgesteld.

De ambitie is om in 2020 aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord te kunnen voldoen, zijn onveranderd. Er moet in de komende programmaperiode veel gebeuren om deze ambitie waar te maken, zowel op het vlak van energiebesparing als de productie van duurzame energie. Het vraagt om duidelijke, bewuste keuzes naar de toekomst. In het nieuwe programma is rekening gehouden met de aandachtspunten uit het coalitieakkoord:

- Het gebruik van duurzame energiebronnen bevorderen.
- Bedrijven en woningeigenaren stimuleren energiebesparende maatregelen te nemen. Het Platform Duurzaamheid zal hierin een rol blijven vervullen. Verduurzaming van de sociale huurvoorraad blijft onderdeel van de prestatieafspraken met Salland Wonen.
- Lokale duurzame energieopwekking faciliteren. Initiatieven in de samenleving worden positief benaderd vanuit het principe: "ja, en / ja, mits" in plaats van "nee, tenzij".
- Onderzocht wordt of er in gemeenschappelijk verband een routekaart naar zelfredzame, energie- neutrale kernen gerealiseerd kan worden, bijvoorbeeld door initiatieven op het gebied van energiecoöperaties.

Met het nieuwe programma wordt ingespeeld op de veranderende rol van de overheid en hiermee ook de gemeente. De gemeente zal minder sturen en meer ondersteunen en stimuleren van initiatieven vanuit de samenleving. Er zal ruimte zijn voor duurzaamheidsinitiatieven van onderop, mits deze bijdragen aan de doelstelling van het programma en passen in de beleidskaders van het Coalitieakkoord. Via overheidsparticipatie faciliteert de gemeente ideeën en projecten. Dergelijke initiatieven worden gezien als kansrijke ontwikkelingen. Verder kent het programma lopende projecten en nieuwe projecten. Lopende projecten zijn projecten, die in het programma Duurzaamheid 2011-2015 zijn gestart en doorlopen naar het programma duurzaamheid 2016-2020. Deze projecten zijn zichtbaar in de verschillende programmalijnen. Nieuwe projecten zijn projecten, die in de komende programmaperiode zullen worden opgestart. Jaarlijks wordt door ons een Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid vastgesteld.

Het programma Samen Duurzaam 2016-2020 kent een zestal programmalijnen. Iedere programmalijn draagt bij aan de hoofddoelstelling. Per programmalijn zal ingegaan worden op het stimuleren en het faciliteren van initiatieven van onderop, het doorzetten van lopende projecten en het ontwikkelen en uitvoeren van nieuwe projecten.

De volgende programmalijnen zijn beschreven:

1. Energie: lokaal energie opwekken en besparen
2. Mobiliteit: naar duurzame vormen van vervoer
3. Onderwijs: samen duurzaam op scholen
4. Afval: op weg naar een afvalloze samenleving
5. Economie: duurzame bedrijven
6. Voedsel: lokale duurzame voedselproductie

Energieloket

De samenwerking tussen provincie en gemeenten wordt in 2016 voor wat betreft het energievraagstuk in de bestaande bouw voortgezet. Binnen het nieuwe programma van de provincie 2016-2020 is een budget gereserveerd om de Duurzaamheidslening en de Isolatiepremie in stand te houden. Er is dus een voortzetting van de bestaande Energieloketten, hoewel de nadruk nog meer komt te liggen op het verzelfstandigen van de markt. De gemeenten in West-Overijssel

hebben aangegeven dat hier ook de budgetten van de VNG (ondersteuningsstructuur Energieakkoord) voor kunnen worden ingezet. Deze zijn bij de VNG aangevraagd en in juli 2014 toegewezen (voor West-Overijssel € 93.031,82 per jaar). Er zijn vier thema's benoemd (Voortzetting Energieloket, Financiële concepten, Energiebesparing Kleine Woningen en Onderwijs en Arbeidsmarkt). Deze thema's sluiten, zoals het er nu naar uitziet, ook inhoudelijk aan op het nieuwe programma van de provincie (2016-2020)

Het voornemen is om in 2016 de samenwerking met de gemeente Raalte voor wat betreft het Energieloket voort te zetten. Er wordt een nieuwe doelstelling, in overleg met de provincie bepaald (oude doelstelling was 400 aanvragen, voorstel nieuwe doelstelling 735 woningen op label B brengen) Voor onze inwoners is het belangrijk om optimaal gebruik te kunnen maken van de regelingen van de provincie. Het Energieloket biedt hiervoor alle mogelijkheden, van straat-/wijkenpak tot aanwezigheid bij evenementen of markten. Het Energieloket werkt waar mogelijk en nodig samen met de lokale bouw- en installatiebedrijven om te komen tot een goede marktaanpak.

Platform Duurzaamheid

Het Platform Duurzaamheid zal ook in 2016 een vervolg krijgen. Het Platform wil vanaf 2016 als Stichting verder gaan, zodat ze nog meer zelfstandig werken. Het Platform heeft aangegeven de focus te leggen op de volgende onderwerpen: Bestaande Bouw, Voedsel en Mobiliteit. Er zijn afgelopen jaar activiteiten uitgevoerd, daarnaast liggen een aantal ideeën klaar. Het Platform is betrokken bij het opstellen van het nieuwe programma duurzaamheid.

Platform Duurzaamheid - groene (auto)rally

Eén van de projecten die door het Platform is uitgevoerd in 2014 is de "Groene (auto)rally". De wens is deze rally ook in 2016 te organiseren in onze gemeente (iedere twee jaar). De evaluatie heeft een aantal leerpunten opgeleverd, waarmee het Platform aan de slag kan. Om dit uit te voeren wordt een aparte werkgroep gevormd.

Uitvoering Afvalbeleidsplan 2010-2015

Op 4 oktober 2010 is het Afvalbeleidsplan 2010 - 2015 door uw raad vastgesteld. Het Afvalbeleidsplan geeft de koers aan voor het afvalbeleid voor de komende vijf jaar, waarbij het uiteindelijke streven is om in de toekomst een afvalloze samenleving te hebben volgens het Cradle to Cradle principe. De ambitie is om in de periode 2010-2015 tenminste de helft van de herbruikbare fracties gescheiden in te zamelen en nuttig te kunnen hergebruiken. Omgerekend betekent dit een reductiestreven van 25% op de totale hoeveelheid restafval. Daarnaast moet de koers die ingezet wordt in het Afvalbeleidsplan leiden tot de realisatie van de landelijke doelstellingen en normen uit het Landelijk Afvalbeheerplan 2009-2021. Gelet op de scheidingsresultaten tot nu toe doen we het heel goed en hebben we onze doelstellingen met de eerste fase Omgekeerd Inzamelen gehaald. In 2016 wordt het Afvalbeleidsplan geëvalueerd. In 2015 hebben we de voorbereidingen getroffen om per 1 januari 2016 te kunnen starten met de tweede fase omgekeerd inzamelen. Dit betekent dat het restafval wordt ingezameld via ondergrondse verzamelssystemen en de nuttig toepasbare grondstoffen aan huis worden opgehaald (hoge service). Naar verwachting zal met deze verandering de reductie van restafval nog verder toenemen en zal daarmee ook het scheidingspercentage toenemen.

Zwerfafval/Mooi Schoon

Afgelopen jaar heeft het Mooi Schoon programma volop gewerkt. Met de budgetten uit het Verpakkingenconvenant is binnen ROVA verband een programma opgezet om Zwerfafval samen met de samenleving aan te pakken. Ook voor 2016 staan er projecten klaar. Zo gaan we verder met 'Schone Evenementen'. Dit wil zeggen, ook gescheiden afval op evenementen (plastic, blik, rest) en het terrein na afloop netjes achterlaten.

Net als afgelopen jaar staan 'Snoeproutes' op het programma. In 2015 is dat heel succesvol aangepakt (route Wijhe-Olst). Komend jaar gaan we hiermee verder en wordt ook de route naar Raalte onder de loep genomen. Ook in 2016 ligt de nadruk op buurtparticipatie. Er zijn al veel actieve bewoners die vanuit Mooi Schoon ondersteuning krijgen. Dit gaan we verder uitbouwen.

Ook staat een volgende IJsseloever Opschoon actie op het programma.

Wabo – vergunningverlening

Privatisering Bouw- en woningtoezicht

Momenteel wordt gewerkt aan een wetsvoorstel voor nieuwe regelgeving om in gevallen dat voor bouwplannen de bouwtechnische voorschriften op een verantwoorde wijze via private toetsing en toezicht worden gerealiseerd, de gemeentelijke bemoeienis om te komen tot een vergunning, uitsluitend te betrekken op bestemmingsplan, eventueel welstand en veiligheid van de omgeving. Met andere woorden: de privatisering van het bouw- en woningtoezicht is in aantocht, zij het vooralsnog in een duaal stelsel met naast elkaar private en publieke taakuitoefening. In 2016 zullen wij de consequenties van deze regelgeving voor u in beeld brengen.

Wabo – toezicht en handhaving

Voor 2016 zal er weer een gezamenlijk Handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP) worden opgesteld met Deventer en Raalte (DOWR). Een belangrijk onderdeel van het HUP wordt gevormd door de ingevulde planningstool. Hierin is ons bedrijvenbestand opgenomen die afgezet tegen de in RUD-verband vastgestelde controlefrequenties onze werkvoorraad vormt. Onze toezichthouders zullen in 2016 in RUD-verband met name ingezet worden ten behoeve van toezicht en handhaving van agrarische bedrijven binnen het werkgebied van DOWR. Onze inzet is dus specifiek op deze categorie bedrijven.

De overige categorieën bedrijven worden gecontroleerd door gekwalificeerde medewerkers van de partnergemeenten. Deze medewerkers zijn gemandateerd om in onze gemeente toezichtstaken uit te mogen voeren.

In het eerste kwartaal van 2016 zult u het HUP-jaarverslag 2015 aangeboden krijgen. Het HUP-jaarverslag 2015 maakt onderdeel uit van het WABO-jaarverslag. Het verslag geeft inzicht in de behaalde resultaten ten aanzien van de planning en doelstellingen die in het HUP 2015 zijn opgenomen.

RUD

Op 1 januari 2013 zijn de RUD IJsselland en de RUD Twente officieel in werking getreden. Hoewel het twee aparte RUD's zijn met eigen bestuursovereenkomsten is afgesproken dat waar mogelijk de samenwerking zal worden gezocht. Dat telt ook voor de programmering. Dus, lokaal wat kan, regionaal/provinciaal wat moet.

De netwerk RUD rust qua uitvoering op 3 pijlers:

1. ICS (Informatie, coördinatie en sturingseenheid)
De ICS draagt zorg voor planning, coördinatie, informatieverzameling en analyse.
2. Kennispunten
De Kennispunten vervullen op specialistisch terrein een sleutelfunctie, matchen de inzet van de specialisten met het werkaanbod en dragen zorg voor kennisontwikkeling, -ontsluiting en -borging.
3. Partners
De partners zijn de uitvoerders in de regio.

Door diverse ontwikkelingen in de wet- en regelgeving is het de vraag in welke vorm de netwerk-RUD zich in 2016 doorontwikkeld. Door het bureau K+V zijn diverse modellen gepresenteerd. Drie daarvan worden verder onderzocht om uiteindelijk een goede keuze te kunnen maken, waarbij rekening wordt gehouden met de uitkomst van de VTH-wet (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving). Op basis van de uitkomst van de VTH-wet zal mogelijk opnieuw besluitvorming moeten plaatsvinden over een Wabo-brede RUD.

In 2016 zal veel aandacht besteed worden aan de ontwikkeling van een nieuw ICT-systeem voor de RUD. Bestuurlijk wordt in het najaar van 2015 definitief de uitgangspunten van het ICT-systeem vastgesteld en zal de aanbesteding plaatsvinden.

De landelijke kwaliteitscriteria, waaraan moet worden voldaan door het bevoegd gezag in het kader van de Wabo worden niet meegenomen in de VTH-wet. De kwaliteitscriteria moeten op basis van een verordening verankerd worden bij het bevoegde gezag. De VNG heeft inmiddels een modelverordening uitgebracht in gezamenlijkheid met het IPO. De verordening zal in 2016 ter vaststelling aan uw raad worden voorgelegd. Op basis van de kwaliteitscriteria zullen we ook in 2016 taken uitbesteden aan de RUD en taken uitvoeren voor de RUD. Dit betekent dat we met name uitvoering geven aan de VTH-taken voor het thema agrarisch.

Bodem

AMvB bodemenergie

In 2013 is de AMvB bodemenergie in werking getreden. Vanwege deze AMvB worden bij de gemeente gemelde bodemenergiesystemen vastgelegd. Hierbij wordt gecheckt of het nieuwe systeem niet een eerder aangelegd systeem beïnvloed. Als dit dreigt te gebeuren wordt de nieuwe aanleg niet toegestaan. Naar alle waarschijnlijkheid treedt in het najaar van 2015 het Besluit Registratie Ondergrond (BRO) in werking. In DOWR-verband zullen de consequenties van het Besluit in beeld worden gebracht en indien nodig worden de te nemen acties in 2016 geïmplementeerd.

IJsseluiterwaarden

Voor de bodemsanering Olasfa geldt dat de provincie het bevoegd gezag is. We zorgen dat wij op de hoogte blijven van de ontwikkelingen en houden een vinger aan de pols om de belangen van onze burgers te beschermen. Daarnaast houden we toezicht op het naleven van de milieuvergunning. Voorzien is dat de actieve sanering eindigt eind 2015, waarna in 2016 de zaken worden afgerond en het terrein wordt opgeleverd.

Werkzaamheden bij de IJssel

Ook in 2016 vindt veel grondverzet plaats door ontwikkelingen bij de IJssel. Ondanks dat wij voor dit grondverzet geen bevoegd gezag zijn, proberen we zoveel mogelijk mee te kijken bij de werkzaamheden. Dit om te zorgen dat er grond van de beloofde kwaliteit wordt toegepast. We houden ook een vinger aan de pols bij de overige werkzaamheden op ons grondgebied om te zorgen dat onze burgers niet in een ongewenste overlastsituatie belanden.

Wat mag het kosten?

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Programma 4 Duurzaamheid						
Beleidsproducten	Rekening 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
4.10 Afvalstoffen						
- lasten	1.129.597	1.292.097	1.460.368	1.435.368	1.410.368	1.410.368
- baten	1.303.727	1.466.208	1.634.478	1.609.478	1.584.478	1.584.478
	-174.130	-174.111	-174.110	-174.110	-174.110	-174.110
4.20 Milieutaken						
- lasten	484.498	499.181	477.442	467.374	470.592	470.592
- baten	5.715	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
	478.783	496.681	474.942	464.874	468.092	468.092
4.30 Duurzaamheidsmaatregelen						
- lasten	180.196	126.958	125.454	121.570	120.256	118.902
- baten	25.581	19.084	17.545	16.269	14.955	13.601
	154.615	107.874	107.909	105.301	105.301	105.301
Totaal lasten programma 4	1.794.291	1.918.236	2.063.264	2.024.312	2.001.216	1.999.862
Totaal baten programma 4	1.335.023	1.487.792	1.654.523	1.628.247	1.601.933	1.600.579
Totaal saldo van baten en lasten	459.268	430.444	408.741	396.065	399.283	399.283
Storting in reserves (+)		0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves (-/-)		21.873	0	0	0	0
Resultaat	459.268	408.571	408.741	396.065	399.283	399.283

Toelichting

Begroting 2016

Het totaal saldo van de baten en lasten van dit programma is € 408.741 negatief. De totale lasten zijn geraamd op € 2.063.264 en de totale baten op € 1.654.523. Op dit programma zijn geen stortingen in en onttrekkingen aan reserves.

4.10 Afvalstoffen

In de ramingen met betrekking tot afvalstoffen is nog geen rekening gehouden met de tweede fase omgekeerd inzamelen. In 2016 en volgende jaren gaat naar verwachting een aanzienlijk aantal huishoudens over naar de ondergrondse container.

Wij bekijken op dit moment de gevolgen die plaatsing en ingebruikname van de ondergrondse systemen hebben op de hoogte van de heffing.

4.20 Milieutaken

In 2015 zijn hogere lasten geraamd door het overgeheveld budget uit 2014 voor de RUD (Regionale Uitvoeringsdienst). Dit budget is bestemd voor kosten ontwikkeling RUD.

4.30 Duurzaamheidsmaatregelen

Geen noemenswaardige afwijking ten opzichte van 2015.

Meerjarenbegroting 2017-2019

Bij dit onderdeel wordt alleen een toelichting gegeven op die beleidsproducten die een omvangrijke invloed op de financiële meerjarenraming hebben.

4.20 Milieutaken

Op het onderdeel Milieutaken zijn vanaf 2018 hogere lasten geraamd in verband met de decentralisatie van provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving.

4.30 Duurzaamheidsmaatregelen

De lagere ramingen duurzaamheidsmaatregelen komen door aflopende kapitaallasten en daarmee samenhangende lagere rentebaten inzake verstrekte geldleningen met betrekking tot zonnepanelen.

PROGRAMMA 5 JEUGD EN ONDERWIJS (INCL. JEUGDZORG)

PORTEFEUILLEHOUDER: WETHOUDER BLIND EN BURGEMEESTER STRIEN

INLEIDING

Het programma Jeugd en onderwijs omvat de volgende beleidsproducten: Jeugd- en jongerenwerk, Jeugdgezondheidszorg, Lokaal onderwijsbeleid, Huisvesting onderwijs, Overige onderwijsaangelegenheden, Speelvoorzieningen en Kinderopvang.

Kinderen in onze gemeente moeten optimale kansen blijven krijgen om zich te ontwikkelen tot gelukkige jongvolwassenen. Ieder kind en jeugdige heeft het recht om op te groeien in een veilige omgeving. Ouders zijn daar in de eerste plaats voor verantwoordelijk. We bieden zorg en ondersteuning van goede kwaliteit aan kwetsbare kinderen en jeugdigen, waardoor ook zij gelijke ontwikkelingsmogelijkheden hebben.

We streven naar de optimale ontwikkeling van kinderen en jongeren door kwalitatief onderwijs en deelname aan sport en cultuur. Kwalitatief onderwijs is de basis om zich te kunnen ontplooiën en een zelfstandige toekomst op te bouwen.

Beleidscontext

Onze gemeente streeft naar een samenleving, waaraan iedere inwoner naar vermogen meedoet en waarbij mensen naar elkaar omkijken. Iedere inwoner is primair zelf verantwoordelijk voor zijn of haar rol in de maatschappij. De gemeente draagt bij aan een klimaat waarin inwoners zelf en met elkaar in staat zijn om mee te doen aan in onze samenleving.

Onze gemeente moet aantrekkelijk blijven voor jonge gezinnen. Dit betekent dat de woonomgeving aantrekkelijk is met voldoende en kwalitatief sterke voorzieningen en een goed aanbod voor vrijetijdsbesteding. Onze missie is dat alle kinderen veilig kunnen opgroeien en zich kunnen ontwikkelen tot volwaardige burgers die naar vermogen meedoen in onze maatschappij. Ouders zijn de eerst verantwoordelijke en eerst aangewezen personen voor de opvoeding van hun kinderen en de natuurlijke woon- en leefomgeving van ouders en kinderen is het vertrekpunt. Ouders delen de opvoedtaak met opvoedondersteuners, zoals leerkrachten, leidsters in de kinderopvang en buitenschoolse opvang en trainers van de sportvereniging.

Als gemeente hebben wij de regie over het integrale jeugdbeleid en wij willen met positief jeugdbeleid vorm en inhoud geven aan klimaat waarbinnen ouders, jongeren en professionals het opgroeien en meedoen van het kind op een uitdagende wijze vorm kunnen geven. Positief jeugdbeleid verankert op een duurzame wijze het beleid op het terrein van ruimtelijke ordening (ruimte om te spelen), het onderwijs (ruimte om te leren), sport (ruimte om te bewegen en te presteren), vrijwilligerswerk (ruimte om te ontplooiën), arbeid (ruimte om te participeren) volkshuisvesting (ruimte om te wonen), hulp (ruimte voor ondersteuning) en veiligheid (ruimte om te experimenteren). Onze rol is in eerste instantie het faciliteren en ondersteunen van organisaties en initiatieven. Als het nodig is pakken wij de sturende rol, om organisaties bijvoorbeeld beter te laten samenwerken.

Wat willen we bereiken?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Jeugd

1. Alle kinderen kunnen veilig opgroeien en zich ontwikkelen tot volwaardige burgers die naar vermogen meedoen in onze maatschappij.
2. Het realiseren van een 'zachte landing' voor cliënten en aanbieders jeugd zorg. De herindicaties voor cliënten vinden voor 1 december 2015 plaats. De inkoopafspraken die met de aanbieders voor 2015 zijn gemaakt, worden minimaal gewijzigd in 2016.

3. Het realiseren van een integrale samenwerking met als basis een hecht Toegangsteam binnen het gekozen toegangsmodel.
4. Het vormgeven van een nieuwe brede welzijnsorganisatie voor Olst-Wijhe, die de sociale cohesie in de buurt versterkt en een belangrijke rol krijgt in het vroegtijdig signaleren, bieden van lichte hulp en ondersteuning.
5. Op langere termijn (vanaf 2018) realiseren van kwalitatief hoogwaardige en doelmatige integrale hulp voor jeugd, geïntegreerd in het sociale domein van Olst-Wijhe.

Onderwijs

6. De gemeente beschikt over een pluriform onderwijsaanbod dat aansluit op de behoeften van onze inwoners waarbij gestreefd wordt naar een zo breed mogelijk aanbod van voortgezet onderwijs en de verdere groei van de aanwezige school voor voortgezet onderwijs wordt gefaciliteerd;
7. De gemeente handhaaft de scholen in de kleine kernen vanwege de maatschappelijke functie, zolang de kwaliteit van het onderwijs dat toelaat;
8. Leerlingen uit onze gemeente volgen een compleet onderwijsprogramma zonder verzuim met als uiteindelijke resultaat een startkwalificatie;
9. De gemeente stimuleert inwoners op het gebied van taal en lezen om te voorkomen dat laaggeletterdheid een reden is om niet volwaardig deel te nemen aan onze maatschappij.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN

Doel	Indicator	Streefcijfer	Meest recente cijfer
Jeugd kan veilig opgroeien en zich ontwikkelen tot volwaardige burgers	Totaal aantal cliënten met een verstrekt maatwerkarrangement Jeugd per type instelling/per type maatwerkarrangement/per ZIN/PGB/VPT	Een verschuiving realiseren van de tweede naar de eerste lijn en van de eerste naar de nulde lijn	
	Totaal aantal verstrekte maatwerkarrangementen Jeugd per type maatwerkarrangement/per type instelling/ per ZIN/PGB/VPT		
	Totaal aantal cliënten Jeugd naar reden beëindiging per individuele voorziening		
Basisonderwijs voldoende nabij	Basisonderwijs voldoende nabij		2014: 56% vindt dit voldoende nabij
Aanbod Voor- en voegschoolse educatie	Toegankelijk voor doelgroepkinderen	Voor alle doelgroepkinderen	2015: 27
	Aanmelding alfabetiseringscursus	Iedereen die zich aanmeldt voor een alfabetiseringscursus kan binnen een maand deelnemen	100 %
	Het hebben van een startkwalificatie	In 2014 is het aantal jongeren dat het onderwijs zonder een startkwalificatie verlaat ten opzichte van het schooljaar 2012/2013 lager dan het regionale gemiddelde	1,2% ofwel 20 jongeren hebben in het schooljaar 2013-2014 zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten (Stedendriehoek: 1,7%)

Tevredenheid speelvoorziening	Tevredenheid speelvoorzieningen in de nabije omgeving	2014: 42% van de burgers is tevreden hierover
-------------------------------	---	---

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in wetgeving is vastgesteld, gebaseerd op de volgende documenten:

- ✓ Sociale Toekomstvisie 2012 - 2020 (uitvoeringsprogramma 2012 - 2014)
- ✓ Beleidsplan transitie en transformatie Jeugdzorg 2015-2019
- ✓ Nota Integraal Jeugdbeleid "Opvoeden en opgroeien in Olst-Wijhe" (vastgesteld in 2013; evaluatie in 2016)
- ✓ Notitie Toegang tot zorg en ondersteuning in Olst-Wijhe 2014
- ✓ Beleidsnota Spelen 2011 - 2014 (evaluatie in 2015)
- ✓ Preventie- en handavingsplan Integrale aanpak Drank- en Horecawet
- ✓ Nota Sport- en Cultuurstimulering 2014 -2018 (vastgesteld door college in februari 2014, tussenevaluatie eind 2015)
- ✓ Integraal Huisvestingsplan Onderwijs, 2011 – 2015 (een nieuw plan in voorbereiding)
- ✓ Nota, "Peuterwerk, notitie over kwaliteit, educatie en samenwerking 2011 – 2014" (evaluatie vastgesteld in oktober 2015)
- ✓ Nota "Olst-Wijhe aan het woord, aanvalsplan Laaggeletterdheid in woord en daad" (vastgesteld in 2011)
- ✓ Regionaal Educatieplan regio Stedendriehoek 2015 – 2016 (vastgesteld in 2015)
- ✓ Beleidskader Opgroeien en opvoeden in Olst-Wijhe (vastgesteld 2012)
- ✓ Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Olst-Wijhe 2015
- ✓ Regeling medegebruik en verhuur schoolgebouwen en –terreinen primair onderwijs gemeente Olst-Wijhe (vastgesteld in 2013, in werking per 2014 e.v.)

Wat doen we daarvoor in 2016?

Vormgeving ouderparticipatie ('Ouders aan Zet')

Samen zijn wij ervoor verantwoordelijk dat onze kinderen in een prettige en veilige omgeving op kunnen groeien. Ouders en verzorgers weten doorgaans het beste wat daarvoor nodig is. In dit kader is eind 2014 een onderzoek uitgevoerd en is in het najaar van 2015 een interactieve bijeenkomst georganiseerd met ouders/verzorgers, de gemeente en professionals op het terrein van opvoeden en opgroeien. Beide hebben input opgeleverd over voor ouders en verzorgers relevante opvoed- en opgroeithema's, de prioritering daarvan en de per thema meest geschikte vorm van ouderparticipatie. In 2016 wordt, samen met ouders en verzorgers, concreet invulling gegeven aan de gekozen thema's en participatie vormen.

Evaluatie nota opgroeien en opvoeden in Olst-Wijhe

In mei 2011 is de nota integraal jeugdbeleid 'Opvoeden en Opgroeien in Olst-Wijhe' 2013 – 2015 vastgesteld. Op grond van de thema's, zoals benoemd in deze nota (de geslaagde schoolloopbaan, een veilige en stimulerende leeromgeving en sluitende ondersteuning) zijn per thema een aantal uit te werken speerpunten benoemd. In 2016 wordt de nota geëvalueerd. De uit de evaluatie voorkomende resultaten dienen als input voor de in 2016 te ontwikkelen beleidsnota 'Preventief Jeugdbeleid'.

Nota 'Preventief Jeugdbeleid'

Met de komst van de nieuwe Jeugdwet hebben wij de regie over het totale jeugdzorgstelsel. Dit omvat het algemeen, het preventief en het curatief jeugd(hulp)beleid. Samen met ouders en opvoeders, professionals en vrijwilligers, actief met en -/of voor de jeugd, zijn wij verantwoordelijk dat onze kinderen gezond en veilig opgroeien, hun talenten ontwikkelen en

meedoen in de samenleving naar vermogen. Dit vanuit een positieve (uitgaan van kansen en mogelijkheden) en een integrale (aandacht voor de verschillende levensgebieden, zoals het gezin, op school, vrije tijd, werk en de openbare ruimte) benadering. De beleidskaders voor het algemeen jeugdbeleid en de jeugdhulp zijn vastgelegd in de nota's integraal jeugdbeleid 'Opvoeden en Opgroeien in Olst-Wijhe' 2013 – 2015 en het Beleidsplan 'Transitie en Transformatie Jeugdzorg'. In 2015 zijn de eerste stappen gezet om op preventie gerichte verbindingen te leggen tussen de nulde lijn (zelfredzaamheid, eigen kracht, sociale netwerken en burgerkracht), de eerste lijn (kortdurende – professionele – hulp) en de tweede lijn (gespecialiseerde ondersteuning). Tevens zijn de in de afgelopen jaren geïmplementeerde preventieve interventies (o.a. vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin) voortgezet. Met inachtneming van de reeds vastgestelde kaders gaan wij in 2016, samen met alle betrokkenen, 'Integraal preventief jeugdbeleid' ontwikkelen. Doel van dit beleid is om:

- de huidige op preventie gerichte verbindingen te versterken en waar nodig nieuwe aan te gaan;
- bestaande interventies verbeteren en/of vervangen door effectievere interventies;
- een verschuiving realiseren van de tweede naar de eerste lijn en van de eerste naar de nulde lijn.

Transformatie/Inkoop jeugdzorg

De basis van de kaders voor de inkoop van de jeugdhulp ligt voor de jaren 2015 en 2016 in het regionale transitiearrangement dat wij in samenwerking met de elf gemeenten uit de regio IJsselland en de aanbieders in 2013 hebben opgesteld. In de contractering van de jeugdhulp 2015 lag de nadruk op het bieden van zorgcontinuïteit voor de kinderen en jongeren in de overgangssituatie. In de contracten en de subsidiebeschikkingen is daarnaast aandacht besteed aan het transformeren van het stelsel van jeugdhulp. In 2016 ligt de nadruk op de transformatie en zullen ook de, door de aanbieders te behalen, resultaten scherper worden geformuleerd. Denk hierbij aan de samenwerking tussen het lokale veld, de toegang en de specialistische jeugdhulpaanbieders, de samenwerking tussen de jeugdhulpaanbieders en het verkorten van de verblijfs-/behandelduur. De gemeente heeft op regioniveau 7 % minder beschikbaar voor de inkoop van jeugdzorg, de transformatie zal dan ook moeten leiden tot een (nog) efficiëntere inzet van de beschikbare middelen. In 2016 worden de beleidsvoorbereidingen getroffen voor de inkoop van de jeugdzorg in 2017 en verder. Deze voorbereidingen voeren wij uit in samenwerking met de elf gemeenten uit de regio IJsselland.

Regionale samenwerking jeugdhulp gemeenten IJsselland

In 2016 werken wij, evenals in voorgaande jaren, actief samen met de elf gemeenten uit de IJsselland regio. Het gaat hierbij om samenwerking op thema's die overstijgend zijn aan de lokale thema's. Denk hierbij aan samenwerking rondom de verevening (het delen van de financiële risico's), de inkoop van jeugdhulp, het delen van kennis en regionale cliëntenparticipatie jeugdhulp. In 2016 evalueren we deze samenwerking en maken we afspraken over de wijze waarop we na 2016 zullen gaan samenwerken. Dit geldt ook voor de vraag of we de deelname aan de Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland na 2016 continueren.

Ambulant jongerenwerk

In 2015 en in 2016 zijn er extra middelen (€ 15.000,- per jaar) beschikbaar gesteld voor de extra inzet van ambulant jongerenwerk in onze gemeente. Met deze extra inzet beogen we overlast van jongeren op straat te verminderen en (dreigende) problematiek bij jongeren vroegtijdig te signaleren en hen te helpen adequate hulp daarvoor te zoeken. Medio 2016 zullen we een besluit nemen of deze incidenteel gefinancierde extra inzet vanaf 2017 gecontinueerd moet worden.

Onderwijshuisvesting

Sinds 2015 is de verantwoordelijkheid voor het buitenonderhoud van de basisscholen overgeheveld naar de schoolbesturen. Tegelijkertijd is een nieuw berekeningssystematiek geïntroduceerd, waardoor de scholen in Olst-Wijhe een lagere rijksvergoeding ontvangen dan op voorhand werd voorzien.

Wat het financieel extra lastig maakt is, dat de schoolgebouwen in onze gemeente sterk verouderd zijn, waardoor de komende periode aanzienlijke investeringen nodig zijn voor het uitvoeren van renovatie onderhoud. Schoolbesturen hebben daarvoor niet of onvoldoende kunnen reserveren. Verder zorgt een verdergaande leerlingendaling voor toename van de leegstand. Als niet op korte termijn wordt ingegrepen, zal binnen enkele jaren bijna 25% van het totale vloeroppervlak van de scholen in Olst-Wijhe leegstaan. Met alle financiële gevolgen voor de exploitatie van dien: de risico's voor de besturen zullen daarmee aanzienlijk toenemen.

In het Integraal Huisvestings Plan 2016 – 2019 zal, samen met de schoolbesturen, een toekomstbestendig onderwijshuisvestingsbeleid worden geformuleerd. Ingrepen in de omvang van de scholen lijken op voorhand onontkoombaar. De besturen hebben de gemeente om medewerking gevraagd; daarbij dient in ogenschouw te worden genomen, dat de gemeente rekening dient te houden met haar wettelijke taken op het gebied van onderwijshuisvesting en de beperkte financiële middelen.

Daarbij zullen onderstaande uitgangspunten uit het Coalitieakkoord 2014-2018 betrokken worden. Voor een vitaal platteland en de sociale cohesie in de kleine kernen is het voortbestaan van een school van groot belang. Ons streven is dan ook om de scholen zo lang mogelijk in de kleine kernen te behouden, zolang de kwaliteit van het onderwijs dat toelaat. Als gevolg van de ontgroening moeten schoolbesturen keuzes maken uit oogpunt van kwaliteit en kosten. De gemeente heeft geen zeggenschap meer als een school met sluiting wordt bedreigd. Maar aantasting van de leefbaarheid in de kleine kernen gaat ons wel primair aan.

Voor en Vroegschoolse Educatie (VVE)

Naar aanleiding van de uitkomsten van de nulmeting die door de onderwijsinspectie in 2012 is verricht, is samen met de gemeente Raalte en alle betrokken partijen uit het werkveld (onderwijs en kinderopvang) een aantal verbetermaatregelen vastgesteld. Dit jaar worden gemeenten, onderwijs en kinderopvang opnieuw bezocht door de inspectie. Eind 2015, begin 2016 worden de resultaten van deze verbetermaatregelen, met de input van de inspectiebeoordeling in 2015, geëvalueerd. Daarnaast ontvangt u via de bestuursrapportages inzicht in het gebruik van gesubsidieerde kindplaatsen en VVE-plaatsen. Dit inzicht is van belang omdat we sinds 2016 uitgaan van een vraaggestuurde financiering van het peuterwerk (onze financiële bijdrage hangt af van de mate van gebruik van peuterplaatsen).

Leerlingenvervoer

Er loopt momenteel een onderzoek om te bekijken of al het doelgroepenvervoer, waarvoor de gemeente verantwoordelijk is (naast het leerlingenvervoer geldt dit ook bijvoorbeeld voor het Regiotaxivervoer) gebundeld kan worden in één contract. Als hiervoor uiteindelijk gekozen wordt dan zal het leerlingenvervoer vanaf het schooljaar 2016-2017 onderdeel uitmaken van dit contract.

Er wordt daarnaast de komende maanden bekeken welke mogelijke maatregelen er genomen kunnen worden om de kosten voor het leerlingenvervoer in de toekomst te beperken. Hierbij wordt er onder andere gekeken naar de mogelijkheden om kinderen onder begeleiding te leren om zelfstandig met het openbaar vervoer te reizen in plaats van met het leerlingenvervoer.

Wat mag het kosten?

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Programma 5 Jeugd en Onderwijs						
Beleidsproducten	Rekening 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
5.10 Jeugd- en jongerenwerk						
- lasten	142.904	82.286	66.949	66.517	66.517	66.517
- baten		0	0	0	0	0
	142.904	82.286	66.949	66.517	66.517	66.517
5.20 Jeugdgezondheidszorg						
- lasten	595.816	4.484.380	3.186.352	2.921.256	2.931.896	2.936.244
- baten	20.425	0	0	0	0	0
	575.391	4.484.380	3.186.352	2.921.256	2.931.896	2.936.244
5.30 Lokaal onderwijsbeleid						
- lasten	270.311	272.760	238.256	234.299	234.989	232.044
- baten	22.271	22.200	22.200	22.200	22.200	22.200
	248.040	250.560	216.056	212.099	212.789	209.844
5.40 Huisvesting onderwijs						
- lasten	842.753	772.703	695.093	673.561	648.552	627.783
- baten	56.468	7.500	15.000	15.000	15.000	15.000
	786.285	765.203	680.093	658.561	633.552	612.783
5.50 Overige onderwijs aangelegenheden						
- lasten	699.918	714.660	713.712	710.290	710.290	710.290
- baten	69.991	52.353	52.293	52.293	52.293	52.293
	629.927	662.307	661.419	657.997	657.997	657.997
5.60 Speelvoorzieningen						
- lasten	75.696	110.238	90.859	90.622	90.622	90.622
- baten	3.650	3.650	3.650	3.650	3.650	3.650
	72.046	106.588	87.209	86.972	86.972	86.972
5.70 Kinderopvang						
- lasten	143.485	151.662	149.466	148.443	147.873	147.867
- baten	1.065	5.000	3.000	3.000	3.000	3.000
	142.420	146.662	146.466	145.443	144.873	144.867
Totaal lasten programma 5	2.770.883	6.588.689	5.140.687	4.844.988	4.830.739	4.811.367
Totaal baten programma 5	173.870	90.703	96.143	96.143	96.143	96.143
Totaal saldo van baten en lasten	2.597.013	6.497.986	5.044.544	4.748.845	4.734.596	4.715.224
Storting in reserves (+)		368.670	368.670	368.670	368.670	368.670
Onttrekking aan reserves (-/-)		392.128	246.673	237.518	229.454	218.612
Resultaat	2.597.013	6.474.528	5.166.541	4.879.997	4.873.812	4.865.282

Toelichting

Begroting 2016

Het totaal saldo van de baten en lasten van dit programma is € 5.044.544 negatief. De totale lasten zijn geraamd op € 5.140.687 en de totale baten op € 96.143. De storting in reserves zijn geraamd op € 368.670 en de onttrekkingen aan de reserves zijn geraamd op € 246.673. Het resultaat is € 5.166.541 negatief.

5.10 Jeugd- en jongerenwerk

De lasten dalen ten opzichte van 2015 doordat er in 2015 een eenmalige bijdrage van € 15.000,- is verstrekt aan Landstede Welzijn Olst-Wijhe voor de extra inzet van een ambulante jongerenwerker (conform het raadsbesluit van 10 maart 2014).

5.20 Jeugdgezondheidszorg

Door de bijstelling van het macrobudget en de invoering van het objectief verdeelmodel is de integratie-uitkering Sociaal Domein in de Algemene Uitkering voor het onderdeel jeugd drastisch verlaagd. De verlaging van de integratie-uitkering is budgettair neutraal verwerkt. Het gaat hier om een verlaging van de uitgaven met € 677.000. Voor 2015 moet de aanpassing nog in de begroting worden verwerkt (2^e berap 2015). Daarnaast is een budget van € 530.000 in 2015 ten onrechte hier verantwoord en vanaf 2016 overgeheveld naar programma 7 Werk, Inkomen en Zorg. In 2015 is via resultaatbestemming een eenmalig budget opgenomen van € 82.000 voor integrale jeugdzorg.

5.30 Lokaal onderwijsbeleid

Er wordt in 2016 € 10.000 minder uitgegeven op gymnastiekvervoer in verband met het voordeel op de aanbesteding en de sluiting van de school op de Elshof.

In de heroverwegingsfase 4 is gesproken over het overdragen van het beheer van De Nieuwe Coers aan een beheerstichting. In de vorige raadsperiode is een optie open gehouden om de sport- en welzijnsaccommodaties in Wesepe te concentreren. In de volgende raadsperiode wordt hier een definitief besluit over genomen. Gelet op deze plannen zal de komende jaren voor De Nieuwe Coers slechts noodzakelijk onderhoud worden uitgevoerd met als doel instandhouding tot het moment van definitieve besluitvorming. Voor de uitvoering van dit noodzakelijk onderhoud is het beschikbare onderhoudsbudget 2015 eenmalig opgehoogd met € 8.500, omdat dit budget in de begroting te veel was afgeraamd. In de begroting 2016-2019 is het onderhoudsbudget voor het benodigde sober onderhoud verwerkt.

5.40 Huisvesting onderwijs

In 2016 zijn de lasten voor het buitenonderhoud van schoolgebouwen komen te vervallen. Per saldo zijn de lasten 2016 ten opzichte van 2015 € 67.000 lager. De kapitaallasten zijn € 10.000 lager.

Tegenover de onderhouds- en kapitaallasten staan onttrekkingen aan de reserve decentralisatie huisvesting onderwijs. Op basis van de heroverweging 2013 fase 4 is de opbrengst huren schoolgebouwen 2016 € 7.500 hoger.

5.50 Overige onderwijs aangelegenheden

Geen bijzonderheden.

5.60 Speelvoorzieningen

De lasten zijn € 20.000 lager in 2016 door een incidentele last van € 15.000 in 2015. Dit betreft een overheveling vanuit 2014 via resultaatbestemming voor het opstellen van een uitvoeringsplan speelvoorzieningen.

5.70 Kinderopvang

De lasten en baten (leges) zijn op basis van geactualiseerde gegevens verlaagd met € 2.000.

Storting/onttrekking aan reserves

Het verschil in onttrekkingen van € 145.455 is voornamelijk toe te schrijven aan het verschil in onderhoudslasten en kapitaallasten voor openbaar en bijzonder basis onderwijs zoals benoemd bij het onderdeel 5.40 huisvesting onderwijs.

Daarnaast is er in het kader van de resultaatbestemming 2014 een eenmalige onttrekking in 2015 geraamd voor uitvoeringskosten jeugd.

Meerjarenbegroting 2017-2019

Bij dit onderdeel wordt alleen een toelichting gegeven op die beleidsproducten die een omvangrijke invloed op de financiële meerjarenraming hebben.

5.20 Jeugdgezondheidszorg

De ontwikkeling in het budget na 2016 hangt samen met de ontwikkeling van de integratie-uitkering Sociaal Domein, onderdeel jeugd.

5.30 Lokaal onderwijsbeleid

De vermindering van de lasten wordt veroorzaakt door een lagere raming van onderhoudskosten in de komende jaren.

5.40 Huisvesting onderwijs

De vermindering van de lasten wordt met name veroorzaakt door een afname van de kapitaallasten.

PROGRAMMA 6 WELZIJN, SPORT EN CULTUUR

PORTEFEUILLEHOUDER : WETHOUDER BOSCH/WETHOUDER ENGBERINK

INLEIDING

Het programma Welzijn, sport en cultuur omvat de volgende beleidsproducten: Welzijn en welzijnsaccommodaties, Sport en sportaccommodaties, Kunst en cultuur.

Olst-Wijhe is een aantrekkelijke gemeente om te wonen. De inwoners van onze gemeente voelen zich prettig en veilig en er zijn voldoende mogelijkheden om mee te doen aan onze samenleving. Iedere inwoner is primair zelf verantwoordelijk voor zijn of haar rol in de maatschappij. De inwoners van de twaalf kernen in onze gemeente zorgen er voor dat er een rijk verenigingsleven is voor jong en oud. In de diverse buurt- en dorpshuizen, het Holstohuis, het Spoc en bij de sportaccommodaties worden een breed scala aan activiteiten georganiseerd. De kernen blijven hierdoor levendig en aantrekkelijk om in te wonen. De door raad vastgestelde Sociale Toekomstvisie Olst-Wijhe vormt hiervoor het kader.

Beleidscontext

Prettig en veilig wonen

In de lijn van de actualisatie van de Sociale Toekomstvisie beogen wij niet langer een verdere uitbreiding van onze woningbouwopgave, maar zetten we daar waar mogelijk in op herstructurering van dorpen en buurten en kleinschalige inbreidingsprojecten. Daarbij gaan we er vanuit dat onze inwoners in eerste instantie verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit en vitaliteit van hun eigen leef- en woonomgeving. Als het gaat om voorzieningen vinden we het van groot belang dat in iedere kern een ontmoetingsfunctie is. Juist dorps- en buurthuizen vervullen een verbindende rol in dorpen. Wij streven naar behoud en een betere benutting van deze functie. Bij onderwijs-, sport- en culturele voorzieningen vinden wij het vooral van belang dat voldoende kwaliteit geboden kan worden. Door de veranderende bevolkingssamenstelling zullen deze voorzieningen onder druk komen te staan en is een discussie over de vraag of voldoende kwaliteit geboden kan worden onontkoombaar.

Voldoende mogelijkheden tot participatie

Juist door de veranderende rolopvatting van de overheid is het stimuleren, mobiliseren en ruimte bieden aan initiatieven van onderop (inwoners, maatschappelijke organisaties) van groot belang. We hebben in de afgelopen periode steeds gemerkt dat waardevolle initiatieven van onderop succesvol werden door onze waardering te tonen, ruimte te bieden, partijen bij elkaar te brengen of een kleine (start-)subsidie te verlenen. Onze inzet op dit thema is vooral gericht op het bieden van adequate informatie en advies en het ondersteunen van vrijwilligersinitiatieven.

Wat willen we bereiken?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

1. De gemeente draagt zorg voor de instandhouding en de kwaliteit van de primaire voorzieningen binnen dit programma (openbaar bibliotheekwerk; Kulturhusconcept Olst-Wijhe; peuterspeelzaalwerk en jeugd- en jongerenwerk);
2. De gemeente schept randvoorwaarden (in de sfeer van aanbod accommodaties en subsidies) voor de secundaire voorzieningen in onze gemeente op het terrein van sport, kunst en cultuur, oudheidkunde/musea en overige recreatieve voorzieningen waarbij het accent wordt gelegd op participatie door jongeren, gehandicapten en inwoners met een minimuminkomen.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN

Doel	Indicator	Streefcijfer	Meest recente cijfer
Prettig en veilig wonen	Waardering buurt als leef- en woonomgeving		2014: 7,7
Participatie/maatschappelijke ondersteuning	Waardering van inspanningen van de gemeente om burgers volledig te laten deelnemen aan de maatschappij		2014: 6,5
	Waardering inwoner dienstverlening via digitale faciliteiten van de gemeente		2014: 6,6
Voorzieningenniveau	in iedere kern een ontmoetingsfunctie	In iedere kern	
Tevredenheid welzijnsvoorzieningen	Tevredenheid welzijnsvoorzieningen in de nabije omgeving		2014: 42% van de burgers is tevreden hierover
Tevredenheid sportvoorziening	Tevredenheid sportvoorzieningen in de nabije omgeving		2014: 61% van de burgers is tevreden hierover
Sporten en bewegen	Jongeren lid van een sportvereniging of actief op het gebied van sporten en bewegen in de vrije tijd	2018: alle jongeren lid sportvereniging of actief	

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in wetgeving is vastgesteld, gebaseerd op de volgende documenten:

- ✓ Sociale Toekomstvisie 2012 - 2020
- ✓ Nota Kunst- en Cultuur 2015 – 2020 (vastgesteld in 2010; vastgesteld in 2015)
- ✓ Notitie “Olst-Wijhe (ont)zorgt, beleid voor mantelzorgers en vrijwilligers in Olst-Wijhe” (evaluatie vastgesteld in 2015)
- ✓ Evaluatienotitie Kulturhusconcept Olst-Wijhe (vastgesteld in 2008; evaluatie in 2015)
- ✓ Visiedocument sport- en welzijnsaccommodaties gemeente Olst-Wijhe (geëvalueerd in 2013)
- ✓ Evaluatie sport- en welzijnsaccommodaties gemeente Olst-Wijhe (vastgesteld in 2013)
- ✓ Toekomstscenario Openbare Bibliotheek Olst-Wijhe 2014
- ✓ Startnotitie ‘Kernen in de gemeente Olst-Wijhe: zo doen wij dat!’ (door het college vastgesteld in 2007, geëvalueerd in 2013)
- ✓ Nota Sport- en Cultuurstimulering 2014-2018 (tussenevaluatie 2015)

Wat doen we daarvoor in 2016?

Bestuurskracht en samenwerking sportverenigingen

In 2014 heeft de Sportraad Olst-Wijhe zijn taken beëindigd. De Sportraad heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de sport, maar de behoefte aan ondersteuning is aan het veranderen. In 2015 is het sportplatform van start gegaan. Het sportplatform is een samenkomst van sportverenigingen en kent geen formele vorm. Initiatieven, zoals het sportdorp, worden in het platform besproken en vervolgens in werkgroepen uitgewerkt.

Maatschappelijk vastgoed

In 2015 is de notitie maatschappelijk vastgoed in de raad besproken. In de notitie maatschappelijk vastgoed is een kader met duidelijke uitgangspunten geformuleerd, waarmee richting kan worden gekozen bij toekomstige vraagstukken op het gebied van maatschappelijk vastgoed.

Maatschappelijk vastgoed is een middel om beleidsdoelen te realiseren. De rol, en daarmee de sturingsmogelijkheid, van de gemeente bij maatschappelijk vastgoed kan verschillen per accommodatie. Daarom is samenwerking met partners en de samenleving van groot belang, zeker als er keuzes moeten worden gemaakt in relatie tot leegstand.

We onderzoeken of de ontwikkelingen in de Wmo kunnen leiden tot afspraken met de dorps- en buurthuizen. Door middel van afspraken met de dorps- en buurthuizen kan mogelijk de sociale ontmoeting in de woonkernen worden gestimuleerd.

Breed Welzijns Verband Olst-Wijhe

Vanaf 1 januari 2015 maken ut Huus (lokale welzijnsorganisatie), Landstede Welzijn (ambulant jongerenwerk), Stichting Vrijwillige Thuiszorg Overijssel (ondersteuning mantelzorgers) en Stichting De Kern (algemeen maatschappelijk werk) onderdeel uit van het Brede Welzijns Verband Olst-Wijhe. Dit is een samenwerkingsverband waarmee subsidieafspraken worden gemaakt over de prestaties die zij gezamenlijk leveren en die tot doel hebben de leefbaarheid, het welzijn en de zorg en ondersteuning aan kwetsbare inwoners te versterken. Vanaf 2016 is er voor het eerst één subsidiestroom tussen dit samenwerkingsverband en de gemeente.

Leefbaarheidsfonds

In 2016 kunnen initiatiefnemers gebruik maken van het leefbaarheidsfonds. Eind 2015 volgt nog een voorstel over de voeding van dit fonds. In ieder geval zal het leefbaarheidsfonds gevoed worden door het vroegere Welzijnsfonds en het budget dat beschikbaar was voor de dorpsontwikkelingsplannen.

Wij willen blijven investeren in de civil society waarbij we op maat reageren op de wensen van onze dorpen en kernen. Via de website kunnen initiatiefnemers kijken waar de gemeente subsidies voor beschikbaar heeft en welke criteria hiervoor gelden.

Sport- en cultuurstimulering

De maatschappelijke betekenis van sport en cultuur wordt onderkend. Sporten draagt bij aan een gezonde en creatieve levensstijl en helpt bij het leggen van sociale contacten. Sport en cultuur zorgen voor verbroedering, tolerantie en inspiratie. Stimulering van sport en cultuur is van groot belang, zeker voor jeugd.

Aan het eind van 2015 is de Nota Sport- en cultuurstimulering geëvalueerd. In 2015 ligt de coördinatie van de uitvoering van de impuls bij Ut Huus. Doordat de vakleerkrachten bewegingsonderwijs per augustus 2015 ook worden ingezet als combinatiefunctionarissen is de samenwerking met het onderwijs structureel en intensief. Zowel met het primair als het voorgezet onderwijs. Ook de samenwerking met sportverenigingen en andere partijen zoals het MKB is geïntensiveerd en wordt voorgezet.

Speelvoorzieningen

Het speelruimtebeleid is eind 2015 geëvalueerd. Het aantal speelvoorzieningen zal geleidelijk aan afnemen. Alleen in kinderrijke buurten worden speelvoorzieningen aangelegd of opnieuw ingericht. In wijken waar weinig kinderen wonen, streven we ernaar dat er wel voldoende ruimte blijft om te spelen, zowel in het grijs als in het groen maar afgeschreven speeltoestellen worden daar langzaam weggehaald.

Nota ouderenbeleid

In het laatste kwartaal 2015 start de evaluatie van de nota ouderenbeleid samen met de evaluatie van het Masterplan Wonen, Zorg en Welzijn. Beide evaluaties worden in één voorstel in de eerste helft van 2016 aan uw raad ter vaststelling aangeboden.

Evaluatie nota Kunst en Cultuur 2010-2014

De beleidsonderdelen 'Cultureel Erfgoed', 'Cultuurtoerisme' en 'Samenwerking' uit de nota Kunst en cultuur 2010 – 2014 zijn in 2015 geëvalueerd, bijgesteld en opgenomen in de Beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015-2020. Deze beleidsvisie is in oktober 2015 aan uw raad ter vaststelling aangeboden.

Stichting Kunst en Cultuur Olst-Wijhe

Per 1 januari 2015 is de Stichting Kunst en Cultuur Olst-Wijhe opgericht. De stichting streeft naar een duurzame verankering van cultuurparticipatie in Olst-Wijhe. Daarnaast beheert ze het Cultuurfonds Olst-Wijhe om financiële ondersteuning te bieden aan activiteiten of initiatieven van organisaties en/of personen. Het budget van het gemeentelijk incidenteel cultuursubsidie (2016: € 5.254) is vanaf 2015 overgeheveld naar de stichting om het Cultuurfonds te voeden.

Binnenschoolse cultuureducatie primair onderwijs

Vanaf 2013 nemen wij deel aan de provinciale regeling Cultuur aan de Basis 2013 t/m 2016. Vanuit deze regeling ontvangen wij van de provincie € 4.875,- per jaar om er voor te zorgen dat cultuureducatie verankerd wordt binnen het onderwijscurriculum. Onze gemeente heeft, onder voorbehoud dat bij de vaststelling van de gemeentebegroting niet bezuinigd is op cultuureducatie, hierover meerjarige afspraken met de provincie gemaakt.

In het laatste kwartaal van 2015 wordt een notitie Cultuureducatie Primair Onderwijs voorbereid.

Overige activiteiten in 2016:

- Opstellen beleidsregels subsidies 2017

Wat mag het kosten?

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Programma 6 Welzijn						
Beleidsproducten	Rekening 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
6.10 Welzijn en welzijnsaccommodaties						
- lasten	562.365	563.893	558.173	582.323	566.218	530.602
- baten	25.046	19.154	19.154	19.154	19.154	19.154
	537.319	544.739	539.019	563.169	547.064	511.448
6.20 Sport en sportaccommodaties						
- lasten	2.065.354	2.302.011	2.017.084	1.818.263	1.792.941	1.769.998
- baten	446.058	709.976	395.516	390.213	384.910	384.910
	1.619.296	1.592.035	1.621.568	1.428.050	1.408.031	1.385.088
6.30 Kunst en cultuur						
- lasten	682.928	592.251	616.334	606.597	604.816	604.780
- baten	45.932	46.233	41.383	36.570	36.570	36.570
	636.996	546.018	574.951	570.027	568.246	568.210
Totaal lasten programma 6	3.310.647	3.458.155	3.191.591	3.007.183	2.963.975	2.905.380
Totaal baten programma 6	517.036	775.363	456.053	445.937	440.634	440.634
Totaal saldo van baten en lasten	2.793.611	2.682.792	2.735.538	2.561.246	2.523.341	2.464.746
Storting in reserves (+)		172.630	157.630	157.630	157.630	157.630
Onttrekking aan reserves (-/-)		82.205	340.217	192.910	165.209	117.197
Resultaat	2.793.611	2.773.217	2.552.951	2.525.966	2.515.762	2.505.179

Toelichting

Begroting 2016

Het totaal saldo van baten en lasten van dit programma is € 2.735.538 negatief. De totale lasten zijn geraamd op € 3.191.591 en de totale baten op € 456.053. De storting in reserves zijn geraamd op € 157.630 en de onttrekkingen aan de reserves zijn geraamd op € 340.217. Het resultaat is € 2.552.951 negatief.

6.10 Welzijn en welzijnsaccommodaties

De jaarlijkse onderhoudslasten zijn gebaseerd op een meerjarig onderhoudsplan. Voor 2016 zijn deze lasten hoger dan in 2015. Hiertegenover staat een hogere onttrekking uit de reserve welzijnsaccommodaties. Daarnaast zijn de lasten verlaagd met € 6.000 door de invulling van de taakstelling uit de heroverwegingen fase 4.

6.20 Sport en sportaccommodaties

De lasten in 2016 zijn lager dan in 2015. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat in 2015 incidenteel een bedrag is opgenomen voor het project Beweegimpuls kwetsbare senioren van € 310.000. Daarnaast is vanuit het jaar 2014 een bedrag overgeheveld naar 2015 om in te zetten voor sport.

Vanaf 2016 is de taakstelling van € 200.000 uit de heroverwegingen fase 4 voor zwembad De Welters verwerkt. Daarnaast zijn de onderhoudslasten voor het zwembad, op basis van de meerjarige onderhoudsplanning, in 2016 € 200.000 hoger ten opzichte van 2015, waardoor er per saldo geen verschil ontstaat. Voor de kapitaal- en onderhoudslasten vindt een onttrekking plaats uit de reserve kapitaallasten en reserve welzijnsaccomodaties. Dit wordt nader toegelicht bij het onderdeel 'storting/onttrekking aan reserves'.

Het verschil in de baten wordt veroorzaakt door een incidentele provinciale bijdrage in 2015 van € 310.000 en de lagere rente geldlening Salland Wonen voor financiering de Lange Slag.

6.30 Kunst en cultuur

In het kader van de heroverwegingen 2013 fase 4 is op het basisbedrag bibliotheek met ingang van 2015 een bedrag van € 38.500 in mindering gebracht. Deze taakstelling is in 2015 door een raadsbesluit komen te vervallen. Cijfermatige verwerking heeft in de cijfers 2015 nog niet plaatsgevonden. Vanaf 2016 ontvangt de bibliotheek een extra bijdrage van € 22.000 als tegemoetkoming in de kosten servicepunt.

Storting/onttrekking aan reserves

Het verschil in de onttrekkingen reserve welzijnsaccomodaties van € 258.012 is voornamelijk toe te schrijven aan fluctuaties in onderhoudsbedragen die voortkomen uit de meerjarig onderhoudsplanning.

Meerjarenbegroting 2017-2019

Bij dit onderdeel wordt alleen een toelichting gegeven op die beleidsproducten die een omvangrijke invloed op de financiële meerjarenraming hebben.

6.10 welzijn en welzijnsaccomodaties

De verschillen in de meerjarige ramingen worden veroorzaakt door de fluctuaties in de onderhoudslasten.

6.20 Sport en sportaccommodaties

De vermindering van de lasten wordt met name veroorzaakt door een afname van de kapitaallasten en lagere onderhoudslasten.

PROGRAMMA 7 WERK, INKOMEN EN ZORG

PORTEFEUILLEHOUDER: WETHOUDER ENGBERINK / BURGEMEESTER STRIEN

INLEIDING

Het programma Werk, inkomen en zorg omvat de volgende beleidsproducten: Bijstandsverlening, Werkgelegenheid, Minimabeleid, Maatschappelijk werk, Maatschappelijke ondersteuning, Participatie, Gezondheidszorg.

De gemeente streeft naar een samenleving, waaraan iedere inwoner naar vermogen meedoet en waarbij mensen naar elkaar omkijken. Iedere inwoner is primair zelf verantwoordelijk voor zijn of haar rol in de maatschappij. De gemeente draagt bij aan een klimaat, waarin inwoners zelf en met elkaar in staat zijn mee te doen in onze samenleving. De gemeente biedt daarbij zorg en ondersteuning van goede kwaliteit aan kwetsbare inwoners¹³.

Beleidscontext

Zorg en ondersteuning aan kwetsbare inwoners

Op dit thema zullen de landelijke hervormingen op werk, inkomen, zorg en onderwijs een grote inspanning van ons gaan vragen. Wij verwachten dat wij verantwoordelijk gaan worden voor een groot aantal nieuwe ondersteuningstaken.

Belangrijke uitgangspunten bij de uitvoering van deze nieuwe taken zijn:

- We gaan uit van het gedachtegoed van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo); inzetten op eigen kracht, het benutten van het sociale netwerk en het versterken van algemene of collectieve voorzieningen om het beroep op individuele voorzieningen zoveel mogelijk te voorkomen.
- We kiezen voor kleinschalige organisaties waarbij sprake is van korte lijnen en gewerkt wordt vanuit het principe "kennen en gekend worden".
- We vinden dat er altijd een verbinding tussen formele en informele zorg moet zijn, bij voorkeur per dorp of buurt georganiseerd.
- We kijken integraal naar de ondersteuningsvraag van een cliënt en zijn of haar naaste omgeving.
- We willen dezelfde kwaliteit van zorg bieden voor minder geld door o.a. de administratieve last te verminderen en bureaucratie te vermijden.

Om een krachtig en vitaal sociaal beleid voor de komende jaren te realiseren, willen we toe naar één brede, lokaal georganiseerde welzijnsorganisatie. Daarnaast willen we investeren in een excellente communicatie tussen gemeente en inwoners.

Wat willen we bereiken?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

1. Een optimale zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van onze inwoners zowel economisch als sociaal waarbij de eigen verantwoordelijkheid van onze inwoners voorop wordt gesteld;
2. Hierbij wordt extra accent gelegd bij onze inwoners tot 23 jaar en mensen met beperkingen;
3. De gemeente draagt zorg voor de instandhouding en de kwaliteit van de primaire voorzieningen binnen dit programma (voorzieningen voor ouderen en gehandicapten).

¹³ Coalitieakkoord 2014-2018

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN

Doel	Indicator	Streefcijfer	Meest recente cijfer
Gezondheid inwoners	Waardering inwoner van de eigen gezondheid ¹⁴		2014: 7,5
Voorzieningenniveau	Aanwezigheid van een ontmoetingsfunctie	In iedere kern	
Voorzieningenniveau	Wonen in een woon-servicegebied	In 2015 woont 50% van onze inwoners in een woonservicegebied	
Tevredenheid gezondheidsvoorziening	Tevredenheid over gezondheidszorgvoorziening in de nabije omgeving		2014: 77% van de burgers is tevreden hierover
Maatschappelijke participatie	Waarderingscijfer van de inwoners m.b.t. de inspanningen van de gemeente om burgers volledig te laten deelnemen aan de maatschappij	6	
	Alle klanten die een periodieke uitkering van de gemeente ontvangen, moeten een voor hen passend traject volgen	De ontwikkeling van de omvang van het klantenbestand van de gemeente moet positief afwijken van de ontwikkeling in vergelijkbare gemeenten in Nederland	

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in wetgeving is vastgelegd, gebaseerd op de volgende documenten:

- ✓ Nota ouderenbeleid 2010 - 2013 (vastgesteld in 2009, evaluatie in 2016)
- ✓ Notitie "Olst-Wijhe (ont)zorgt, beleid voor mantelzorgers en vrijwilligers in Olst-Wijhe" (vastgesteld in 2012; evaluatie in 2016)
- ✓ Masterplan Wonen, zorg en welzijn 2011-2020 (vastgesteld in 2011, evaluatie in 2015)
- ✓ Sociale Toekomstvisie 2012 – 2020 (vastgesteld in 2013, uitvoeringsprogramma 2012 – 2014)
- ✓ Beleidsplan Wmo 2013 – 2016 (vastgesteld in 2013, evaluatie in 2016)
- ✓ Beleidskader Individuele Voorzieningen Wmo 2014-2017 (vastgesteld in 2013, evaluatie 2016)
- ✓ Nota "Olst-Wijhe, gezond en vitaal", lokaal gezondheidsbeleid 2013 - 2016 (vastgesteld in 2013, evaluatie in 2016)
- ✓ Evaluatie Nota Herziening Wet sociale werkvoorziening (vastgesteld in 2010)
- ✓ Beleidskader Participatiewet 2015-2018 (vastgesteld in 2014, evaluatie in 2016)
- ✓ Beleidskader Minimabeleid 2014-2017 (vastgesteld in 2014, evaluatie 2017)

¹⁴ Burgerpeiling waarstaatjegemeente.nl 2014

Wat doen wij in 2016?

Ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers

Olst-Wijhe wil een gemeente zijn waar mensen naar elkaar omzien: kennen en gekend worden. In onze visie vormen mantelzorgers en vrijwilligers belangrijke steunpilaren in een krachtige samenleving waarin burgers zoveel mogelijk zelfredzaam zijn. Door alle veranderingen in de zorg zullen we steeds meer van hen vragen. Dat kan alleen wanneer we voor voldoende ondersteuning zorgen. Er is de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in een goede ondersteuning van deze groepen en in een betere afstemming tussen alle betrokken organisaties. In 2012 is de notitie "Olst-Wijhe (ont)zorgt, beleid voor mantelzorgers en vrijwilligers in Olst-Wijhe" 2012-2016 vastgesteld. Deze notitie wordt in 2016 geëvalueerd. Daarnaast vindt een tussentijdse evaluatie plaats van ons in 2015 ingevoerde "blijk van waardering" voor mantelzorgers van zorgvragers uit onze gemeente.

Masterplan Wonen, zorg en welzijn (2011-2020)

In 2011 is het Masterplan Wonen, Welzijn en Zorg vastgesteld, met daarin de ambitie dat in 2015 de helft van onze inwoners in een woonservicegebied zou moeten wonen. Om dit te realiseren is sindsdien, met behulp van provinciale subsidie, aan diverse (fysieke en sociale) projecten gewerkt. Begin 2016 wordt het Masterplan geëvalueerd.

Wmo

Op 1 januari 2015 trad de vernieuwde Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) in werking. Sindsdien zijn gemeenten, naast de bestaande taken, ook verantwoordelijk voor het ondersteunen van inwoners die tot die datum via de Algemene wet bijzondere ziektekosten (Awbz) begeleiding ontvingen.

In 2016 vragen de volgende onderwerpen in dit tweede uitvoeringsjaar extra aandacht:

- Communicatie naar onze inwoners en maatschappelijke partners
- Samenwerking met zorgverzekeraar (afstemming Wmo, Wet langdurige zorg en Zorgverzekeringswet)
- Financiële monitoring/tussenrapportages
- Evaluatie van de wijze van inkoop van onze maatwerkvoorzieningen Wmo
- Verdere transformatie, samen met onze maatschappelijke partners (aanbieders zorg en welzijn), waaronder de ontwikkeling van outcomecriteria voor de overeengekomen dienstverlening en het ontwikkelen van algemene voorzieningen voor klanten die nu nog een maatwerkvoorziening krijgen

Het Beleidsplan Wmo 2013-2016 wordt medio 2016 samen met het Beleidskader Individuele Voorzieningen Wmo 2014-2017 geëvalueerd. Een belangrijk onderdeel van deze evaluatie is de uitkomst van een klanttevredenheidsonderzoek.

De Raamovereenkomst Maatwerkvoorzieningen Wmo kent een looptijd van twee jaar (2015-2016). Uiterlijk zes maanden voor het einde van de looptijd moet mededeling worden gedaan aan de aanbieders in geval van beëindiging. Deels zal deze evaluatie in regionaal verband gebeuren. De resultaten leveren input voor de bredere evaluatie van ons gemeentelijke Wmo-beleid, dat enkele maanden erna plaatsvindt.

Eind 2015/begin 2016 evalueren wij tevens de nota Ouderenbeleid. Het beleid voor deze doelgroep wordt daarna opgenomen in het (nieuw op te stellen) Wmo Beleidsplan (2017-2020).

Bundeling doelgroepenvervoer

De Regiotaxi staat onder druk. De Provincie Overijssel heeft aangegeven dat zij per 1 januari 2017 stopt met het OV deel van de Regiotaxi. Dit houdt in dat de Regiotaxi in zijn huidige vorm komt te

vervallen. Aangezien gemeenten een verantwoordelijkheid hebben om vervoer te regelen voor mensen die zich niet op eigen kracht kunnen verplaatsen, moeten de betreffende gemeenten een besluit nemen over de wijze waarop zij om willen gaan met het Wmo-deel van het Regiotaxi-vervoer.

Er loopt daarom momenteel een onderzoek om te bekijken of al het doelgroepenvervoer, waarvoor de gemeente verantwoordelijk is (naast het Regiotaxivervoer geldt dit ook bijvoorbeeld voor het leerlingenvervoer) gebundeld kan worden in één contract. Er zal binnen enkele maanden een plan worden gepresenteerd met een ambtelijk advies waarin een aantal scenario's zijn uitgewerkt. Het uiteindelijke scenario zal in 2016 verder worden voorbereid, zodat deze per 1 januari 2017 operationeel kan worden.

Participatiewet

Eind 2014 is het Beleidskader Participatiewet 2015-2018 vastgesteld. In het najaar van 2016 wordt er een eerste evaluatie uitgevoerd aangezien de bijbehorende verordeningen, waarvan de laatsten op 1 juli 2015 in werking zijn getreden, dan tenminste één jaar gelden. Tevens kunnen dan de uitkomsten van het klanttevredenheidsonderzoek onder de klanten die een uitkering ontvangen in het kader van de Participatiewet worden meegenomen. Dit onderzoek wordt namelijk voor de zomer van 2016 afgerond.

Overige activiteiten 2016:

- Uitvoeren klanttevredenheidsonderzoek onder de klanten van de Wmo en Jeugdwet.
- Uitvoeren klanttevredenheidsonderzoek onder de klanten die een uitkering ontvangen in het kader van de Participatiewet.
- Uitvoeren van Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen.

Wat mag het kosten?

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Programma 7 Werk, inkomen en zorg						
Beleidsproducten	Rekening 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
7.10 Werk en inkomen						
- lasten	6.435.928	6.878.024	6.746.106	6.811.642	6.671.940	6.605.968
- baten	4.997.708	2.262.322	2.353.829	2.353.829	2.353.829	2.353.829
	1.438.220	4.615.702	4.392.277	4.457.813	4.318.111	4.252.139
7.20 Maatschappelijk werk						
- lasten	597.975	1.005.812	804.746	781.633	781.537	781.440
- baten	43.601	171.660	0	0	0	0
	554.374	834.152	804.746	781.633	781.537	781.440
7.30 Maatschappelijke ondersteuning						
- lasten	2.465.595	4.205.323	4.850.830	4.319.727	4.203.909	4.123.985
- baten	374.554	336.089	174.867	167.031	157.866	143.063
	2.091.041	3.869.234	4.675.963	4.152.696	4.046.043	3.980.922
7.40 Gezondheidszorg						
- lasten	140.838	129.820	131.808	131.355	131.355	131.355
- baten	2.530	0	0	0	0	0
	138.308	129.820	131.808	131.355	131.355	131.355
Totaal lasten programma 7	9.640.336	12.218.979	12.533.490	12.044.357	11.788.741	11.642.748
Totaal baten programma 7	5.418.393	2.770.071	2.528.696	2.520.860	2.511.695	2.496.892
Totaal saldo van baten en lasten	4.221.943	9.448.908	10.004.794	9.523.497	9.277.046	9.145.856
Storting in reserves (+)		0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves (-/-)		4.700	0	0	0	0
Resultaat	4.221.943	9.444.208	10.004.794	9.523.497	9.277.046	9.145.856

Toelichting

Begroting 2016

Het totaal saldo van baten en lasten van dit programma is € 10.004.794 negatief. De totale lasten zijn geraamd op € 12.533.490 en de totale baten op € 2.528.696. Er zijn geen stortingen in en onttrekkingen aan reserves, zodat het resultaat gelijk is aan het totaal saldo van baten en lasten.

7.10 Werk en inkomen

De lasten en baten voor de uitkeringen zijn aangepast op de meest recente gegevens. In de rijksbijdrage is rekening gehouden met de gewijzigde regelgeving voor de vangnetregeling. Zowel de lasten als de baten zijn daardoor hoger in 2016 ten opzichte van 2015.

De lasten voor participatie (WSW en re-integratie) zijn in 2016 lager ten opzichte van 2015 omdat de integratie-uitkering Sociaal Domein op dit onderdeel lager is.

De lasten minimeerbaar zijn in 2016 hoger door de ontwikkeling in de beschikbare budgetten vanuit de integratie-uitkering Sociaal Domein en WMO huishoudelijke hulp. Door de afbouw van de gemeentelijke ondersteuning voor huishoudelijke hulp nemen de lasten voor bijzondere bijstand toe. In 2015 is nog incidenteel budget geraamd uit het rekeningresultaat 2014.

7.20 Maatschappelijk werk

De lagere lasten en baten in 2016 ten opzichte van 2015 is vooral het gevolg van incidentele budgetten in 2015, die gedekt worden met bijdragen van provincie en gemeenten (1^e berap 2015). Daarnaast zijn de lasten in 2016 lager door het effect van de heroverwegingen fase 4 (maatregel op maatschappelijke ondersteuning).

7.30 Maatschappelijke ondersteuning

De hogere integratie-uitkering WMO huishoudelijke hulp en Sociaal Domein in 2016 zijn budgettair-neutraal verwerkt. Daarnaast zijn de lasten in 2016 € 530.000 hoger door een correctie. Dit bedrag is in 2015 ten onrechte verantwoord in programma 5 Jeugd en Onderwijs.

7.40 Gezondheidszorg

Geen bijzonderheden.

Storting/onttrekking aan reserves

In 2015 is voor dorpsontwikkelingsplannen budget overgeheveld uit het rekeningresultaat 2014 met dekking uit de reserve nader te bestemmen middelen.

Meerjarenbegroting 2017-2019

7.10 Werk en inkomen

De ontwikkeling van de budgetten in de jaren 2017 tot en met 2019 is een gesaldeerd effect. Enerzijds dalen de lasten voor participatie in samenhang met de verlaging van de integratie-uitkering Sociaal Domein voor dit onderdeel. Anderzijds stijgen de lasten voor de bijzondere bijstand door de afbouw van de gemeentelijke ondersteuning huishoudelijke hulp.

7.20 Maatschappelijk werk

De ontwikkeling in het budget komt vooral door de geraamde taakstelling uit de heroverwegingen 2013 fase 4 voor maatschappelijke ondersteuning.

7.30 Maatschappelijke ondersteuning

De ontwikkeling in de jaren 2017 tot en met 2019 zijn het gevolg van de ontwikkeling in de integratie-uitkering Sociaal Domein en de inzet van de integratie-uitkering WMO huishoudelijke hulp voor bijzondere bijstand (zie 7.10).

7.40 Gezondheidszorg

Geen ontwikkelingen.

PROGRAMMA 8 DIENSTVERLENING

PORTEFEUILLEHOUDER: BURGEMEESTER STRIEN

INLEIDING

Het programma Dienstverlening omvat de volgende beleidsproducten: Publiekszaken.

Het uitgangspunt is dat het bestuur en de ambtelijke organisatie ten dienste staan van inwoners, bedrijven en instellingen in de gemeente en niet omgekeerd. De gemeente draagt zorg voor een efficiënte dienstverlening van haar producten, waarbij de vraag van de inwoner centraal staat en waarbij de inwoners zoveel mogelijk onafhankelijk van tijd en plaats via één loket de gevraagde producten kunnen betrekken¹⁵.

Wat willen we bereiken?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

1. De gemeente draagt zorg voor een efficiënte dienstverlening van haar producten waarbij de vraag van de burger centraal staat en waarbij de burger zoveel mogelijk onafhankelijk van tijd en plaats via één loket de gevraagde producten kan betrekken;
2. De inwoners van de gemeente verstrekken maar één keer hun gegevens c.q. de gemeente vraagt geen gegevens waarover reeds beschikt kan worden (Andere Overheid);
3. De gemeente beschikt over kwaliteitshandvesten en servicenormen met betrekking tot haar dienstverlening;
4. De gemeente participeert actief in de ontwikkeling en investeert in de kwaliteit van het dienstverleningsniveau van derden in onze gemeente en toont zich daarbij een actieve partner.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN

Doel	Indicator	Streefcijfer	Meest recente cijfer
Dienstverlening	Waardering inwoner van dienstverlening van de gemeente		2014: 6,7
	Waarderingscijfer van de inwoners m.b.t. de dienstverlening via de digitale faciliteiten van de gemeente		2014: 6,6

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in wetgeving is vastgelegd, gebaseerd op de volgende documenten:

- Visie doorontwikkeling dienstverlening gemeente Olst-Wijhe 2012-2015
- Communicatiebeleidsplan 2013-2017

¹⁵ Coalitieakkoord 2014-2018

Wat doen wij in 2016?

Visie dienstverlening gemeente Olst-Wijhe

In het najaar van 2015 is de dienstverleningsvisie geëvalueerd en geactualiseerd, inclusief de daaraan gekoppelde doelstellingen. De evaluatie van de visie heeft plaatsgevonden op basis van de geformuleerde doelstellingen per dienstverleningskanaal. De actualisatie van de visie heeft plaatsgevonden op basis van de ervaringen en de (landelijke) ontwikkelingen op het terrein van de gemeentelijke c.q. overheidsdienstverlening. Daarbij zijn ook de ervaringen van klanten, partners, het klantcontactcentrum en het management meegenomen.

In 2016 geven wij invulling aan de geëvalueerde en geactualiseerde dienstverleningsvisie.

Dienstverleningsconcept en Kulturhusgedachte

In 2016 zoeken wij verdere samenwerking met externe partijen.

Operatie BRP (Basisregistratie Personen)

Medio 2016 wordt er meer duidelijk over de planningsdata en de voortgang van het project Operatie BRP (voorheen mGBA). Al geruime tijd wordt er gewerkt aan een moderniseringsslag en de implementatie van een ander landelijk ICT-platform. Binnen het samenwerkingsverband DOWR is de gemeente Deventer trekker van het traject Operatie BRP.

Wet elektronische dienstverlening burgerlijke stand

Met de komst van de Wet elektronische dienstverlening burgerlijke stand, het gewijzigde Besluit burgerlijke stand 1994 en het Besluit elektronische dienstverlening burgerlijke stand is er een wettelijk kader gerealiseerd voor de elektronische aangifte van geboorte, voorgenomen huwelijk en geregistreerd partnerschap alsmede voor de elektronische verkrijging van uittreksels en afschriften van de daarop betrekking hebbende akten. De wet en beide besluiten bevatten een bepaling op grond waarvan elektronische dienstverlening door de burgerlijke stand gefaseerd in werking kan treden. Medio 2015 is een aanvang gemaakt met de overlijdensaangifte. Hierna volgt de melding van een voorgenomen huwelijk en een beoogd geregistreerd partnerschap. Als sluitstuk (medio 2016) wordt de elektronische geboorteaangifte ingevoerd. Met deze wetgeving worden de bestaande procedures voor de burger een stuk eenvoudiger zonder dat dit invloed heeft op de betrouwbaarheid.

Wat mag het kosten?

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Programma 8 Dienstverlening						
Beleidsproducten	Rekening 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
8.10 Publieksdiensten						
- lasten	545.524	518.853	506.525	520.166	520.112	520.057
- baten	281.986	261.950	296.380	307.600	307.600	307.600
	263.538	256.903	210.145	212.566	212.512	212.457
Totaal lasten programma 8	545.524	518.853	506.525	520.166	520.112	520.057
Totaal baten programma 8	281.986	261.950	296.380	307.600	307.600	307.600
Totaal saldo van baten en lasten	263.538	256.903	210.145	212.566	212.512	212.457
Storting in reserves (+)		0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves (-/-)		0	0	0	0	0
Resultaat	263.538	256.903	210.145	212.566	212.512	212.457

Toelichting

Begroting 2016

Het totaal saldo van baten en lasten van dit programma is € 210.145 negatief. De totale lasten zijn geraamd op € 506.525 en de totale baten op € 296.380.

Er zijn geen stortingen in en onttrekking aan reserves, zodat het resultaat gelijk is aan het totaal saldo van baten en lasten.

8.10 Publieksdiensten

De lasten in 2016 ten opzichte van 2015 zijn lager. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat er in 2016 geen verkiezingen zijn voorzien. Het verschil in de baten wordt veroorzaakt doordat een toename van de uitgifte van ID-kaarten (effect van een hogere uitgifte in 2011 als reactie op een tariefstijging in 2012) en rijbewijzen in 2016 wordt verwacht

Storting/onttrekking aan reserves

Niet van toepassing.

Meerjarenbegroting 2017-2019

Bij dit onderdeel wordt alleen een toelichting gegeven op die beleidsproducten die een omvangrijke invloed op de financiële meerjarenraming hebben.

8.10 Publieksdiensten

Naar verwachting nemen de baten en lasten vanaf 2017 toe. De voornaamste reden hiervoor is de wijziging van de geldigheidstermijn voor rijbewijzen. In oktober 2016 gaat de termijn van 5 volle jaren weer tellen. De RDW prognosticeert voor onze gemeente een uitgifte van 2000 rijbewijzen per jaar vanaf 2017. Dit betekent meer inkomsten via gemeentelijke leges en een hogere last door afdracht leges aan het Rijk.

PROGRAMMA 9 BESTUUR EN COMMUNICATIE

PORTEFEUILLEHOUDER: BURGEMEESTER STRIEN

INLEIDING

Het programma Bestuur en communicatie omvat de volgende beleidsproducten: Bestuursorganen, Voorlichting en communicatie, Bestuursondersteuning.

Bij dienstverlening is al vermeld dat het bestuur en de ambtelijke organisatie ten dienste staan van inwoners, bedrijven en instellingen in de gemeente. De overheid moet transparant en toegankelijk zijn. Informatie moet makkelijk te vinden zijn. De afstand tussen de gemeente en de inwoners wordt verkleind. Er wordt ook een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de inwoners gedaan¹⁶.

Wat willen wij bereiken?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

1. Een democratisch bestuur dat effectief, efficiënt en transparant is.
2. Beleid wordt zoveel mogelijk in samenspraak met burgers, instellingen en bedrijven opgesteld en uitgevoerd
3. Communicatie wordt ingezet om kennis houding en/of gedrag van doelgroepen te beïnvloeden, met als beoogd resultaat een betere wisselwerking tussen het politiek bestuur, de ambtelijke organisatie en de burger, alsmede een duidelijker beeldvorming van de gemeente Olst-Wijhe bij andere relevante doelgroepen.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN

Doel	Indicator	Streefcijfer ¹⁷	Meest recente cijfer ¹⁸
Transparante en toegankelijke overheid	Waardering inwoners van alle inspanningen van de gemeente voor haar burgers	6	6,5
Relatie burger - gemeente	Vertrouwen in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd (% (heel) veel)		25%
	Waardering wijze waarop gemeente burgers en organisaties betreft bij het beleid en de samenwerking zoekt		6,1
Communicatie	Waardering communicatie en voorlichting vanuit de gemeente		6,5

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in landelijke programma's wordt vastgelegd, is gebaseerd op de volgende documenten:

- ✓ Communicatiebeleidsplan 2013-2017

¹⁶ Uit Coalitieakkoord 2014-2018

¹⁷ Nader te bepalen

¹⁸ Burgerpeiling waarstaatjegemeente.nl 2014

Wat doen wij in 2016?

Uitvoering communicatiebeleidsplan

Bij het vertalen en uitvoeren van de strategische uitgangspunten uit het Communicatiebeleidsplan, zowel intern als extern richten wij ons in 2016 op:

- de taal van de gemeente;
- verder verfijnen van burgerparticipatie waarbij onze inwoners vroegtijdig uitgedaagd worden om mee te denken met vraagstukken die hen raakt;
- een verdere doorontwikkeling van overheidsparticipatie: uitvoering van het gedachtegoed dat we meer moeten streven naar een samenleving waarin de gemeente participeert bij initiatieven vanuit de gemeenschappen;
- de verdere doorontwikkeling van de digitale dienstverlening (met o.a. de website, social media, apps) met inachtneming van de gedachte om zaken via meerdere kanalen te communiceren;
- doorontwikkeling van de samenwerking met de kernen, één op één communiceren;
- in samenwerking met onderwijsinstellingen verder uitvoering geven aan de wijze om ook jongeren op een interactieve wijze kennis te laten maken met het openbaar bestuur;
- de communicatie van projecten zoals bij de decentralisaties;
- de communicatie binnen DOWR-verband;
- de interne communicatie.

Wat mag het kosten?

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Programma 9 Bestuur en communicatie						
Beleidsproducten	Rekening 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
9.10 Bestuursorganen						
- lasten	1.733.411	1.398.321	1.381.805	1.323.556	1.323.003	1.323.049
- baten		0	0	0	0	0
	1.733.411	1.398.321	1.381.805	1.323.556	1.323.003	1.323.049
9.20 Voorlichting en communicatie						
- lasten	376.400	414.546	402.701	394.045	394.045	394.045
- baten		10.000	0	0	0	0
	376.400	404.546	402.701	394.045	394.045	394.045
9.30 Bestuursondersteuning						
- lasten	1.102.000	1.766.714	1.720.182	1.676.952	1.673.952	1.673.952
- baten		692.950	626.450	626.450	626.450	626.450
	1.102.000	1.073.764	1.093.732	1.050.502	1.047.502	1.047.502
9.40 Bestuurlijke samenwerking						
- lasten	850.157					
- baten	781.281					
	68.876					
Totaal lasten programma 9	4.061.968	3.579.581	3.504.688	3.394.553	3.391.000	3.391.046
Totaal baten programma 9	781.281	702.950	626.450	626.450	626.450	626.450
Totaal saldo van baten en lasten	3.280.687	2.876.631	2.878.238	2.768.103	2.764.550	2.764.596
Storting in reserves (+)		0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves (-/-)		0	0	0	0	0
Resultaat	3.280.687	2.876.631	2.878.238	2.768.103	2.764.550	2.764.596

Toelichting

Begroting 2016

Het totaal saldo van baten en lasten van dit programma is € 2.878.238 negatief. De totale lasten zijn geraamd op € 3.504.688 en de totale baten op € 626.450.

Er zijn geen stortingen in en onttrekking aan reserves, zodat het resultaat gelijk is aan het totaal saldo van baten en lasten.

9.10 Bestuursorganen

De salarissen en sociale lasten voor zowel de raad, raadscommissies als het college van B&W, zijn in 2016 lager dan in 2015.

9.20 Voorlichting en communicatie

In 2015 zijn extra communicatiekosten geraamd als gevolg van de decentralisaties. Hier stond een vergoeding tegenover .

9.30 Bestuursondersteuning

Voor 2016 worden lagere lasten en baten voor voormalig personeel verwacht doordat vanuit onze gemeente wordt ingezet op het herplaatsen van voormalig medewerkers.

Storting/onttrekking aan reserves

Niet van toepassing.

Meerjarenbegroting 2017-2019

Bij dit onderdeel wordt alleen een toelichting gegeven op die beleidsproducten die een omvangrijke invloed op de financiële meerjarenraming hebben.

PROGRAMMA 10 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN ONVOORZIEN

PORTEFEUILLEHOUDER: WETHOUDER BOSCH

INLEIDING

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien omvat de volgende beleidsproducten: Treasury, Algemene uitkering, Lokale heffingen, Algemene baten en lasten, Saldi kostenplaatsen en Mutaties reserves.

<i>Wat willen we bereiken ?</i>
--

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Het voeren van een doelmatig financieel beleid dat leidt tot structureel sluitende begrotingen.

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit onderdeel is - naast hetgeen in wetgeving is vastgelegd- gebaseerd op de volgende documenten:

- Nota reserves en voorzieningen (in 2015 herzien)
- Treasurystatuut 2011
- Financiële verordening 2007
- Controleverordening 2003
- Onderzoeksverordening 2005
- Nota weerstandsvermogen 2013

TOELICHTING OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN ONVOORZIEN

Algemene uitkering

De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt aangemerkt als algemeen dekkingsmiddel en wordt berekend naar de plaatselijke situatie. Basis voor deze begroting vormt de meicirculaire 2015 van het Rijk.

Lokale heffingen

De ontwikkelingen op het terrein van de lokale heffingen komen uitgebreid aan de orde in de paragraaf Lokale heffingen. In dit onderdeel wordt volstaan met een korte beschrijving van en toelichting op de lokale – niet gebonden – heffingen: de onroerende zaakbelastingen, de hondenbelasting en de toeristenbelasting. Deze heffingen kennen in tegenstelling tot heffingen als het rioolrecht en de afvalstoffenheffing vooraf geen specifiek bestedingsdoel. Het zijn algemene dekkingsmiddelen, die vrij kunnen worden ingezet.

Gemeentelijke belastingen (algemene middelen)

1. Onroerende zaakbelastingen

Betreft een eigenarenbelasting woningen en eigenaren- en gebruikersbelasting niet-woningen. Alle onroerende zaken worden jaarlijks gewaardeerd. Dit heeft dus ook gevolgen voor de ozb-tariefberekening. In de ramingen 2016 wordt voor de ozb-tarieven uitgegaan van een opbrengststijging. In het financieel meerjarenperspectief is rekening gehouden met een trendmatige aanpassing van de ozb-tarieven van 1% voor 2016. Daarnaast was voor de periode 2013-2016 al uitgegaan van een extra opbrengst van 2% per jaar conform de Kadernota 2013-

2016. Bij de Heroverweging 2012 fase 3 zijn voor de periode 2013 tot en met 2015 de tarieven verhoogd met 1,8% ter compensatie van een lagere rioolheffing, dit komt in 2016 te vervallen.

2. Hondenbelasting

Op basis van het Coalitieakkoord 2014-2018 is de hondenbelasting met ingang van 2016 niet meer geraamd.

3. Toeristenbelasting

De raad heeft in november 2014 het tarief voor 2015 en 2016 vastgesteld op € 0,50. De trendmatige verhoging wordt in het tarief pas doorgevoerd op het moment, dat het leidt tot een verhoging met € 0,05.

Heffingen en rechten

4. Rioolrecht

Ter bekostiging van nieuwe zorgtaken is de verbrede rioolheffing ingevoerd. De nieuwe zorgtaken zijn verwerkt in het door uw raad in december 2010 vastgestelde Verbrede gemeentelijk rioleringsplan (VGRP). Kaderstelling voor de berekening van de tarieven maakt hier onderdeel van uit. Het uitgangspunt is, dat de heffing 100% kostendekkend is voor de totale kosten rioleringszorg. In de begroting is nog geen rekening gehouden met het nieuw vast te stellen GRP 2016-2020.

5. Afvalstoffenheffing

De tarieven zijn gebaseerd op de meest actuele ramingen voor het verzamelen en verwerken van afval. Het uitgangspunt is, dat de heffing 100% kostendekkend is. Bij de ramingen en de berekening van de tarieven is nog geen rekening gehouden met de tweede fase omgekeerd inzamelen wat in de loop van 2016 wordt ingevoerd.

6. Overige leges, rechten en tarieven

De opbrengsten van de leges en overige rechten en tarieven voor gemeenschapsvoorzieningen zijn trendmatig verhoogd met 1%.

Financiering

In de gemeentewet is een afzonderlijke financieringsparagraaf voorgeschreven. Deze paragraaf vormt een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie.

Kortheidshalve wordt verwezen naar Hoofdstuk 2 paragraaf 4.

Onvoorziene uitgaven

Voor "onvoorziene" uitgaven is in de begroting een bedrag opgenomen van € 41.400.

Saldi kostenplaatsen

Gemeentelijke organisatiekosten worden door middel van (hulp)kostenplaatsen en urenverdeelmodel doorberekend aan de producten. De saldi, die hierdoor ontstaan op de verschillende kostenplaatsen worden conform voorschrift verantwoord op 1.10 Algemene dekkingsmiddelen, saldi kostenplaatsen.

Wat mag het kosten?

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien						
Beleidsproducten	Rekening 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Raming 2018	Raming 2019
10.10 Treasury						
- lasten	115.149	10.595	10.595	10.595	10.595	10.595
- baten	548.439	373.748	289.021	278.393	278.268	278.713
	-433.290	-363.153	-278.426	-267.798	-267.673	-268.118
10.20 Algemene uitkering						
- lasten	0	-144.141	0	0	0	0
- baten	15.439.131	22.858.216	22.579.346	21.727.766	21.361.573	21.224.817
	-15.439.131	-23.002.357	-22.579.346	-21.727.766	-21.361.573	-21.224.817
10.30 Lokale heffingen						
- lasten	285.151	291.260	287.264	286.968	286.968	286.968
- baten	3.887.860	4.158.522	4.152.823	4.177.823	4.201.823	4.225.823
	-3.602.709	-3.867.262	-3.865.559	-3.890.855	-3.914.855	-3.938.855
10.40 Algemene baten en lasten						
- lasten	432.165	477.451	507.026	521.830	546.830	546.830
- baten	106	257.606	157.790	157.790	157.790	157.790
	432.059	219.845	349.236	364.040	389.040	389.040
10.50 Saldi kostenplaatsen						
- lasten	1.179.064	857.978	759.540	557.461	511.981	527.153
- baten	1.120.623	1.054.469	1.222.226	1.122.365	1.097.136	1.078.739
	58.441	-196.491	-462.686	-564.904	-585.155	-551.586
Subtotaal lasten algemene dekkingsmiddelen	2.011.529	1.493.143	1.564.425	1.376.854	1.356.374	1.371.546
Subtotaal baten algemene dekkingsmiddelen	20.996.159	28.702.561	28.401.206	27.464.137	27.096.590	26.965.882
Totaal saldo van baten en lasten	-18.984.630	-27.209.418	-26.836.781	-26.087.283	-25.740.216	-25.594.336
10.60 Mutaties in reserves						
- lasten	2.470.738	1.285.205	774.357	756.868	745.707	714.964
- baten	2.587.401	2.292.289	1.068.167	646.695	583.232	566.542
	-116.663	-1.007.084	-293.810	110.173	162.475	148.422
Totaal lasten algemene dekkingsmiddelen	4.482.267	2.778.348	2.338.782	2.133.722	2.102.081	2.086.510
Totaal baten algemene dekkingsmiddelen	23.583.560	30.994.850	29.469.373	28.110.832	27.679.822	27.532.424
Resultaat	-19.101.293	-28.216.502	-27.130.591	-25.977.110	-25.577.741	-25.445.914

Toelichting

Begroting 2016

Het saldo van baten en lasten van dit programma is € 26.836.781 positief. De totale lasten zijn geraamd op € 1.564.425 en de totale baten op € 28.401.206.

De stortingen in reserves zijn totaal geraamd op € 774.357 en de onttrekkingen aan reserves zijn totaal geraamd op € 1.068.167. Het resultaat is € 27.130.591 positief.

10.10 Treasury

Door de lagere stand van de reserves is de bespaarde rente op dit saldo ook lager.

10.20 Algemene uitkering

Het verschil in lasten in 2016 komt met name door de eenmalige korting op de Algemene Uitkering in 2015 voor het terugbetalen van de in 2011 tot en met 2014 ontvangen i-NUP gelden voor de doorontwikkeling van de digitale dienstverlening verrekend.

De Algemene Uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2015. Hierin zijn de aanpassingen in het accres, maatstaven en uitkeringsfactor verwerkt. Tevens zijn de uitkomsten van de tweede fase onderhoud gemeentefonds en de aanpassingen in het Sociaal Domein hierin meegenomen.

10.30 Lokale heffingen

De inkomsten uit lokale heffingen zijn in 2016 ten opzichte van 2015 lager. De hondenbelasting is met ingang van 2016 afgeschaft. De onroerende zaakbelasting stijgt door de 1% prijscompensatie en de autonome groei.

10.40 Algemene baten en lasten

De lasten nemen in 2016 vooral toe door de verlaging van de stelpost onderuitputting.

De baten nemen in 2016 af ten opzichte van 2015 doordat de geraamde dekking voor de taakstelling bedrijfsvoering is vervallen. Deze taakstelling is grotendeels ingevuld en voor het resterende deel ten laste van het begrotingsresultaat gebracht.

10.50 Saldi kostenplaatsen

De baten zijn hoger door de toename van het voordelige saldo van de kostenplaats kapitaallasten. In 2015 is namelijk een geldlening ad € 4 miljoen aangetrokken waarvan het rentepercentage lager is dan de geprognosticeerde rente.

De lasten zijn in 2016 ten opzichte van 2015 lager. In 2015 zijn incidentele budgetten uit 2014 verwerkt. Daarnaast heeft de invulling van de taakstelling bedrijfsvoering geleid tot lagere lasten in 2016. Voor de risico's op rente toerekening aan grondexploitaties en rentestijging zijn stelposten opgenomen in 2016.

10.60 Storting/onttrekking aan reserves

Voor een totaal overzicht van de stortingen en onttrekking aan reserves wordt verwezen naar de bijlage onder 3.6. Hier wordt alleen de ontwikkeling van de reservemutaties die samenhangen met programma 10 toegelicht. De toelichting op de overige reserve mutaties is toegelicht bij de betreffende programma's.

Meerjarenbegroting 2017-2019

Bij dit onderdeel wordt alleen een toelichting gegeven op die beleidsproducten die een omvangrijke invloed op de financiële meerjarenraming hebben.

10.10 Treasury

Door het afnemen van de saldi van de reserves neemt de bespaarde rente af.

10.20 Algemene uitkering

De ontwikkeling van de Algemene Uitkering is verwerkt op basis van de meicirculaire 2015. Hierin zijn de aanpassingen in het accres, maatstaven en uitkeringsfactor verwerkt. Tevens zijn de uitkomsten van de tweede fase onderhoud gemeentefonds en de aanpassingen in het Sociaal Domein hierin meegenomen. Daarnaast vervalt in 2017 de incidentele bijdrage voor de WMO huishoudelijke hulp toeslag.

10.30 Lokale heffingen

De inkomsten uit de onroerende zaakbelasting stijgen licht door de verwachte nieuwbouw.

10.40 Algemene baten en lasten

De lasten nemen in 2016 vooral toe door de verlaging van de stelpost onderuitputting tot en met 2018.

10.50 Saldi kostenplaatsen

De baten nemen af door een afnemend financieringsvoordeel.

De lasten nemen verder af door afname van de kapitaallasten gemeentehuis en invulling taakstelling bedrijfsvoering. Daarnaast zijn de onderhoudslasten geraamd op basis van een meerjarenonderhoudsplanning.

10.60 Storting/onttrekking aan reserves

De onttrekking aan de reserve kapitaallasten nieuw gemeentehuis is vanaf 2017 lager omdat de kapitaallasten in 2017 lager zijn. De voorbereidingskosten zijn in een korte periode afgeschreven en voor een groot deel gedekt door een onttrekking aan deze reserve. De ontwikkeling in de onttrekking aan de onderhoudsreserves hangt samen met de op basis van een meerjarenonderhoudsplanning geraamde onderhoudslasten.

HOOFDSTUK 2 BELEIDSBEGROTING – DE PARAGRAFEN

PARAGRAAF 1 LOKALE HEFFINGEN

1. INLEIDING

Algemeen

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in het beleid ten aanzien van de lokale heffingen (inclusief kwijtscheldingsbeleid), de lokale lastendruk en de geraamde inkomsten van de diverse heffingen. Daarnaast geeft de paragraaf inzicht in de kostendekkendheid van de heffingen en de producten die samenhangen met de heffingen. In deze paragraaf staat het beleid dat de gemeente in 2016 gaat voeren ten aanzien van de lokale heffingen.

In deze paragraaf is conform artikel 10 van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) informatie opgenomen over de volgende zaken:

- beleid ten aanzien van de lokale heffingen
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen
- per belastingsoort de verwachte inkomsten
- een aanduiding van de lokale lastendruk 2016
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente en zijn een integraal deel van het te voeren beleid. Zij dienen als instrument om tot afgewogen beslissingen rond de keuzen van (nieuwe) voorzieningen in relatie tot de belastingdruk voor de burgers te komen.

Begripsbepaling

De lokale heffingen zijn onder te verdelen in twee categorieën:

- Belastingen (bijv. de OZB);
- Rechten (bijv. afvalstoffenheffing en rioolheffing);

Belastingen zijn heffingen waar geen aanwijsbare tegenprestatie van de overheid tegenover staat. De lokale belastingen zijn daarmee bijdragen in de algemene kosten van de gemeente en hebben derhalve een budgettaire functie. Doel ervan is niet anders dan via de belastingen inkomsten te verwerven.

Rechten zijn heffingen voor het gebruik van bepaalde werken of inrichtingen van de overheid. Tegenover de heffing van de burger staat een tegenprestatie van de overheid. Rechten zijn in feite bestemmingsheffingen.

Met betrekking tot de belastingen en rechten zijn de beleidsuitgangspunten verschillend.

Beleidsuitgangspunt gemeentelijke belastingen

Hieronder valt onder meer de Eigenarenbelasting woningen en eigenaren- en gebruikersbelasting niet-woningen. Alle onroerende zaken worden jaarlijks gewaardeerd. Dit heeft gevolgen voor de jaarlijkse ozb-tariefberekeningen. Voor de ramingen 2016 voor de ozb-tarieven wordt uitgegaan van een opbrengststijging van 1%, gebaseerd op gegevens van het Centraal Planbureau (CPB) vanwege de optredende inflatie, naast de afspraken uit de heroverwegingen. De definitieve tarieven worden in de begrotingsraadsvergadering vastgesteld.

De Beleids- en financiële begroting 2016-2019 wordt gebaseerd op de beleids- en financiële begroting 2015-2018, vastgesteld door de raad d.d. 10 november 2014, inclusief de begrotingswijzigingen tot en met de 1e bestuursrapportage 2015.

Beleidsuitgangspunt rechten

Door het karakter van de rechten als bestemmingsheffing is er een duidelijke relatie tussen de opbrengst van de rechten en de kosten van de door de gemeentelijke overheid te leveren tegenprestatie. Beleidsuitgangspunt is om die reden de kostendekkendheid van de betrokken tegenprestatie c.q. het overheidsproduct. De kostendekkendheid bepaalt in principe het in rekening te brengen tarief aan de burger. Algemeen beleid is de tarieven zoveel mogelijk kostendekkend te laten zijn. In een aantal gevallen is dat structureel niet mogelijk. Er zijn onderlinge verschillen in kostendekkendheid tussen de verschillende producten uit de legesverordening. Voor alle leges, rechten en tarieven voor gemeenschapsvoorzieningen hanteren we voor 2016 een stijgingspercentage van 1%, gebaseerd op gegevens van het Centraal Planbureau (CPB) vanwege de optredende inflatie. Uitzondering hierop zijn de leges waarvan de tarieven wettelijk worden bepaald (zoals tarieven paspoorten en rijbewijzen).

Richtlijnen tariefvoorstellen

Bij de tariefvoorstellen is rekening gehouden met een deelbaarheid door 12. In de verordeningen wordt de heffing naar tijdsgelang is geregeld. Het vergemakkelijkt de inning van belastinggelden bij tussentijdse aanslagoplegging en de terugbetaling van ontheffingen. Hierdoor treden er marginale afwijkingen naar beneden op in de voorgestelde tariefhoogte t.o.v. de begrote 1% tariefstijging.

2.TARIEFONTWIKKELING 2015

Uitgangspunten lastendruk 2016

Voor de lokale heffingen zijn de volgende gemeentelijke uitgangspunten geformuleerd:

- De Beleids- en financiële begroting 2016-2019 wordt gebaseerd op de beleids- en financiële begroting 2015-2018, vastgesteld door de raad d.d. 10 november 2014, inclusief de begrotingswijzigingen tot en met de 1e bestuur rapportage 2015.
- De trendmatige verhoging van de tarieven voor de onroerende zaakbelastingen bedraagt 1%.
- De toeristenbelasting is overeenkomstig eerdere besluitvorming vastgesteld op € 0,50 per overnachting.
- Ook de tarief gebonden retributies en leges worden trendmatig verhoogd met 1%. Voor tarief gebonden retributies en leges geldt in principe het uitgangspunt om (gefaseerd) te streven naar 100% kostendekking.
- Op basis van het Coalitieakkoord 2014-2018 is de hondenbelasting met ingang 2016 niet meer geraamd.

Lokale lastendruk 2016

Om een indruk te hebben wat de "lokale lastendruk" is, wordt gekeken wat een huishouden aan gemeentelijke belasting moet betalen. Daarbij worden de voor huishoudens gebruikelijke heffingen OZB, riolrecht en afvalstoffenheffing betrokken.

De tariefaanpassingen 2016 leiden voor wat betreft de belangrijkste tarieven tot het volgende beeld:

- Uitgegaan is van de gemiddelde WOZ-waarde van een woning voor 2015 van € 220.000 (bron: DOWR belastingen). De voorlopige raming geeft een waardedaling aan van -0,9% is 218.020,-
- De berekening van de OZB 2016: Waarde woning € 218.020 x 0,1753% (voorlopig tarief gebaseerd op stand herwaardering 1 augustus 2016 naar waardepeildatum 1 januari 2015) is)
- € 382,19. Het te betalen OZB bedrag betreft een voorlopige raming. Afhankelijk van de uitkomsten van de herwaardering 2015 worden de definitieve tarieven in de raadsvergadering van december vastgesteld.
- Container voor restafval (240 liter) 8 aanbiedingen

- Container voor GFT afval (140 liter) gratis/nultarief (2015 ook gratis/nultarief).
- Verzamelcontainer (ondergrondse), in de kernen in de loop van 2016. Per aanbieding € 1,55
- Kosteloze kunststofinzameling.
- Een rioolaansluiting met een waterverbruik < 500 m³, gebaseerd op het gemeentelijke rioleringsplan 2011-2015 (VGRP), € 249,12.

Woonlastenoverzicht 2016

Het woonlastenoverzicht 2016 kan op dit moment nog niet gegeven worden. Dit is afhankelijk van de vaststelling van de tarieven voor rioolheffing en afvalstoffenheffing. Wij zullen het overzicht opnemen in het voorstel over de vaststelling van de tarieven in december 2015.

In 2016 en volgende jaren gaan naar verwachting een aanzienlijk aantal huishoudens over naar de ondergrondse container. Wij bekijken op dit moment hoe de kosten van de ondergrondse containers in de tariefstelling afval moet worden verwerkt.

Ook het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) wordt op dit moment geactualiseerd. De opiniërende behandeling in de raad is voorzien in november a.s. De mogelijk financiële gevolgen worden bij de vaststelling van de verordening en de tarieven in de raad van december a.s. voorgesteld.

Commerciële WOZ bureaus

Sinds enkele jaren bieden steeds meer bedrijven aan om op no-cure-no-pay-basis "gratis" bezwaar te maken tegen WOZ-beschikkingen. Dit is een groeiende groep commerciële bedrijven, die naast het ondersteunen van de burger bij bezwaar tevens gebruik maakt van de in de AWB vastgestelde uitgangspunten voor bezwaar en beroep. Steeds meer burgers laten zich op deze wijze ondersteunen. Hierdoor zien we ook in onze gemeente een lichte toename van bezwaren.

Kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de Leidraad invordering. De hierin gestelde criteria zijn afgeleid van de rijksregelgeving. De kwijtschelding betreft met name de afvalstoffenheffing en het rioolrecht. De genormeerde kosten van bestaan zijn door het Rijk bepaald op 90% van de bijstandsuitkering. Het staat de gemeente vrij dit percentage te verhogen tot 100%. Wij hanteren de norm van 100%. Een hoger percentage is niet toegestaan. Er vindt een toets plaats naar het inkomen en het vermogen.

Naar verwachting wordt in 2016 voor een bedrag van per saldo € 75.000 kwijtgescholden. In vergelijking met de geraamde kwijtschelding voor 2015 wordt dit bedrag aangepast. Burgers doen in toenemende mate een beroep op kwijtschelding.

Voor de ledigingen wordt slechts beperkt kwijtschelding verleend, zodat er ook voor de minima een prikkel blijft bestaan om bewust met het aanbieden van huishoudelijk afval om te gaan.

Belasting/heffing	Geraamde kwijtschelding in 2016
Kwijtschelding	75.000

3. BELASTINGEN, NADERE TOELICHTING

Onroerende zaakbelasting (OZB)

Wij stellen elk jaar de WOZ-waarde van onroerende zaken vast. Op basis van deze jaarlijkse herwaardering gaan we de tarieven voor de onroerendezaakbelasting voor 2016 opnieuw berekenen. Per augustus 2015 zijn de conceptwaarden van de herwaardering nog onvoldoende om nauwkeurige tarieven te berekenen voor het heffen van de belasting in 2016. Uw raad stelt de tarieven voor de onroerendezaakbelasting 2016 uiterlijk in december vast.

Voor de OZB is voor 2016 uitgegaan van 1% stijging in verband met inflatie. Verder wordt uitgegaan van de (geactualiseerde) toename van de woningvoorraad volgens de begrotingsrichtlijnen 2016-2019. De status van diverse objecten is als volgt:

Aantallen te gebruiken voor bepalen tarief 2016 Olst-Wijhe	
aantal wooneenheden	7349
aantal (niet)-woningen	1053
in aanbouw woningen*	24
in aanbouw niet woning	1
totaal objecten	8427

*Kavels niet in telling meegenomen

De tariefbepaling OZB is afhankelijk van de uitkomsten van de herwaardering 2016. Voor 2016 wordt de waarde bepaald naar het waarde niveau op 1 januari 2015. Alle onroerende zaken worden jaarlijks gewaardeerd. Op basis van deze waardering wordt het OZB tarief bepaald. De herwaardering voor 2016 is nog niet afgerond. Er is een analyse uitgevoerd op de waardeontwikkeling. Mogelijk wordt deze nog bijgesteld na afronding van de herwaardering. De gemiddelde waardeverandering tussen de vorige waardepeildatum (1-1-2014) en de nieuwe waardepeildatum (1-1-2015) is als volgt:

- woningen, gemiddelde waardeontwikkeling -0,9%
- niet-woningen, gemiddelde waardeontwikkeling nader aangegeven in voorstel OZB in december.

De opbrengsten worden geraamd op:

Belasting	Geraamde opbrengst in 2016
OZB eigenaren	3.563.000
OZB gebruik	479.000
Totaal OZB	4.042.000

Baatbelastingen riolering buitengebied

De gemeente heeft wettelijk de mogelijkheid tot het heffen van een baatbelasting wanneer onroerende zaken door het aanbrengen van gemeentelijke voorzieningen zijn 'gebaat'. De belasting wordt geheven van de eigenaar van de onroerende zaak. Onze gemeente kent een baatbelasting voor de riolering van het buitengebied.

Deze van oudsher oude belastingsoorten lopen nog jaren. Echter gezien de tijdsduur, die aan de individuele contracten is verbonden zal de gerealiseerde opbrengst langzaam verminderen.

Riolering buitengebied

Deze van oudsher oude belastingsoorten lopen nog enkele jaren. Echter gezien de tijdsduur, die aan de individuele contracten is verbonden zal de gerealiseerde opbrengst langzaam verminderen.

Belasting	Geraamde opbrengst in 2016
Baatbelastingen	15.599

N.B. i.v.m. oude overeengekomen contracten geldt hier geen inflatiecorrectie

Toeristenbelasting

In de begrotingsraadsvergadering van november 2014 is het tarief voor 2015 en 2016 vastgesteld op € 0,50. Bij de begrotingsraadsvergadering van november 2015 is het de bedoeling tevens het tarief voor 2017 (afpraak met ondernemers). Op basis van uitgangspunten gemeentebegroting 2016 (1% inflatie) blijft het tarief voor 2017 t/m 2019 ook € 0,50 (op basis afspraak om tarief te verwerken als het een stijging van € 0,05 bedraagt).

Belasting	Geraamde opbrengst in 2016
Toeristenbelasting	70.790

Hondenbelasting

Op basis van het Coalitieakkoord 2014-2018 is besloten de hondenbelasting met ingang 2016 niet meer te heffen.

Belasting	Geraamde opbrengst in 2016
Hondenbelasting	0

Reclamebelasting

Op verzoek van de Algemene Wijhese Ondernemersvereniging heeft uw raad in 2010 ingestemd met de invoering van reclamebelasting in het centrum van Wijhe ten behoeve van de vorming van een ondernemersfonds. De opbrengst reclamebelasting wordt (na aftrek van de perceptiekosten) overgemaakt aan de Stichting ondernemersfonds Wijhe, welke de reclamegelden beheert en zorgdraagt voor een goede besteding (conform die in het convenant/de statuten benoemde doelstellingen). De Stichting Ondernemersfonds Wijhe heeft de gemeente verzocht om het tarief te verhogen van € 474,- naar € 500,- euro. De gemeente heeft op haar beurt de Stichting Ondernemersfonds Wijhe gevraagd om het draagvlak binnen het heffingsgebied voor deze verhoging aan te tonen. Als draagvlak is aangetoond, zal de gemeente het verzoek tot verhoging in behandeling nemen. Derhalve is in de geraamde opbrengst uitgegaan van het huidige tarief.

Belasting	Geraamde opbrengst in 2016
Reclamebelasting	19.434

4. RECHTEN, NADERE TOELICHTING

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing en valt voor de lokale heffingen onder belastingen. De bestemmingsbelasting wordt geheven van een burger die geacht wordt van bepaalde overheidsuitgaven profijt te hebben en wordt alléén daarvoor gebruikt. De afvalstoffenheffing mag maximaal kostendekkend zijn. Bij de afvalstoffenheffing is het belastbare feit het gebruik van een perceel ten aanzien waarvan de gemeente een inzamelplicht heeft voor de huishoudelijke afvalstoffen die in een particuliere huishouding kunnen ontstaan.

In 2016 en volgende jaren gaan naar verwachting een aanzienlijk aantal huishoudens over naar de ondergrondse container. Wij bekijken op dit moment hoe de kosten van de ondergrondse containers in de tariefstelling afval moet worden verwerkt.

De tarieven worden gebaseerd op de meest actuele ramingen voor het verzamelen en verwerken van afval. Het uitgangspunt is dat tarieven 100% kostendekkend zijn en dat een afbouw van de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing plaatsvindt tot een bedrag van € 100.000. De definitieve tarieven afvalstoffenheffing 2016 worden opgenomen in de verordening afvalstoffenheffing om de heffing mogelijk te maken.

Recht	Geraamde opbrengst in 2016
Afvalstoffenheffing (incl. invorderingsbaten)	1.334.478

Rioolheffing

De rioolheffing heeft het karakter van een bestemmingsheffing waarmee kosten kunnen worden verhaald om collectieve maatregelen te treffen die de gemeente noodzakelijk acht voor een doelmatig werkende riolering en overige maatregelen ten aanzien van hemelwater en grondwater. Het is toegestaan belasting te heffen voor de kosten van die zorgplicht. De te heffen belasting is bedoeld om de kosten en investeringen te dekken welke gemoeid zijn met het uitvoeren van de volgende taken:

- Het inzamelen en transporteren van afvalwater;
- Het inzamelen en afvloeien van hemelwater;
- Het treffen van maatregelen ter voorkoming of beperking van de nadelige gevolgen van hoge grondwaterstanden.

Grondslag voor deze belasting is het direct of indirect afvoeren van afvalwater en/of hemelwater op de gemeentelijke riolering en/of via andere daartoe aangelegde gemeentelijke voorzieningen. De belastingplichtige is de gebruiker van een eigendom dat is aangesloten op de gemeentelijke riolering of gebruik maakt van gemeentelijke voorzieningen voor de afvoer van afvalwater, hemel- en/of grondwater. De tarieven voor de rioolheffing zijn gebaseerd op het gemeentelijke rioleringsplan.

Ter bekostiging van nieuwe zorgtaken is de verbrede rioolheffing ingevoerd. De nieuwe zorgtaken zijn verwerkt in het door de raad in december 2010 vastgestelde Verbrede gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) Olst-Wijhe wordt in 2015 geactualiseerd.

In november 2015 wordt deze door uw raad opiniërend behandeld. Vooralnog wordt uitgegaan van het huidige beleid. Het uitgangspunt is dat de heffing 100% kostendekkend is voor de totale kosten rioleringszorg.

Voor het rioolaansluitrecht zijn de tarieven verdeeld in 3 categorieën; aansluiting gemengde riolering in bebouwd gebied, aansluiting gescheiden stelsel in bebouwd gebied en aansluiting op de drukriolering in het buitengebied.

Recht	Geraamde opbrengst in 2016
Rioolheffing (basis) (incl. invorderingsbaten)	1.864.292

Leges

Leges gaat om betalingen aan de gemeente voor een door de gemeente uitgevoerde dienst of geleverd product. In de tarieventabel van de legesverordening wordt er onderscheid gemaakt tussen drie titels:

- Titel 1: Dienstverlening algemeen
- Titel 2: Omgevingsvergunning en bestemmingswijziging
- Titel 3: Europese Dienstenrichtlijn

Titel 1 betreft de leges voor reisdocument, rijbewijs, burgerlijke stand, uittreksel uit de basisregistratie personen en enkele kleinere leges.

Titel 2 betreft de leges voor omgevingsvergunning en bestemmingswijziging.

Titel 3 betreft de leges voor evenement, horeca en enkele kleinere leges.

In 2014 is gestart met het onderzoek kostenonderbouwing en kostendekkendheid tarieven. Voor verschillende tarieven is de kostenonderbouwing helder gemaakt en de kostendekkendheid opnieuw beoordeeld. In 2016 vindt hierop een vervolg plaats.

Voor de leges tarieven gerelateerd aan de omgevingsvergunningen en de algemeen plaatselijke verordening/bijzondere wetten vormen de raadsbesluiten van 17 november resp. 15 december 2014 het kader. Voor de leges in 2016 hanteren we een stijgingspercentage van 1%. Uitzondering hierop zijn de leges waarvan de tarieven wettelijk worden bepaald (zoals tarieven paspoorten en rijbewijzen).

Recht	Geraamde opbrengst in 2016
Leges Wabo	€ 225.000
Leges Bestemmingsplannen	€ 100.000
Secretarieleges burgerzaken	€ 296.380
Leges APV	€ 11.600

Lijkbezorgingsrechten/begraafplaatsen

Deze heffing heeft betrekking op rechten voor het gebruik van een begraafplaats, voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Bij het bepalen van de tarieven dient de gemeente er rekening mee te houden dat niet meer dan 100% van de kosten kunnen worden verhaald. Het algemene beleid is de tarieven zoveel mogelijk kostendekkend te laten zijn.

Recht	Geraamde opbrengst in 2016
Begraafrechten	75.000

PARAGRAAF 2 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

INLEIDING

Onder weerstandsvermogen wordt verstaan “de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten dan wel risico’s te dekken waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie”.

Het gaat bij weerstandsvermogen om die risico’s die niet via verzekeringen of gevormde voorzieningen kunnen worden ondervangen. De niet verzekerde risico’s hebben, als ze zich voordoen, (grote) financiële consequenties. Het is dus zaak voor een gemeente, dat ze zich bewust is van de risico’s die ze loopt, en ze beheerst. Het uitsluiten van risico’s is echter niet mogelijk. Uw raad heeft in 2013 de Nota Weerstandsvermogen vastgesteld.

Begrip risico

Onder een risico wordt verstaan “het gevaar voor schade of verlies door interne en/of externe omstandigheden”. Het gaat hierbij om gevaar, schade en verlies van financiële aard.

Er wordt dus een omschrijving van alle redelijke voorzienbare risico’s gegeven waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd (niet volledig kwantificeerbare risico’s) of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de financiële positie.

Risico’s gemeente Olst-Wijhe

Voor het verkrijgen van een getrouw beeld van de financiële positie is het nodig inzicht te krijgen in de risico’s die niet in de begroting zijn verwerkt.

Er is een drietal categorieën risico’s te onderscheiden:

- A. Top 10 Budgettaire risico’s;
- B. Risico’s grondexploitatie;
- C. Overige risico’s.

Voor het continue beheersen van de risico’s hanteert de gemeente de cyclus van: identificeren, kwantificeren en risicoweging naar klassen. In deze paragraaf staat de top 10 risico’s, de weerstandscapaciteit en de actuele ratio van het weerstandsvermogen.

RISICO’S

TOP 10 RISICO’S

Implementatie heroverwegingsmaatregelen bedrijfsvoering

De heroverweging op de bedrijfsvoering is fors. Door middel van een formatie- en plaatsingsplan wordt hier op personeelsgebied de komende jaren (tot en met 2017) invulling aan gegeven. Dit leidt tot een duidelijk lagere formatie en daarmee tot lagere loonkosten. Om juridische/arbeidsrechtelijke en om zorgvuldigheidsredenen kost het enige tijd om hieraan invulling te geven. Ook het enigszins compenseren van pensioenverlies van oudere medewerkers die vervroegd uittreden vereist een voorinvestering. Het risico op het niet halen van de taakstelling is teruggebracht. Daarentegen is het risico op het krijgen van een naheffing van de belastingdienst beduidend hoger geworden dan vorig jaar is ingeschat, omdat de criteria voor toepassing van deze naheffing inmiddels duidelijk zijn geworden (zgn. RVU heffing). Deze heffing krijgen wij waarschijnlijk opgelegd, omdat wij als werkgever stimuleringsmaatregelen hebben genomen om de uitstroom van oudere medewerkers te stimuleren vanwege de taakstelling op de bedrijfsvoering. Het financiële risico is in totaliteit ongeveer €150.000.

Algemene uitkering

Periodiek wordt er "groot onderhoud" gepleegd aan de verdeling van het gemeentefonds om de werkelijke kosten aan gemeentelijke taken aan te laten sluiten met de ijkpunten in het gemeentefonds. Als gevolg van de onderhoudsoperatie wijzigt de (landelijke) omvang van het gemeentefonds niet. Wel worden gelden overgeheveld van clusters onderling. Dit leidt bij individuele gemeenten tot herverdeeffecten. In 2015 heeft de eerste tranche van de herijking van het gemeentefonds plaatsgevonden welke 75% van het gemeentefonds betrof. Deze verliep voor de gemeente Olst-Wijhe nagenoeg budgettair neutraal. Met ingang van 2016 wordt de tweede fase van de herijking doorgevoerd. Deze leidt voor de gemeente Olst-Wijhe tot een hogere uitkering van 17 euro per inwoner. Effecten (positief en negatief) zullen worden afgetopt tot € 15 per inwoner per jaar. De drempel stijgt dus jaarlijks € 15 per inwoner. Het maximale nadeel in de jaren 2016 t/m 2019 bedraagt op basis van 17.839 inwoners: van € 267.585 (2016) tot € 1.070.340 (2019). Aangezien recent het grootste deel van de uitkering is herijkt wordt voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 267.585 met een matige kans (50%) van voordoen.

Participatiewet

Het aantal uitkeringen (WWB, IOAW en IOAZ) is in 2014 met ongeveer 8% toegenomen (van 148 naar 160 huishoudens). Voorgaande ontwikkelingen hebben er over heel 2014 toe geleid dat de totale uitkeringslasten (dus niet alleen WWB, maar ook IOAW, IOAZ en Bbz) na aftrek van de ontvangen baten € 2.174.607 bedragen. Aangezien de lasten meer dan 10% het beschikbare (rijks)budget van € 1.906.582 overschrijden is er een individuele aanvullende uitkering aangevraagd over 2014. Als deze aanvullende uitkering ad € 77.367 volledig wordt toegekend dan wordt het tekort op de uitkeringslasten beperkt tot 10% van het toegekende rijksbudget. Dit komt overeen met een bedrag van € 190.659,-. In december 2015 wordt de definitieve beslissing hierover verwacht. Het bedrag wat hier genoemd wordt, betreft de overschrijding van 110% van het BUIG-budget over 2014. Aangezien het met name voor de komende jaren niet zeker is, temeer het aantal huishoudens met een participatiewetuitkering eind augustus 2015 is gestegen naar 167, vormt dit een risico. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 77.367 met een matige kans (50%) van voordoen.

Organisatierisico's

Met betrekking tot haar eigen organisatie loopt de gemeente continu werkgeverrisico's. Het gaat er dan vooral over of wel de juiste mensen op de juiste plaats zitten en of de organisatie in het geheel haar taken wel aankan. De risico's die hieruit voort kunnen vloeien worden beperkt via een adequaat stelsel van interne controle, het beschrijven en borgen van werkprocessen en het formuleren en bewaken van de HRM gesprekscyclus.

Een kleine organisatie kent over het algemeen veel 'solo' functies, functies die door slechts één medewerker worden uitgeoefend. Uitval van de medewerker of onvoldoende functioneren heeft tot gevolg dat taken onvoldoende worden uitgevoerd of tot werkloosheid leidt. De gemeente is eigen risicodragers voor dergelijke werkgeverrisico's. Bij calamiteiten met een hoog overlastrisico voor burgers wordt teruggevallen op afspraken met derden. Het creëren van achtervang voor deze functies leidt onvermijdelijk tot een geringe inefficiëntie in de organisatie, die echter de voorkeur heeft boven externe inhuur. In eerste instantie zal daarbij wel een beroep worden gedaan op de samenwerking in het kader van DOWR en in het verlengde daarvan de Talentenregio. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 100.000 met een kleine kans (30%) van voordoen. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 100.000 met een kleine kans (30%) van voordoen.

Rente

Het totaal aan jaarlijkse aflossingen op de aangegane langlopende geldleningen bedraagt in de jaren 2016 t/m 2018 jaarlijks ca. 3,5 miljoen en in 2019 ca. 2 miljoen. De gemiddelde rentevergoeding over de aangetrokken leningen bedraagt ruim 3%. Voor de korte financiering van het financieringstekort wordt structureel een rentepercentage van 2,75% aangehouden. Rekening houdend met een financieringstekort per 1 januari 2016 van € 3 miljoen bedraagt de (jaarlijkse) financieringsbehoefte € 6,5 miljoen. 1% rentestijging leidt tot € 65.000 extra lasten. Gelet op de

huidige historisch lage rentetarieven wordt op dit moment de kans als matig geschat. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 65.000 met een matige kans (50%) van voordoen.

Exploitatie maatschappelijk vastgoed

Bij het beheren en exploiteren van een belangrijk deel van het maatschappelijk vastgoed in onze gemeente is sprake van een alliantie tussen gemeente, Stichting Kulturhus Olst-Wijhe en woningcorporatie. De gemeente subsidieert, de stichting verzorgt de exploitatie en de panden Holstohus, Infocentrum IJssel Den Nul en de sporthallen op het SPOC-park in Wijhe zijn eigendom van de woningcorporatie. Inkomsten uit verhuur van ruimten aan derden maken een belangrijk deel uit van de exploitatie. De inkomsten uit vaste- en losse verhuur nemen af. Een groot deel van de uitgaven (bijv. verschuldigde huur aan de woningcorporatie i.v.m. langlopende huurcontracten) zijn niet of nauwelijks beïnvloedbaar. Vanwege de gedeelde verantwoordelijkheid voor beheer en exploitatie van het maatschappelijk vastgoed in onze gemeente vormen bovenstaande ontwikkeling een risico voor onze gemeente. Vanuit financieel perspectief is het risico € 50.000 met een matige kans (50%) van voordoen. Daarnaast bestaat het risico dat de dienstverlening via het Holstohus op termijn onder druk komt te staan. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 50.000 met een matige kans (50%) van voordoen.

Onverzekerd eigen risico

De Algemene wet bestuursrecht (Awb) bevat een schadevergoedingsregeling voor vermogensschade. Hierbij kan worden gedacht aan geweigerde vergunningen of het toepassen van bestuursdwang. Op grond van het Burgerlijk Wetboek (BW) zijn bijvoorbeeld claims mogelijk bij schade aan voertuigen als gevolg van het in onvoldoende mate onderhouden van openbare wegen. Tegen bovengenoemde claims is de gemeente verzekerd.

De vaste activa van de gemeente zijn alle verzekerd tegen de meest voorkomende gevallen van schade. Samengevat is de gemeente onder andere verzekerd tegen schade door:

- brand, schade aan opstal en inventaris;
- fraude;
- aansprakelijkheidsstelling college en medewerkers;
- vermogensaansprakelijkheid;
- risico's bij de uitvoering van werken;
- ongevallen.

Met het formuleren van een ARBO beleidsplan en ARBO actieplannen wordt ernaar gestreefd de medewerkers een veilige werkomgeving te bieden en ze bewust te maken van veilig gedrag. Het aantal solide verzekeraars die gemeentelijke risico's willen verzekeren is de afgelopen jaren afgenomen. De verzekeringsmaatschappij heeft het eigen risico vastgesteld op € 2.500 voor schade aan zaken (per geval), € 2.500 voor schade aan personen (per geval) en € 12.500 voor vermogensschade per geval.

Bepaalde risico's zijn in het geheel niet meer bij een verzekering onder te brengen. Hierbij valt te denken aan het niet nakomen van toezeggingen of gewekte verwachtingen. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 45.000 met een grote kans (70%) van voordoen.

Peuterspeelzaalwerk

In oktober 2015 hebt u een voorstel over de aanpassing van de bekostiging van het peuterwerk vastgesteld. U hebt besloten om vanaf 1 januari 2016 over te gaan op een vraaggestuurde financiering van het peuterwerk. Dit betekent dat wanneer het gebruik toe- of afneemt de benodigde middelen ten behoeve van de benodigde middelen voor de kosten van gesubsidieerde peuterplaatsen en VVE-plaatsen hoger of lager worden. Het risico op een toename van het gebruik (en daarmee hogere uitgaven) schatten wij redelijk beperkt (klein) in omdat het aantal peuters in onze gemeente daalt (demografische ontwikkelingen; ontgroening). De kosten van een gesubsidieerde peuterplaats bedragen maximaal € 1.750 en van een VVE-plaats € 3.500. De geraamde uitgaven voor peuterwerk zijn in 2016 gebaseerd op het feitelijke gebruik van deze plaatsen op 1 januari 2015. Bij de bestuursrapportages in het kader van de P&C-cyclus wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van het gebruik. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 26.250 met een kleine kans (30%) van voordoen.

Risico samenwerking DOWR

Op het terrein van de bedrijfsvoering werkt de gemeente Olst-Wijhe samen met de gemeenten Deventer en Raalte. De gemeente Olst-Wijhe draagt jaarlijks ongeveer 2.500.000 euro bij aan de

verschillende werkorganisaties. Eventuele tekorten worden door de participerende gemeenten gedragen. Dit bestaat uit imagoschade (beperkt), maar vooral uit financiële schade. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 50.000 met een kleine kans (30%) van voordoen.

WIA verzekering

In verband met de hoge verzekeringspremie (€ 69.000) is besloten de WIA-verzekering te beëindigen per 1-1-2016. Dit betekent dat wij eigen risicodragers zijn voor situaties dat medewerkers structureel arbeidsongeschikt worden. De kans op een daadwerkelijke claim is beperkt, maar als het zich voordoet kan het afhankelijk van de concrete casus gemiddeld € 50.000 per jaar kosten. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 50.000 met een kleine kans (30%) van voordoen.

Risico's	Bedrag
<i>Top 10:</i>	
Implementatie heroverwegingsmaatregelen bedrijfsvoering	135.000
Algemene uitkering	133.793
Participatiewet	38.684
Organisatierisico's	30.000
Rente	32.500
Exploitatie maatschappelijk vastgoed	25.000
Onverzekerd eigen risico	31.500
Peuterspeelzaalwerk	7.875
Risico samenwerking DOWR	15.000
WIA verzekering	15.000
Subtotaal	464.351
Overige risico's	133.473
Totaal	597.824

RISICO'S GRONDEXPLOITATIES

Voor de risico's met betrekking tot grondexploitaties geldt een apart regime. De omvang van de risico's worden per exploitatie bepaald en voor voorziene verliezen wordt per exploitatie een verliesvoorziening getroffen. Het beleid is om het totaal van deze risico's als weerstandsvermogen in de Algemene Reserve Grondexploitaties (ARG) aan te houden. Het saldo is als mutatie in de Algemene Reserve verwerkt.

Voor een toelichting van de verschillende risico's wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid. De commissie BBV heeft een concept wijzigingsbesluit rondom grondexploitaties gepubliceerd. Het voornemen is om de voorgenomen wijzigingen vanaf 1 januari 2016 te laten gelden. De effecten van de uitwerking van deze nieuwe regels zijn op dit moment nog onzeker. Wij volgen de ontwikkelingen nauwlettend.

OVERIGE RISICO'S

Niet alle risico's hebben financiële consequenties, maar hebben wel impact, zoals imagorisico's. De drie belangrijkste zijn:

1. Basisregistratie Persoonsgegevens

Voor zowel de Basisregistratie Persoonsgegevens (BRP) als de reisdocumenten is er in sinds 2013 een nieuw jaarlijks evaluatie-instrument (webapplicatie Kwaliteitsmonitor) beschikbaar gesteld, waarbij Rijk én gemeenten een duidelijke rol hebben. Het betreft een jaarlijkse zelfevaluatie welke

met ingang van 2014 jaarlijks in het najaar moet worden uitgevoerd. Risico is financieel en imago. Financieel moeilijk te kwantificeren. Overigens blijkt uit de zelfevaluatie 2015 dat wij op alle beoordeelde onderdelen goed scoren.

2. Leader

Leader staat voor: Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rural en is een Europees programma voor plattelandsontwikkeling. Veel Europese plattelandsgebieden kennen problemen zoals achteruitgang van de landbouw, vergrijzing van de bevolking, het verdwijnen van allerlei voorzieningen en vermindering van de leefbaarheid in de kernen. De gemeente faciliteert incidenteel initiatieven uit de samenleving. Er blijft een risico bestaan dat het voorzieningsniveau op het platteland minder wordt.

3. Imagorisico's

Als de gemeente op een ongunstige manier in beeld komt, kan dit risico's met zich meebrengen. Hiervoor heeft Olst-Wijhe het Communicatiebeleidsplan 2013-2017 vastgesteld. De naleving hiervan en de controle hierop moet ervoor zorgen dat imagorisico's zich nauwelijks voordoen. Zowel de kans als het financiële gevolg zijn niet te berekenen.

Overige financiële risico's

De overige risico's met een beperkt financieel effect belopen een totaal van € 133.473.

WEERSTANDSCAPACITEIT

Onder weerstandscapaciteit wordt het geheel van middelen en mogelijkheden verstaan, waarmee niet begrote en onverwachte substantiële kosten kunnen worden opgevangen. Het is als het ware een buffer om er voor te zorgen dat het bestaande beleid en voorzieningen niet in gevaar komen, wanneer risico's werkelijkheid worden. De volgende componenten maken onderdeel uit van de weerstandscapaciteit:

Reserve nader te bestemmen middelen

Het geraamde saldo van deze reserve bedraagt begin 2016 € 574.247.

RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

De ratio van het weerstandsvermogen wordt als volgt berekend:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Totale weerstandscapaciteit}}{\text{Financiële impact risico's bij 90\% zekerheid}}$$

Op grond van de huidige gegevens bedraagt de ratio: $574.247 / 597.824 =$ afgerond 0,96.

Volgens de door uw raad vastgestelde Nota Weerstandsvermogen en risicomangement dient minimaal een ratio van 1,0 als streefwaarde te worden aangemerkt. Om de ratio op de streefwaarde van 1 te brengen moet afgerond € 25.000 uit de Investeringsreserve beschikbaar blijven als weerstandsvermogen. Dit past binnen de lijn van de Nota reserves en voorzieningen. Ten opzichte van de Jaarstukken 2014 is de ratio verbeterd (was 0,88). De totale omvang van de risico's is gedaald, de omvang van het weerstandsvermogen is ook gedaald.

FINANCIËLE KENGETALLEN

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft sinds dit jaar voor dat in deze paragraaf een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen wordt opgenomen. Deze kengetallen gaan gelden voor de begroting vanaf 2016 en de jaarrekeningstukken vanaf 2015. Het gaat om een kengetal voor de:

1a. netto schuldquote, 1b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, 2. solvabiliteitsratio, 3. Grondexploitatie, 4. structurele exploitatieruimte en 5. belastingcapaciteit. Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen.

De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht over de financiële positie van de gemeente.

1a. Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

2. De solvabiliteitsratio:

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

3. Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Op grond van het BBV wordt gevraagd om in de balans afzonderlijk op te nemen:

Grond- en hulpstoffen gespecificeerd naar:

1. Niet in exploitatiegenomen bouwgronden; en
2. Overige grond- en hulpstoffen.

Tevens wordt 'onderhanden werk' vermeld, hieronder vallen ook bouwgronden in exploitatie. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan

gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel moet conform het BBV in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

Op grond van het BBV wordt een overzicht gevraagd van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen. Ook wordt een overzicht gevraagd van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

Op basis van deze gegevens kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Daarbij wordt het saldo opgeteld van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage. De (ongewogen) gemiddelde woonlasten van gemeenten in 2015 - op basis van de cijfers van het Coelo - bedragen € 716. Het gemiddelde voor de jaren 2013 en 2014 is respectievelijk € 697 en € 704.

Kengetallen voor gemeente Olst-Wijhe bij begroting 2016	Rekening	Begroting	Begroting
	2014	2015	2016
1a. netto schuldquote	133,71%	126,74%	118,85%
1b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	102,00%	99,10%	95,55%
2. solvabiliteitsratio	19,02%	24,38%	17,99%
3. grondexploitatie	34,41%	25,85%	29,31%
4. structurele exploitatieruimte	1,01%	0,43%	0,68%
5. belastingcapaciteit: woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde	117%	105%	102%

Toelichting kengetallen

De netto schuldquote en de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, nemen af door een afname van de schuldpositie in 2016 en toename van de baten. De schulden nemen af door aflossing en doordat leningen die doorgeleend worden aan de woningbouwcorporatie voor een deel in 2015 zijn komen te vervallen. De baten nemen toe als gevolg van de decentralisatie van taken voor jeugd, zorg en participatie, waarvoor de gemeente is gecompenseerd in de Algemene Uitkering door de integratie-uitkering Sociaal Domein.

De solvabiliteitsratio vertoont in 2015 een hogere waarde, omdat in de begroting 2015 de omzetting van de reserve riolering naar een voorziening nog niet is verwerkt. In de jaarrekening 2014 en de begroting 2016 is hier wel rekening mee gehouden. De saldi van de reserves nemen in 2016 iets af ten opzichte van 2014. Hierdoor daalt de solvabiliteitsratio iets.

Het kengetal grondexploitatie daalt in 2016 ten opzichte van 2014 als gevolg van de toename van de baten. Het kengetal voor 2015 is gebaseerd op de primitieve begroting 2015.

Uit het kengetal structurele exploitatieruimte blijkt dat de gemeente financieel gezond is. Dit blijkt uit het feit dat voor de jaren 2016-2019 een reëel structureel sluitende begroting wordt gepresenteerd.

Het kengetal belastingcapaciteit geeft aan dat onze gemeente boven het landelijk gemiddelde uitkomt. Het verschil wordt wel kleiner. Voor 2016 is het kengetal gebaseerd op bestaand beleid. De tarieven voor onroerende zaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing moeten voor 2016 nog worden vastgesteld. Hierbij zal de herwaardering onroerende zaken, de herziening van het Gemeentelijk RioleringsPlan en het invoeren van de 2^e fase omgekeerd inzamelen van invloed zijn.

PARAGRAAF 3 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

INLEIDING

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dient de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen tenminste de kapitaalgoederen wegen, riolering, water, groen en gebouwen te bevatten. Van deze kapitaalgoederen moeten in deze paragraaf zowel het beleidskader als de daaruit voortvloeiende financiële consequenties en de vertaling daarvan in de begroting worden aangeven. De paragraaf geeft daarmee een dwarsdoorsnede van de begroting.

Het onderhoud van de kapitaalgoederen is van groot belang voor het optimaal functioneren van de gemeente, onder meer op het gebied van veiligheid, vervoer, recreatie en welzijn en welbevinden. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard de (jaarlijkse) lasten.

De kapitaalgoederen van onze gemeente kunnen als volgt gerubriceerd worden:

- infrastructuur (wegen, water, riolering, civieltechnische kunstwerken);
- voorzieningen (groen, verlichting, speel- en sportfaciliteiten);
- gebouwen.

Al deze kapitaalgoederen dienen onderhouden te worden. Gezien de duurzaamheid van de kapitaalgoederen is dat een taak die continue budgettaire middelen vergt.

Voor het verwezenlijken van de meeste gemeentelijke programma's spelen de kapitaalgoederen een rol. Omdat het onderhouden van de kapitaalgoederen veel geld kost en het uitstellen van onderhoud aanvankelijk niet tot problemen leidt (maar later des te meer), is het van belang er voor te waken dat onderhoud van kapitaalgoederen niet zonder nadere besluitvorming van de raad de sluitpost van de begroting wordt.

Dit wil niet zeggen, dat er geen flexibiliteit is bij het onderhoud van kapitaalgoederen. De vereiste kwaliteit is daarbij een sterk bepalende factor.

Voor de verschillende categorieën kapitaalgoederen zijn door ons afzonderlijke onderhoudsnota's en onderhoudsplanningen opgesteld. De uitgangspunten voor beheer en onderhoud van de verschillende kapitaalgoederen zijn in deze paragraaf opgenomen.

BELEIDSKADER EN BUDGETTEN

Het onderstaande beleidskader voor het onderhoud van de kapitaalgoederen wordt gehanteerd.

Wegen	
Beleidskader	<p>Beheer en onderhoud aan wegen vindt plaats op basis van de door de raad in 2003 vastgestelde Nota Wegbeheer. Dit gebeurt op basis van de landelijk gebruikte systematiek van rationeel wegbeheer van de CROW. Het kwaliteitsniveau is het basiskwaliteitsniveau (sober, maar zodanig dat net geen achterstallig onderhoud ontstaat en er geen aansprakelijkheidsclaims op de gemeente afkomen).</p> <p>Op grond van het raadsbesluit van de Heroverweging, 3^e fase, en gelet op de staat van de wegen in onze gemeente heeft uw raad voor de komende vier jaren (2014-2018) ingestemd met een temporisering en versobering van het onderhoud van de wegen. Temporisering en versobering betekent niet, dat de door uw raad vastgestelde ondergrens wordt overschreden.</p> <p>Om de twee jaar wordt ons gehele wegennet geïnspecteerd volgens deze systematiek. In 2015 is een inspectieronde geweest. De inspectiegegevens zijn verwerkt in ons geautomatiseerd wegbeheersysteem wegen van de Grontmij. Met behulp van deze gegevens en dit programma worden de jaarlijkse onderhoudsplannen vervaardigd. Binnen het beschikbare budget wordt gekeken waar accenten gelegd moeten worden in het onderhoudsniveau en</p>

	<p>waar niet. Uitvoering van onderhoud van wegen heeft prioriteit boven wegreconstructies.</p> <p>Uit ons onderhoudsplan 2015 blijkt dat onze wegen er redelijk goed bij liggen. Voor de komende vijf jaren is het huidige budget naar de inzichten van nu toereikend.</p> <p>Voor de structurele uitgaven binnen de functies openbare ruimte is voor het meerjarenperspectief de beleidsmatige invulling op basis van het integraal beheer openbare ruimte (ibor) van belang. Op basis van dit beeld zal in 2016 een zogenoemd knoppenplan groen-grijs aan de raad worden gepresenteerd.</p> <p>Reconstructies van wegen: In het rationeel wegbeheer worden wegen beheerd volgens het rationeel wegbeheer tot vijf jaar voor reconstructie. De laatste vijf jaar wordt alleen het hoogst noodzakelijke onderhoud uitgevoerd. Reconstructies van wegen vinden plaats om uiteenlopende redenen, onder andere vanwege het einde van de levensduur van de gebruikte materialen, vervanging van riolering en verandering van de inrichting door wijziging van de functie van een weg. In programma 1 staat vermeld welke reconstructies voor 2016 zijn gepland.</p>	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Aantal kilometers weg:	289 km
	waarvan buiten bebouwde kom	Ca. 67 %
	w.v. binnen bebouwde kom	Ca. 33 %
	Oppervlakte wegennet:	1.422.196 km ²
	w.v. asfalt	62 %
	w.v. klinkers	30 %
	w.v. overig	8 %
Budgetten	De budgetten zijn verwerkt in programma 1, beleidsproduct 1.40 Openbare ruimte – wegen.	
Vertaling naar begroting		
Openbare verlichting		
Beleidskader	<p>Uitgangspunten bij het beheer en onderhoud zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Periodieke controle van de lampen op hun goede werking. Defecte lampen worden vervangen. Uitgangspunt is dat minimaal 97% van onze openbare verlichting brandt. • Verouderde verlichting, masten en armaturen worden vervangen op volgorde van prioriteit, tijdens reconstructies en projectmatig. • Duurzaamheid. In het kader van duurzaamheid passen we armaturen toe met energie zuinige verlichting en een lange levensduur. 	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Lichtpunten	stuks
Budgetten	De budgetten zijn verwerkt in programma 1, beleidsproduct 1.40 Openbare ruimte – wegen.	
Vertaling naar begroting		
Riolering en water		
Beleidskader	Naast de zorg voor het inzamelen van afvalwater heeft de gemeente de zorg voor hemelwater en grondwater er bij gekregen. De daaruit voortvloeiende	

	<p>taken zijn geregeld in het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Olst-Wijhe 2011-2015, dat door uw raad in 2010 is vastgesteld. Het rioleringsplan bevat doelstellingen en maatregelen voor beheer en onderhoud van de riolering en de zorg voor hemel- en grondwater voor de periode 2011-2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inzameling van het binnen het gemeentelijk gebied geproduceerde stedelijk afvalwater; • Inzameling en verwerking van het hemelwater dat niet mag of kan worden gebruikt voor de lokale waterhuishouding; • Beperken van structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming in het openbaar gebied; • Transport van het ingezamelde stedelijk afvalwater naar een geschikt lozingspunt. 	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Vrijvervalriolering	94 km
	(Riool)gemalen	20 stuks
	Persleidingen	2.500 m1
	Pompunits drukriolering	908 stuks
	Drukriolering	178 km
	Gemengde overstorten	16 stuks
	Regenwateruitlaten/-overstorten	31 stuks
	Randvoorzieningen (BergBezinkBassins)	4 stuks
	Inspectieputten	2.450 stuks
	Kolken	5.678 stuks
	Lijngoten	1.800 m1
Budgetten	De budgetten zijn verwerkt in programma 1, beleidsproduct 1.70 Openbare ruimte – riolering.	
Vertaling naar begroting		
Kunstwerken		
Beleidskader	<p>Onder kunstwerken worden verstaan: bruggen, duikers, loswal, steigers en beschoeiingen.</p> <p>Voor de uitvoering van het onderhoud op het niveau "basis" is een budget geraamd. Uitgangspunten bij dit niveau van beheer en onderhoud zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er vindt regulier onderhoud plaats. • Schades worden gerepareerd. • De brugdekken worden regelmatig gereinigd. • Het dek van de houten bruggen en betonnen bruggen wordt stroef gehouden d.m.v. een coating of slijtlaag. • Leuningen worden regulier geschilderd • Het totaalbeeld heeft een minimale beeldkwaliteit. Ten gevolge van de bezuinigingen besteden we meer aandacht aan veiligheid dan aan het aanzien. (Een stroef brugdek is belangrijker dan mooi geschilderde leuningen); 	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Verkeersbruggen	29
	Spoortunnel	1
	Fietstunnel	1
	Fietsbrug	13

Budgetten	De budgetten zijn verwerkt in programma 1, beleidsproduct 1.40 openbare ruimte - wegen.	
Vertaling naar begroting		
Openbaar groen/begraafplaatsen		
Beleidskader	<p>Het Groenbeleidsplan Olst-Wijhe 2007-2017 is door uw raad in 2006 vastgesteld. Het groen wordt beheerd op twee beheerniveaus: normaal in de centra en in de woonwijken en een laag niveau op industrieterreinen en randen van de dorpen als overgang naar het buitengebied.</p> <p>Jaarlijks wordt in de begroting over de uitvoering van het groenbeleidsplan gerapporteerd.</p> <p>Het onderhoudsniveau van de begraafplaatsen handhaven we op een hoog niveau. Met het oog op het kostendekkend maken van de begraafplaatsen is in 2014 een nieuw beleids- en beheersplan vastgesteld.</p>	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Stedelijk groen (gazon, heesters, sier)	m ²
	Landschappelijk groen (berm, bosplantsoen)	m ²
	Begraafplaatsen	m ²
Budgetten	De budgetten zijn verwerkt in programma 1, beleidsproduct 1.60 openbare ruimte – groen en 1.80 begraven.	
Vertaling naar begroting		
Speel terreinen		
Beleidskader	<p>Het beleidskader (Zo spelen wij in Olst-Wijhe) voor de periode 2011-2014 is door uw raad vastgesteld in 2011. De evaluatie van deze nota hebt u in oktober 2015 voor kennisgeving aangenomen.</p> <p>Voor de komende jaren blijft het huidige beleid overeind, waarbij de nadruk komt te liggen op het aantrekkelijk en uitdagend maken van de bestaande speelvoorzieningen. Een aantal beleidsuitgangspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alle speeltoestellen die in beheer van de gemeente zijn worden twee keer per jaar geïnspecteerd. Onderhoud vindt plaats volgens het Attractiebesluit. • In nieuwe woonwijken wordt 3 % van de beschikbare ruimte als speelruimte bestemd. • Het budget voor onderhoud en vervanging van speeltoestellen is, als gevolg van de heroverwegingsoperatie 2011, met 20% gekort. Deze korting wordt opgevangen door een verruiming van de speelcirkels. Indien speeltoestellen aan vervanging toe zijn, wordt onderzocht of het betreffende speelterrein op grond van deze ruimere speelcirkels verwijderd kan worden. • Onderhoud en beheer wordt uitgevoerd op een sober niveau. • Efficiency in de uitvoering is gerealiseerd door samen met buurgemeente Deventer de inkoop van speeltoestellen en valondergronden aan te besteden. 	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Aantal speelplaatsen	73
	Aantal speeltoestellen	340
Budgetten	De budgetten zijn opgenomen onder programma 5, beleidsproduct 5.60 speelvoorzieningen.	

Vertaling naar begroting		
Gebouwen		
Beleidskader	Voor de in gemeentelijk beheer zijnde panden zijn Meerjarenonderhoudsplanningen (MJOP's) opgesteld. Uitgangspunt daarbij is dat de technische staat van de panden conform wettelijke richtlijnen moet zijn/blijven en dat de staat van onderhoud op redelijk/goed niveau moet zijn.	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Welzijnsgebouwen	11
	Brandweerkazernes Olst en Wijhe	2
	Gymnastieklokalen	3
	Kerktorens	3
	Aula's begraafplaatsen	2
	Gemeentegebouwen	2
	Onderwijsgebouwen	
Budgetten	De lasten van de gebouwen zijn verwerkt binnen de verschillende programma's in de begroting.	
Vertaling naar begroting	<p>Sinds 1 januari 2015 zijn de schoolbesturen voor primair onderwijs verantwoordelijk voor de kosten van het buitenonderhoud aan de schoolgebouwen. Deze wetwijziging stelt de schoolbesturen voor een zeer complexe opgave. De schoolbesturen voorzien grote financiële gevolgen. Gelet op de leeftijd van de schoolgebouwen in onze gemeente zijn in de komende periode grote investeringen nodig, die bij lange na niet gedekt worden door de rijksvergoeding die zij vanaf 2015 hiervoor ontvangen. Investeringen overigens waarvoor zij ook niet hebben kunnen reserveren. Daarnaast ontvangen de schoolbesturen minder rijksvergoeding dan wij eerder voor deze taak hebben ontvangen en is er sprake van een gewijzigde vergoedingssystematiek (leegstand wordt niet langer vergoed). Dit, samen met de wetenschap dat het leerlingaantal op vrijwel alle basisscholen sterk daalt, plaatst de schoolbesturen voor een complexe opgave.</p> <p>Mede vanwege het feit, dat wij als gemeente uiteindelijk verantwoordelijk blijven voor het goed faciliteren van het onderwijs in onze gemeente, is het niet ondenkbaar, dat ook wij in de komende periode extra moeten investeren in toekomstbestendige schoolgebouwen, zoveel mogelijk afgestemd op het toekomstig aantal leerlingen in onze gemeente. In het nieuwe Integrale Huisvestingsplan Onderwijs 2016 – 2019 zullen wij een indicatie geven over de hoogte van deze investering.</p>	

PARAGRAAF 4 FINANCIERING

INLEIDING

De wet Financiering Decentrale Overheid (FIDO) stelt regels voor het financieringsgedrag van decentrale overheden. In het kader van deze wet is in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een paragraaf 'financiering' voorgeschreven, in zowel de begroting als in het jaarverslag. De wet FIDO definieert treasury als volgt: het sturen, beheersen, verantwoorden over en toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Het beleid op dit punt van onze gemeente is vastgelegd in het Treasurystatuut. Het Treasurystatuut Olst-Wijhe 2011 is op 7 februari 2011 ter kennisname gebracht aan uw raad.

DOELSTELLINGEN VAN DE TREASURYFUNCTIE

De treasuryfunctie dient tot:

- verzekeren van duurzame toegang tot de financiële markten tegen acceptabele condities;
- het tegengaan van ongewenste financiële risico's, zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's;
- het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- het optimaliseren van de renteresultaten binnen de gegeven kaders en richtlijnen.

RISICOBEEHER FINANCIERING

Algemeen

Om de risico's te beperken is in het treasurystatuut een aantal uitgangspunten en verplichtingen opgenomen. Zo is in het statuut bepaald dat de gemeente in principe geen leningen aan derden verstrekt uit hoofde van haar "publieke taak". Ook staat de gemeente niet garant voor de betaling van rente en aflossingen van leningen die door derden worden aangegaan wanneer er sprake is van een zogenoemde voorliggende voorziening. Op deze algemene regel kan een uitzondering worden gemaakt voor welzijnsinstellingen.

Koersrisico's

Om het koersrisico te beperken is in het treasurystatuut bepaald welke producten gehanteerd mogen worden in de situatie van uitzettingen uit hoofde van treasury. Van structurele financieringsoverschotten op lange termijn (langer dan twee jaar) is op dit moment geen sprake.

Renterisicobeheer

In het kader van het renterisicobeheer mag de gemiddelde netto-vlokkende schuld per kwartaal van een openbaar lichaam de kasgeldlimiet niet overschrijden en mag het renterisico op het begrotingstotaal van een openbaar lichaam de renterisiconorm niet overschrijden.

De kasgeldlimiet en de renterisiconorm bedragen beide een percentage (8,5% respectievelijk 20%) van het begrotingstotaal van de gemeente. Indien een openbaar lichaam voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, stelt het daarvan de toezichthouder op de hoogte, en legt het de kwartaalrapportage en een plan om binnen de kasgeldlimiet te blijven ter goedkeuring voor aan de toezichthouder.

Hieronder treft u de begrote kasgeldlimiet en renterisiconorm aan.

De kasgeldlimiet geeft de toelaatbare omvang van de netto vlottende schuld aan en dient derhalve om het renterisico op de korte termijn te beheersen.

Berekening kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet moet berekend worden naar de situatie bij de aanvang van het kalenderjaar.

Begrotingstotaal 2016	€ 43.349.184
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	8,50%
Kasgeldlimiet voor 2016 (afgerond)	€ 3.685.000

De renterisiconorm heeft betrekking op schuld met een looptijd van meer dan een jaar. De norm is gericht op een evenwichtige opbouw van de vaste schuld door gemeenten. Beoogd wordt te voorkomen dat er te grote renterisico's ontstaan in enig jaar door renteherziening of (her-) financiering.

Verloop stand renterisiconorm (bedragen x € 1.000,-)				
Basisgegevens renterisiconorm	2016	2017	2018	2019
1 Renteherzieningen op leningen o/g				
2 Betaalde aflossingen	3.726	3.729	3.231	1.984
3 Renterisico (1 + 2)	3.726	3.729	3.231	1.984
4a Begrotingstotaal 2014	43.349	43.349	43.349	43.349
4b Het bij Min. Regeling vastgesteld %	20	20	20	20
5 Renterisiconorm (4a x 4b /100)	8.670	8.670	8.670	8.670
6a Ruimte onder de risiconorm (5-3)	4.944	4.941	5.439	6.686
6b Overschrijding risiconorm (3-5)				

Conclusie: gedurende de planperiode blijft het renterisico ruim beneden de aangegeven normering.

Kredietrisico's

Niet betalende debiteuren kunnen binnen vier weken na de vervaldatum van de betreffende nota een eerste herinnering tegemoet zien. Bij niet tijdige betaling na deze herinnering volgt binnen drie weken een laatste herinnering. Mocht ook die actie geen resultaat hebben dan wordt mondeling contact gezocht, eventueel gevolgd door een bezoek van een deurwaarder.

In de algemene voorwaarden voor het gebruik van gemeentelijke, overdekte sportaccommodaties is een bepaling opgenomen op grond waarvan aan gebruikers van deze accommodaties die hartgrondig weigeren te betalen de toegang kan worden onzegd.

Liquiditeitsrisico's

Om zo optimaal mogelijk om te gaan met de beschikbare liquiditeiten is een overeenkomst gesloten met de Bank Nederlandse Gemeenten. Op basis van deze regeling worden de verschillende bij deze bank aangehouden rekeningen valutorisch als één rekening gezien. Tevens geldt een gunstig renteregime voor deze regeling.

Voor wat betreft de bij de andere banken aangehouden rekeningen geldt dat het streven er op gericht is om daar te kunnen beschikken over beperkte saldi. Overschotten die op deze rekeningen ontstaan, worden periodiek overgeheveld naar de hoofdrekening bij de Bank Nederlandse Gemeenten.

OPTIMALISEREN VAN DE RENTERESULTATEN

Om maximaal te kunnen profiteren van een gunstige rentestand is het van belang dat naast inzicht in de renteontwikkelingen, beschikt wordt over actuele en betrouwbare informatie over de liquiditeitspositie. In dit kader worden er periodiek liquiditeitsplanningen opgesteld. Op basis

hiervan wordt inzicht verkregen in de liquiditeitspositie op korte termijn. Daarnaast worden er plannings opgesteld voor de langere termijn. Voor juiste werking van deze plannings is het tijdig kunnen beschikken over betrouwbare informatie van evident belang.

Schatkistbankieren/Schatkistbeleggen

Eind 2013 heeft het parlement de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) gewijzigd in verband met het rentedragend aanhouden van liquide middelen in 's Rijks schatkist (verplicht schatkistbankieren). Voor decentrale overheden (waaronder gemeenten) betekent dit dat zij verplicht zijn om hun overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Aangezien onze gemeente niet (structureel) beschikt over overtollige middelen is de impact van de wet, afgezien van extra administratieve handelingen, voor onze gemeente beperkt.

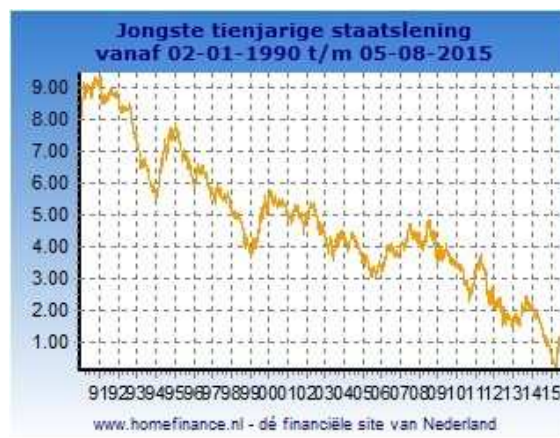
Hieronder wordt de liquiditeitenplanning voor de periode 2016-2019 weergegeven.

Liquiditeitenplanning (lange termijn)			bedragen x 1.000		
Jaar	rente	aflossing	cashflow grondexploitatie	investering en	totaal
2016	1.126	3.726	- 3.128	- 30	1.694
2017	1.030	3.729	- 3.257	- 23	1.479
2018	935	3.231	- 2.233	- 10	1.923
2019	849	1.984	- 703	- 9	2.121

In 2015 is tot op heden één langlopende geldlening ad € 4 miljoen aangetrokken. Desalniettemin laat de begroting per 01-01-2016 een substantieel financieringsstekort zien. Afhankelijk van met name de voortgang van de cashflow van de grondexploitatie zullen ter voldoening aan de wettelijke financieringsvoorschriften eventueel aanvullende geldleningen worden aangetrokken.

RENTEVISIE

Zoals blijkt uit navolgende grafieken bevinden de huidige rentetarieven zich op een historisch laag niveau. De lange rentetarieven lopen sinds het 2^e kwartaal 2015 echter op. Een verdere stijging van deze tarieven wordt verwacht.

FINANCIERINGSBELEID

Wij hanteren in beginsel het principe van integrale financiering. In dit systeem bestaat er geen direct verband tussen een bepaalde investering en het financieringsmiddel. De rentekosten voor

investeringen worden toegerekend via een gemiddeld percentage, de zogenaamde omslagrente. Met ingang van 2011 bedraagt deze 4%.

Bij expliciete besluitvorming kan hier van worden afgeweken (projectfinanciering).

RENTERESULTAAT

Overeenkomstig de in de raadsvergadering van 29 juni 2015 vastgestelde begrotingsrichtlijnen wordt voor zowel de berekening van de zogenaamde bespaarde rente alsmede voor de rentebijdrage aan de reserves een percentage van 1,5% gehanteerd. Een uitzondering hierop vormt de bestemmingsreserve kapitaallasten gemeentehuis waaruit gedeeltelijk de kapitaallasten van het nieuwe gemeentekantoor worden gedekt. Deze volgt de renteomslag van 4%.

Voor de rente van op te nemen financieringsmiddelen met een korte looptijd (kasgeld) wordt op basis van de begrotingsrichtlijnen meerjarig 2,75 % gehanteerd.

Gelet op de huidige historisch lage rentetarieven voor kort geld wordt voor 2016 1,6% gehanteerd.

Onderstaand overzicht schetst het renteresultaat 2016.

Boekwaarde vaste activa per 1 januari 2016				69.580.918
Financieringsmiddelen per 1 januari 2016:				
1) Leningschuld			40.467.059	
2) Reserves			13.018.105	
3) Voorzieningen			9.839.495	
				63.324.659
Tekort aan financieringsmiddelen				6.256.259
Rentelasten:				
- Rente van langlopende geldleningen				1.238.559
- Rente van kasgeld (1,6% van € 6.256.259)				100.100
Bespaarde rente t.g.v. exploitatie				
- Algemene reserves	6.953.343	104.300		
- Bestemmingsreserves	1.489.482	18.991		
				123.291
Rentebijdrage aan de reserve				
- Algemene reserves	1.690.247	25.354		
- Bestemmingsreserves	262.074	3.931		
- Best.res.kap.lstn.gemeentehuis	893.985	35.759		
- Voorzieningen	852.042	12.781		
				77.825
Totaal rente over eigen financieringsmiddelen				201.116
Totaal rentelasten (a)				1.539.775
Afschrijvingslasten (b)				1.879.910
Totaal kapitaallasten (a + b)				3.419.685
Doorberekende kapitaallasten				4.641.911
Saldo kostenplaats kapitaallasten/rente resultaat				1.222.226

PARAGRAAF 5 BEDRIJFSVOERING

BELEID EN STRATEGIE

De missie van de organisatie luidt: Een dijk van een organisatie waarin enthousiaste medewerkers kwaliteit leveren aan de samenleving. Deze missie is vertaald in een visie op de bedrijfsvoering waarvan de belangrijkste twee uitgangspunten zijn: Benut de kracht én (herken) de beperkingen van een relatief kleine plattelandsgemeente liggend tussen twee steden met een aanzienlijk verzorgings-en voorzieningenniveau.

De missie en de uitgangspunten zijn geplaatst in een veranderende context en dit heeft geleid tot een geactualiseerde Bedrijfsvoeringsvisie. De maatschappij verandert immers snel. Trends volgen elkaar op en ontwikkelingen gaan steeds sneller. Het is niet te voorspellen hoe de maatschappij er over enkele jaren uit zal zien. Het is van belang dat de gemeentelijke organisatie zich realiseert dat de omgeving snel verandert en dat vraagt om een wendbare organisatie. De veranderde financiële context maakt dat er scherpere keuzes moeten worden gemaakt om kwaliteit te kunnen blijven leveren. Het zorg dragen voor optimale bedrijfsprocessen waarin kwaliteit en kwantiteit tegen zo laag mogelijke kosten worden geleverd is hierbij de uitdaging.

Op het terrein van de bedrijfsvoering wordt dit onder andere ingevuld door de samenwerking met de gemeenten Deventer en Raalte. Hiertoe zijn vijf DOWR-werkorganisaties opgericht die diensten verlenen voor de drie gemeenten vanuit een zogenaamde gastheergemeente. Dit alles gebeurt met als te verwachten resultaten: het verhogen van de kwaliteit; het verminderen van kwetsbaarheid; een vergroting van kennis, verlaging van de kosten en het bieden van (meer) kansen aan medewerkers.

MANAGEMENT

De implementatie van de geactualiseerde Bedrijfsvoeringsvisie heeft geleid tot een 'platte' organisatiestructuur, met minder management en een grotere span of support. Naast een twee 'koppige' directie (met een vacature van gemeentesecretaris/algemeen directeur) zijn er zeven (meewerkende) teamleiders. Het sturing geven aan de gewenste ontwikkelrichting heeft een hoge prioriteit. De permanente ontwikkeling van de organisatie blijft ook vragen om een permanente ontwikkeling van het management. In een managementleergang voor de teamleiders staat een effectieve sturing centraal van teams en medewerkers met een zo hoog mogelijke mate van zelfsturendheid. Het inspireren van medewerkers, het uitdragen van de organisatiewaarden en medewerkers in hun kracht zetten zijn hierbij belangrijke pijlers.

FINANCIËN

De financiële resultaten/mogelijkheden zijn een middel om maatschappelijke effecten te realiseren. De uitvoering van het coalitieakkoord 2014-2018 en ontwikkelingen in bestaand beleid of ten aanzien van externe ontwikkelingen dienen afgewogen en vertaald te worden in het realiseren van een sluitende begroting voor de komende jaren. De budgettaire mogelijkheden blijven beperkt, zodat een continue proces van prioritering en monitoring van ontwikkelingen hoog in het vaandel blijft staan. In het organisatiegebied Financiën is de basis is voor de financiële instrumenten op orde en is de planning- en control cyclus geleidelijk aan steeds verder doorontwikkeld. Dit geldt ook voor de doorontwikkeling van de begroting met een nieuwe programma-indeling, het scherper formuleren van doelstellingen en het bepalen welke sturingsinformatie nodig is. De nieuwe werkorganisatie DOWR FA faciliteert hierbij en levert daarvoor financiële informatie. Daarnaast gaat het ook om een goed samenspel tussen de financiële adviseurs en de budgetbeheerders en-houders. Om te voldoen aan de ambities van een proces-georiënteerde organisatie, dienen op dit organisatiegebied nog vervolgstappen gezet te worden op de onderdelen: de aard van het financiële beleid én organisatie en inrichting. De realisatie, de verwerking én de borging van de financiële effecten van de heroverwegingsmaatregelen (fase 4) én van de decentralisaties zijn hierbij belangrijke taken om de basis op orde te houden. Er is een plan opgesteld om het weerstandsvermogen te verhogen.

Vanuit de bedrijfsvoering dient een substantieel deel van de heroverwegingsmaatregelen gerealiseerd te worden door de loonkosten geleidelijk verder te reduceren. Deze taakstelling lijkt structureel volledig gerealiseerd te kunnen worden.

MEDEWERKERS

De continue veranderende rol van de gemeente, de veranderende context én de nieuwe taken die de gemeente heeft gekregen door de decentralisaties binnen het sociale domein etc., vereist een permanente ontwikkeling van onze medewerkers.

Het gedachtengoed "Investors in People" blijft een instrument om aan deze ontwikkeling invulling te geven. Wij zetten in op een hercertificering. Hiermee onderschrijven wij het belang van een goed HRM beleid, waarin de ontwikkeling van onze medewerkers een belangrijke plaats inneemt. Om medewerkers ook in de toekomst te blijven binden en boeien aan onze organisatie is dit belangrijk en draagt dit bij aan een toekomstbestendige organisatie. Olst-Wijhe wil een zogenaamde 'ontwikkelgemeente' blijven. Dit geven wij vorm door een nieuwe kadernota HRM op te stellen met onder andere aandacht voor een geactualiseerd opleidingsprogramma, een evaluatie van competentie management, een herijking van het beloningsbeleid én het ontwikkelen van een generatiepactregeling. Samen met de gemeenten Deventer en Raalte geven wij verder vorm aan de implementatie van een modern arbeidsvoorwaardenpakket dat voor de DOWR-gemeenten is vastgesteld.

INFORMATIE

De steeds verdergaande digitalisering van de maatschappij en de 24 uren informatiestromen, waarmee iedereen toegang heeft tot informatie, leiden er toe dat het organisatiegebied informatie een belangrijk onderdeel is voor de bedrijfsvoering van onze organisatie. Een goede dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven vereist een goede informatiehuishouding.

Door de DOWR gemeenten is een gezamenlijke I-werkorganisatie gevormd en een gemeenschappelijke I-visie vastgesteld met een daarop gebaseerd meerjareninvesteringsprogramma. Daarbij wordt het applicatielandschap van de drie gemeenten geharmoniseerd wat tot minder systemen en minder applicaties leidt. De modernisering van de gemeentelijke basisadministratie en het implementeren van zowel een nieuw E-HRM systeem als een basiskaart grootschalige topografie (welke kansen biedt op slim gebruik van geo-informatie) zijn hier voorbeelden van. Ook de implementatie van het zaakstelsel Dimpact zal in 2016 nog veel inspanningen vergen. Managers en medewerkers hebben zo actuele informatie over werkvoorraad en benodigde capaciteit en beschikbare middelen. Op het gebied van informatie moet dit leiden tot een betere informatievoorziening aan en inzicht voor de burger over de aangevraagde producten en diensten.

Ook informatiebeveiliging verdient voortdurend aandacht. Op basis van het vastgestelde Informatiebeveiligingsbeleid en de verplichting te voldoen aan de normen van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse gemeenten (BIG) wordt gewerkt aan de uitvoering van een informatiebeveiligingsplan.

PROCESSEN

De ontwikkeling van onze organisatie wordt vormgegeven met behulp van het Overheidsontwikkelmodel (INK-based model voor overheidsorganisaties). Dit moet onder andere leiden tot een goede onderlinge afstemming van bedrijfsvoeringsprocessen en sturing hierop door het management.

Met behulp van de toepassing van de zogenoemde "Lean-principes" zal hieraan ook in 2016 verder vorm en inhoud worden gegeven. Dit betekent dat bij de inrichting van onze processen primair wordt gekeken naar "klantwaarde" en wordt getracht "verspilling" tot een minimum te beperken. De focus ligt door de Lean systematiek op het continu verbeteren van de kwaliteit en van onze processen. Er wordt zo een manier van werken ontwikkeld waardoor continue verbeteren steeds beter in de genen van de organisatie komt. Hierbij hoort ook dat risicomanagement op procesniveau voor de meest organisatie kritische processen in beeld is en gemonitord wordt.

RESUTAATGEBIEDEN

De kwaliteit van onze bedrijfsvoering wordt uiteindelijk afgemeten aan de behaalde resultaten. Resultaten die gerealiseerd moeten worden met steeds minder financiële middelen, maar ook met steeds minder medewerkers.

Het optimaliseren (lees: minimaliseren) van het kostenniveau vormt ook in 2016 een belangrijk speerpunt voor de bedrijfsvoering. Daarbij mag de dienstverlening in de richting van onze burgers, bedrijven en instellingen niet uit het oog worden verloren. Door ons instrumentarium van klanttevredenheidsonderzoeken, medewerkerstevredenheidsonderzoeken, Investor in People en deelname aan www.waarstaatjegemeente.nl consequent toe te passen, monitoren wij periodiek en gestructureerd onze resultaten. Door middel van deelname in benchmarks als onder andere Vensters voor Bedrijfsvoering plaatsen we dit ook in een perspectief. In 2016 gaan wij weer aan deze landelijke benchmark deelnemen, zodat onze prestaties en resultaten vergeleken kunnen worden met gemeenten van vergelijkbare grootte. Ook in 2016 wordt een onderzoeksprogramma uitgevoerd.

PARAGRAAF 6 VERBONDEN PARTIJEN

INLEIDING

Een van de verplichte paragrafen voor de begroting en het jaarverslag is de paragraaf verbonden partijen. Deze verplichting volgt uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het idee achter deze paragraaf is uw raad inzicht te geven in de verbonden partijen van onze gemeente (welke, waarom) en de risico's die hiermee (mogelijk) gelopen worden. Onze gemeente werkt met een aantal verbonden partijen samen om de gewenste beleidseffecten uit de begroting op een efficiënte - en doelmatige wijze te realiseren. Met deze externe partijen is de samenwerking op verschillende manieren georganiseerd.

Om de leesbaarheid van de paragraaf verbonden partijen voor onze raad te vergroten is er gekozen een nieuwe opzet te gebruiken.

VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partijen zijn partijen waarin de gemeente een financieel en bestuurlijk belang (deelname) heeft. We spreken van financieel belang als de gemeente aansprakelijk is bij niet nakoming van verplichtingen of als er geen verhaalmogelijkheden zijn bij een faillissement. We spreken van een bestuurlijk belang als de gemeente zeggenschap heeft, bijvoorbeeld als een wethouder, raadslid of ambtenaar zitting heeft in het bestuur of namens de gemeente stemt bij een algemene vergadering van aandeelhouders. Van indirect bestuurlijk belang is sprake als de verbonden partij een wettelijke taak van de gemeente uitvoert of publieke dienstverlening verzorgt die beslissend is voor het realiseren van een bestuurlijk doel.

Er zijn verschillende vormen van verbonden partijen, zo zijn er publiekrechtelijke- en privaatrechtelijke verbonden partijen. Publiekrechtelijke verbonden partijen zijn organisaties op basis van de Wet Gemeenschappelijke regelingen verder Gemeenschappelijke regelingen (GR) genoemd. Privaatrechtelijke verbonden partijen zijn organisaties op basis van Burgerlijk Wetboek, voorbeelden zijn: naamloze vennootschappen (NV's), besloten vennootschappen (BV's), verenigingen (VN) en stichtingen (ST). Op deze regel zijn een paar uitzonderingen:

- Stichtingen waarin de gemeente in het bestuur participeert en waarmee wij een subsidie-relatie hebben zijn geen verbonden partijen.
- Partijen waarvan wij leningen hebben gegarandeerd zijn geen verbonden partijen.

ONTWIKKELINGEN

De elf samenwerkende gemeenten in de regio IJsselland (waaronder onze gemeente) hebben aan het begin van 2015 een gemeenschappelijke bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) opgericht, genaamd Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland. Deze organisatie handelt namens onze gemeente de facturen van de jeugdzorgaanbieders af, regelt de inkoop en het contractmanagement en levert managementinformatie. De BVO houdt zich bezig met facturatie, inkoop en beheer van contracten en financiële monitoring op de jeugdzorg.

Op Prinsjesdag is het wetsvoorstel modernisering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen bij de Tweede Kamer ingediend (Kamerstukken 34003). Het achterliggende doel van het wetsvoorstel is het scheppen van een gelijk speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Het wetsvoorstel introduceert per 1 januari 2016 een belastingplicht voor overheidsondernemingen. Het is de bedoeling dat overheden die winst of structureel overschotten behalen met activiteiten die concurreren met de 'markt', vennootschapsbelasting gaan betalen. Activiteiten die structureel verliesgevend zijn, leiden niet tot belastingplicht. Op dit moment worden de financiële effecten hiervan in kaart gebracht.

PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN

Afhankelijk van de mate van verbondenheid (bijv. geplaatst aandelenkapitaal) zijn wij in meer of mindere mate in staat om invloed op het beleid van de betreffende verbonden partij uit te oefenen. De genoemde verbonden partijen kennen hun eigen risicopositie. Daar waar sprake is van een aanzienlijk, niet afgedekt, risico wordt dit meegenomen bij de paragraaf weerstandsvermogen.

BESTUURLIJKE VERTEGENWOORDIGING

Hieronder een overzicht waarin wordt vermeld wie de gemeente vertegenwoordigt binnen de verbonden partij.

Soort	Verbonden Partij(en)	Bestuurlijke vertegenwoordiging
GR GR ST VN	<ul style="list-style-type: none"> GGD IJsseland Veiligheidsregio IJsseland Stichting de Overijsselse Ombudsman Dimpact 	Burgemeester A.G.J. Strien
GR	<ul style="list-style-type: none"> Werkvoorzieningschap Sallcon 	Wethouder H.H. Engberink
GR N.V. N.V. N.V.	<ul style="list-style-type: none"> Recreatiegemeenschap Salland ROVA Wadinko Bank Nederlandse Gemeenten 	Wethouder A.G.J. Bosch
GR GR ST N.V. B.V. N.V.	<ul style="list-style-type: none"> Recreatiegemeenschap Salland Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsseland Stichting Duurzaamheid Enexis Holding Publiek Belang Elektriciteitsproductie Vitens 	Wethouder M. Blind
GR	<ul style="list-style-type: none"> Werkvoorzieningschap Sallcon Werk talent 	Raadslid R.W. Kronieger
ST	<ul style="list-style-type: none"> Stichting de Mare (Openbaar basisonderwijs Salland) 	Raadslid R.J.M. Leber
ST	<ul style="list-style-type: none"> Stichting de Mare (Openbaar basisonderwijs Salland) 	Raadslid J. Gerkes

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN EN PROGRAMMA'S

Hieronder staat een overzicht met de 15 verbonden partijen van onze gemeente. In dit overzicht wordt tevens vermeld op welk beleidsterrein de verbonden partij actief is en de bijbehorende financiële kengetallen.

Soort	Verbonden partij	Relatie met programma's	Exploitatie Begroting ('16-'19)	Geraamd Dividend*
GR	GGD IJsseland	1,5 en 7	€ 504.000	n.v.t.
GR	Veiligheidsregio IJsseland	2	€ 1.527.908	n.v.t.
GR	Werkvoorzieningsschap Sallcon	7	€ 2.479.909	n.v.t.
GR	Recreatiegemeenschap Salland	3	€ 37.000	n.v.t.
ST	Stichting Overijsselse Ombudsman	9	€ 1.748	n.v.t.
GR	Stichting de Mare	5	n.v.t.	n.v.t.
VN	Dimpact	9	€ 82.912	n.v.t.
GR	Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsseland	5	€ 31.844	n.v.t.
N.V.	ROVA	4 en 10	€ 1.157.171	€ 50.000
ST	Stichting Duurzaamheid	4	n.v.t.	n.v.t.
N.V.	Enexis Holding	3	n.v.t.	€ 56.000

B.V.	Publiek Belang Elektriciteitsproductie	3	n.v.t.	
N.V.	Wadinko	3	n.v.t.	€ 30.000
N.V.	Vitens	3	n.v.t.	€ 60.000
N.V.	Bank Nederlandse Gemeenten	10	n.v.t.	€ 22.200
* Dividend exclusief Dividendbelasting (15%)				

OVERZICHT PER VERBONDEN PARTIJEN

Vervolgens geven wij per verbonden partij nog nadere informatie. Van deze verbonden partijen zijn de laatst bekende cijfers meegenomen.

Bedrijfsgegevens	GGD IJsselland (GR)	Zwolle
Openbaar belang (doelstelling)	Beschermen en bevorderen van de gezondheid van onze inwoners, daarbij richt de GGD IJsselland zich op het verminderen van ongelijkheid in de kans op goede gezondheid.	
Beleidsvoornemens	GGD is onderdeel van samenhangend aanbod van publieke gezondheid in Nederland en voert de taken uit zoals deze in de wet Publieke Gezondheid aan gemeenten zijn opgedragen zoals Jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding, monitoring van gezondheid en advies over gezondheidsbeleid gemeenten, zorg voor publieke gezondheid bij crisis en rampen.	
Bestuurlijk belang	<p>De GGD IJsselland wordt gevormd door elf gemeenten. Onze burgemeester heeft zitting en inspraak in het algemeen bestuur.</p> <p>De GGD IJsselland heeft zichzelf ten doel gesteld de governance structuur te moderniseren.</p> <p>Bestuurlijke vertegenwoordiging: Burgemeester A.G.J. Strien</p>	
Financieel belang	<p>Jaarlijkse bijdrage in 2016 van € 504.000,- aan de GGD IJsselland. Dat is 3,3% van de totale bijdrage van de 11 gemeenten.</p> <p>Eigen Vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2015 zal naar verwachting € 1.026.000,- bedragen; • per 31 december 2016 zal naar verwachting € 766.000,- bedragen. <p>Vreemd Vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2015 zal naar verwachting € 6.135.000,- bedragen; • per 31 december 2016 zal naar verwachting € 5.947.000,- bedragen <p>Resultaat 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het verwachte resultaat 2016 bedraagt € 0,- 	
Risico's en kansen	<p>GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. Risico's voor additionele producten kunnen niet ten laste komen van alle gemeenten in de Gemeenschappelijke regeling. Indien de weerstandscapaciteit niet voldoet, kunnen gemeenten – naar rato van het inwonertal – worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort.</p> <p>Op basis van de meerjarenraming van GGD IJsselland is het risico voor de gemeente Olst-Wijhe klein.</p> <p>De implementatie brengt mogelijk extra kosten met zich mee (o.a. frictiekosten etc.). Op dit moment is de besluitvorming rondom het masterplan nog niet gereed en is er ook nog onvoldoende informatie beschikbaar over het mogelijke tekort wat hieruit voort kan vloeien. Het vormt mogelijk een risico.</p> <p>Vanuit een duidelijk governance-concept moderniseert GGD IJsselland de huidige gemeenschappelijke regeling in zijn structuur en werkwijze. Het streven is de governance meer faciliterend in te richten.</p>	

Bedrijfsgegevens	Veiligheidsregio IJsselland (GR)	Zwolle
Openbaar belang (doelstelling)	Zorgdragen voor de veiligheid van onze inwoners door veiligheidstaken uit te voeren op basis van de Wet veiligheidsregio's.	
Beleidsvoornemens	Uitvoeren Wet veiligheidsregio's.	
Bestuurlijk belang	De veiligheidsregio wordt gevormd door elf gemeenten. Onze burgemeester heeft zitting en inspraak in het dagelijks bestuur en in het algemeen bestuur. Bestuurlijke vertegenwoordiging: Burgemeester A.G.J. Strien	
Financieel belang	<p>Jaarlijkse bijdrage van € 1.527.908,- aan de veiligheidsregio. Dat is 4,37% van de totale bijdrage van de 11 gemeenten. Onze gemeente heeft een maatwerkafpraak met de veiligheidsregio van € 33.419. In onze gemeente worden een aantal taken nog verricht door personeel in loondienst van de veiligheidsregio.</p> <p>Eigen Vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2015 zal naar verwachting € 1.654.000,- bedragen; • per 31 december 2016 zal naar verwachting € 1.928.000,- bedragen. <p>Vreemd Vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2015 zal naar verwachting € 31.906.000,- bedragen; • per 31 december 2016 zal naar verwachting € 30.483.000,- bedragen. <p>Resultaat 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het verwachte resultaat 2016 bedraagt € 0,-; 	
Risico's en kansen	<p>Gemeenten worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort. Het grootste risico is wanneer de Veiligheidsregio wordt getroffen door een ramp of crisis waarbij hoge niet-verhaalbare kosten moeten worden gemaakt.</p> <p>Er komt een landelijke meldkamerorganisatie, gepositioneerd bij de nationale politie. Hiervoor is al landelijk een bezuiniging ingeboekt. Wat deze bezuiniging betekent voor de VR IJsselland is op dit moment nog onbekend.</p>	

Bedrijfsgegevens	Werkvoorzieningsschap Sallcon (GR)	Deventer
Openbaar belang (doelstelling)	Sallcon is een sociaal werkvoorzieningsschap voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Sallcon is één van de partijen die de participatiewet uitvoert.	
Beleidsvoornemens	Er wordt uitvoering gegeven aan het vastgestelde Herstructureringsplan 2014-2020 dat vier strategische uitgangspunten kent: <ol style="list-style-type: none"> 1. Maximaal inzetten op plaatsen werknemers in een zo regulier mogelijke werkomgeving; 2. Geen nieuwe vaste contracten voor leiding en staf; 3. De werkgever centraal; 4. Accentverschuiving van in-huis ontwikkeling van Wsw-ers naar het ontwikkelen van Wsw-ers bij de werkgever, met ondersteuning van een jobcoach. 	
Bestuurlijk belang	<p>Via stemrecht als aandeelhouder. Onze gemeente heeft inspraak op de verbonden partij in de Algemene vergadering van Aandeelhouders.</p> <p>Er is een governance-reglement opgesteld voor de Raad van Commissarissen en goedgekeurd door de Algemene vergadering van Aandeelhouders.</p> <p>Bestuurlijke vertegenwoordiging: Wethouder H.G. Engberink en raadslid R.W. Kronieger</p>	
Financieel belang	De Gemeenschappelijk Regeling (GR), het samenwerkingsverband tussen de gemeenten Deventer en Olst-Wijhe, is 100% aandeelhouder van Sallcon B.V.	

	<p>Onze gemeente verstrekt een jaarlijkse bijdrage van € 2.191.107,- aan Sallcon. Vanwege de daling van het aantal Wsw-ers (aangezien er vanaf 2015 geen nieuwe instroom meer mogelijk is) zal dit bedrag in de komende jaren steeds verder naar beneden worden bijgesteld.</p> <p>Eigen Vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2015 zal naar verwachting € 9.173.000,- bedragen; • per 31 december 2016 zal naar verwachting € 9.174.000,- bedragen. <p>Vreemd Vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2015 zal naar verwachting € 1.200.000,- bedragen; • per 31 december 2016 zal naar verwachting € 800.000,- bedragen. <p>Resultaat 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het verwachte resultaat 2016 bedraagt € 1.000,-
Risico's en kansen	<p>De afbouw van de rijksbijdrage leiden tot structurele nadelen voor Sallcon. Volgens het vastgestelde Herstructureringsplan kunnen tekorten in de jaren tot en met 2020 nog via de algemene reserve van Sallcon worden opgevangen. Daarna is het begrote tekort jaarlijks €2,8 miljoen. Dit jaar wordt er gewerkt aan een nieuwe toekomstvisie voor Sallcon waarin ook verdienmodellen worden uitgewerkt.</p>

Bedrijfsgegevens	Recreatiegemeenschap Salland (GR)	Deventer
Openbaar belang (doelstelling)	Het onderhouden en behartigen van de belangen op het terrein van de openluchtrecreatie in ruime zin. Voor onze inwoners en gasten.	
Beleidsvoornemens	Versterken van recreatie en toerisme in de regio.	
Bestuurlijk belang	<p>Wethouders nemen zitting in Algemeen bestuur en dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling.</p> <p>Bestuurlijke vertegenwoordiging: Wethouders M. Blind (AB-lid) en A.G.J. Bosch (AB en DB lid)</p>	
Financieel belang	<p>De Recreatiegemeenschap Salland (GR) is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Deventer, Raalte en Olst-Wijhe. Alle gemeenten zijn gezamenlijk 100% eigenaar van de RGS.</p> <p>De gemeentelijke bijdrage van 2016 is € 38.318,- (11.66%). In onze begroting is 37.000 opgenomen, maar met het BTW voordeel (een paar 1000 euro per jaar) valt de gemeentelijke bijdrage nog steeds binnen onze begroting.</p> <p>Eigen Vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2015 zal naar verwachting € 640.827,- bedragen; • per 31 december 2016 zal naar verwachting € 602.405,- bedragen. <p>Vreemd Vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2015 zal naar verwachting € 588.099,- bedragen; • per 31 december 2016 zal naar verwachting € 541.037,- bedragen. <p>Resultaat 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het verwachte resultaat 2016 bedraagt € 0,-. 	
Risico's en kansen	<p>De Provincie heeft haar bijdrage aan de RGS stopgezet. Hierdoor is er een tekort op de totale begroting van de RGS. Het college heeft aangegeven voortzetting van de RGS wenselijk te vinden. Gemeente Deventer en Raalte moeten nog een keuze maken in de toekomst van de RGS. Olst-Wijhe heeft ten aanzien van de begroting 2016 aangegeven zich zorgen te maken over het meerjarenperspectief, omdat er nog geen structurele oplossing is gevonden voor het weggevalen van de provinciale subsidie. Het opvangen van de provinciale subsidie door middel van onttrekking uit de reserves is slechts een tijdelijke oplossing en ons inziens niet voldoende. Dit jaar dienen er knopen te worden doorgesneden, onder andere ten aanzien van het beheers- en onderhoudsprogramma. Daarnaast moet worden onderzocht hoe de reserves van de Recreatiegemeenschap optimaal ingezet</p>	

	kunnen worden. Wij nemen aan dat de voorgenomen maatregelen binnen de Recreatiegemeenschap Salland leiden tot een kostenbesparing, waardoor het wegvallen van de provinciale subsidie kan worden opgevangen en een verhoging van de gemeentelijke bijdrage uitblijft.
--	---

Bedrijfsgegevens	Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland (GR)	Deventer
Openbaar belang (doelstelling)	Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland handelt namens onze gemeente de facturen van de jeugdzorgaanbieders af, is verantwoordelijk voor inkoop en contractmanagement en de informatieverstrekking aan de gemeente over de – regionale – budgetbesteding en de verleende jeugdzorg. De organisatie heeft ten doel dit efficiënter en effectiever te doen dan de gemeente.	
Beleidsvoornemens	<p>Vorbereiding inkoop jeugdzorg 2017 e.v.: In 2016 worden, onder aansturing van de GR – BVO Jeugdzorg IJsselland, de voorbereidingen getroffen voor de inkoop van de jeugdzorg in 2017 en verder. Deze voorbereidingen voeren zij uit in samenwerking met de 11 gemeenten uit de regio IJsselland.</p> <p>Transformatie: In 2016 ligt de nadruk op de transformatie en zullen ook de, door de aanbieders te behalen, resultaten scherper worden geformuleerd. Denk hierbij aan de samenwerking tussen het lokale veld, de toegang en de specialistische jeugdhulpaanbieders, de samenwerking tussen de jeugdhulpaanbieders en het verkorten van de verblijfs-/behandelduur. Doel van de transformatie is het komen tot efficiëntere vormen van van hulp (maatwerk met behoud van kwaliteit voor de cliënt) met mogelijk minder kosten voor de gemeente.</p>	
Bestuurlijk belang	<p>De BVO wordt gevormd door 11 gemeenten in de regio IJsselland. De basis voor de samenwerking is gelegen in de regionale 'Gemeenschappelijke Regeling Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland'</p> <p>Sturing van de BVO is uitgewerkt in het door de 11 IJsselland gemeenten vastgestelde document 'Governance'. Het bestuur van de BVO bestaat uit 11 wethouders jeugdzorg.</p> <p>De opdracht voor uitvoering van de aan de BVO gemandateerde taken is vastgelegd in de 'Dienstverleningsovereenkomst' tussen de gemeente en de GR – BVO Jeugdzorg.</p> <p>Bestuurlijke vertegenwoordiging: Wethouder M. Blind</p>	
Financieel belang	<p>Onze gemeente verstrekt voor het eerste jaar een bijdrage van € 31.844,- aan de Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland.</p> <p>Aangezien de GR – BVO jeugdhulp IJsselland dit jaar is gestart zijn is nog geen financiële data beschikbaar. Hierdoor is het niet mogelijk om een indicatie af te geven van het eigen vermogen, het vreemd vermogen en het resultaat 2016.</p>	
Risico's en Kansen	<p>Afname beschikbaar budget voor jeugdhulp, inclusief uitvoeringskosten. Als gevolg van de invoering van het objectief verdeelmodel ligt het budget voor jeugdhulp regio IJsselland in 2016, zowel lokaal als regionaal, lager dan in 2015. Lokaal is sprake van een korting van 15 %, regionaal 7 % (als gevolg van de afspraken over de verevening) . Dit betekent dat er minder geld beschikbaar is voor jeugdhulp en het lokale uitvoeringsbudget, waar ook de uitvoeringskosten BVO uit gefinancierd worden. Voor 2016 is echter sprake is van een verhoging van de kosten voor de BVO (€ 50.000 voor de regio IJsselland). Het aandeel voor onze gemeente bedraagt € 1600,-.</p> <p>Dreigende overschrijding van het regionaal budget voor GGZ jeugd. Op basis van het opvragen van onderhanden werk bij GGZ aanbieders jeugd is voor 2015 een 1^e voorlopige prognose opgesteld over de uitputting van het beschikbare budget. Op grond van de prognose is er regionaal sprake van een mogelijk tekort van 4 %. Dit wordt nader onderzocht. Hierdoor is het niet mogelijk om nu al concrete uitspraken te doen voor 2016. Wel dient het benoemd te worden als mogelijk risico voor het aanbod GGZ jeugd hulp in 2016.</p>	

	<p>Transformatie en inspelen BVO op vroegtijdige signalen van mogelijke budgetuitputting voor jeugdhulp</p> <p>De kansen zijn gelegen in de transformatie (zie beleidsvoornemens), en het feit dat de BVO vroegtijdig signaleert en samen met aanbieders op zoek gaat naar efficiënte oplossingen</p>
--	--

Bedrijfsgegevens	Stichting Overijsselse Ombudsman (ST)	Raalte
Openbaar belang (doelstelling)	Een onafhankelijk orgaan waarbij onze burgers terecht kunnen als zij een klacht hebben over gedragingen, handelen of nalaten door bestuursorganen, (gewezen) ambtenaren en andere personen die vallen onder de Awb.	
Beleidsvoornemens	De mogelijkheid biede voor onze burgers voor een onafhankelijke klachtafhandeling.	
Bestuurlijk belang	Een goede onafhankelijke klachtafhandeling. Bestuurlijke vertegenwoordiging: Burgemeester A.G.J. Strien	
Financieel belang	De gemeente betaald als bijdrage € 0,10 per inwoner. Voor het jaar 2016 is er een bedrag van € 1.748,- begroot.	
Risico's en kansen	Niet van toepassing	

Bedrijfsgegevens	Stichting de Mare (OB basisonderwijs Salland) (ST)	Raalte
Openbaar belang (doelstelling)	Het verzorgen van goed en waardevol onderwijs voor onze inwoners.	
Beleidsvoornemens	Alle scholen in Olst-Wijhe hebben te maken met een sterke daling van het aantal leerlingen. Hierdoor is er veel leegstand en hoge exploitatielasten, bij de Mare staat thans ca. 1/3 deel van de totale vloeroppervlakte van de scholen (formeel) leeg. In het nog vast te stellen Integraal Huisvestings Plan 2016-2019 worden scenario's opgenomen op welke wijze deze leegstand teruggedrongen kan worden, waardoor de tekorten van de besturen zullen afnemen.	
Bestuurlijk belang	Bij oprichting van de stichting is gebruik gemaakt van de Wet gemeenschappelijke regelingen door het instellen van een 'toezichthoudend orgaan'. Dit orgaan oefent het wettelijk verplichte toezicht op het openbaar onderwijs uit namens de beide gemeenteraden. Raadsleden uit Olst-Wijhe en Raalte hebben zitting in het toezichthoudende orgaan. Bestuurlijke vertegenwoordiging: Raadsleden J. Gerkes en R.J.M. Leber	
Financieel belang	Stichting de Mare wordt hoofdzakelijk gefinancierd door het Ministerie van OC en W en is een financieel zelfstandige entiteit. Eigen Vermogen: <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2015 zal naar verwachting € 2.596.706,- bedragen; • per 31 december 2016 zal naar verwachting € 2.481.215,- bedragen. Vreemd Vermogen: <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2015 zal naar verwachting € 1.347.421,- bedragen; • per 31 december 2016 zal naar verwachting € 1.280.488,- bedragen Resultaat 2016: <ul style="list-style-type: none"> • Het verwachte resultaat 2016 bedraagt € 115.492,- nadelig. 	
Risico's en kansen	Het werkelijk resultaat in 2014 is aanzienlijk hoger ten opzichte van het begrote resultaat. Dit is voor een groot deel toe te schrijven is aan extra huisvestingslasten als gevolg van de overheveling taken buiten onderhoud, hogere personele lasten en	

	<p>per saldo lagere baten.</p> <p>De gemeenten Olst-Wijhe en Raalte zijn financieel aansprakelijk in geval van exploitatietekorten welke niet uit eigen reserves kunnen worden gedekt. De financiële positie van stichting de Mare kan aan de hand van financiële kengetallen als “voldoende” worden gekwalificeerd, maar er is wel zorg voor de toekomst.</p>
--	--

Bedrijfsgegevens	Coöperatie Dimpact (VN)	Enschede												
Openbaar belang (doelstelling)	Vereenvoudigen en verbeteren van digitale (dienstverlenings)processen en digitale aanvragen voor onze gemeenten, ter bevordering van de service naar onze inwoners.													
Beleidsvoornemens	Het doorzetten van programma digitalisering met als doel volledig digitaal te werken per 1 juli 2016.													
Bestuurlijk belang	<p>Via stemrecht als lid. Onze gemeente heeft zeggenschap over de entiteit en de bedrijfsvoering van de organisatie. Alle lidgemeenten bepalen het beleid en sturen de ontwikkelingen aan, via de governance structuur. Daarin hebben de lidgemeenten een gelijke stem, ongeacht inwonersaantal.</p> <p>De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens).</p> <p>Bestuurlijke vertegenwoordiging: Burgemeester A.G.J. Strien</p>													
Financieel belang	<p>Onze gemeente verstrekt een begrote contributie van € 82.912,- aan Dimpact.</p> <p><i>* Financiële cijfers voor het begrotingsjaar 2016 zijn nog niet bekend. Om deze reden zijn de meest recente cijfers hier weergegeven.</i></p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="background-color: #cccccc;">Eigen Vermogen:</td> <td></td> </tr> <tr> <td>• per 1 januari 2014</td> <td style="text-align: right;">€ 526.459,-</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #cccccc;">Vreemd Vermogen:</td> <td></td> </tr> <tr> <td>• per 1 januari 2014</td> <td style="text-align: right;">€ 634.320,-</td> </tr> <tr> <td style="background-color: #cccccc;">Resultaat:</td> <td></td> </tr> <tr> <td>• Het resultaat over 2014</td> <td style="text-align: right;">€ 118.612,-</td> </tr> </table>		Eigen Vermogen:		• per 1 januari 2014	€ 526.459,-	Vreemd Vermogen:		• per 1 januari 2014	€ 634.320,-	Resultaat:		• Het resultaat over 2014	€ 118.612,-
Eigen Vermogen:														
• per 1 januari 2014	€ 526.459,-													
Vreemd Vermogen:														
• per 1 januari 2014	€ 634.320,-													
Resultaat:														
• Het resultaat over 2014	€ 118.612,-													
Risico's en kansen	Niet van toepassing													

Bedrijfsgegevens	ROVA (N.V.)	Zwolle
Openbaar belang (doelstelling)	ROVA houdt zich bezig met een efficiënte en effectieve uitvoering van de gemeentelijk afvalzorgplicht voor onze burgers.	
Beleidsvoornemens	ROVA is op koers met betrekking tot de ontwikkelvisie 2010-2020 welke in december 2010 is vastgesteld in de AvA.	
Bestuurlijk belang	<p>Via stemrecht als aandeelhouder. Onze gemeente heeft inspraak op de verbonden partij in de Algemene vergadering van Aandeelhouders.</p> <p>De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens).</p> <p>Bestuurlijke vertegenwoordiging: Wethouder M. Blind</p>	

Financieel belang	Onze gemeente is in het bezit van 112 aandelen categorie A en 90 aandelen categorie B. ROVA levert daarnaast een structureel dividend voor haar aandeelhouders.	
	* Financiële cijfers voor het begrotingsjaar 2016 zijn nog niet bekend. Om deze reden zijn de meest recente cijfers hier weergegeven.	
	Eigen Vermogen:	
	• per 1 januari 2014	€ 26,2 miljoen
	• per 31 december 2014	€ 27,9 miljoen
	Vreemd Vermogen:	
	• per 1 januari 2014	€ 34,3 miljoen
	• per 31 december 2014	€ 29,6 miljoen
	Resultaat:	
	• Het resultaat over 2014	€ 5,7 miljoen
Risico's en kansen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bij een tegenvallende exploitatie lagere dividenduitkering dan begroot; 2. Stijging van de tarieven voor de diensten van ROVA; 3. De geldlening betreft een achtergestelde lening ten opzichte van bancaire financiers, zodat ROVA in geval van ontbinding, surséance van betaling of faillissement pas verplicht is aflossing te voldoen nadat de op dat moment bestaande schulden van ROVA aan haar bancaire financiers zijn betaald. 	

Bedrijfsgegevens	Stichting Duurzaamheid (ST)	Zwolle
Openbaar belang (doelstelling)	Het houden van toezicht op de naleving van de bepalingen uit de duurzaamheidsovereenkomst, inclusief ontwikkelingsplan.	
Beleidsvoornemens	Borging publiek belang duurzame energie.	
Bestuurlijk belang	Naleving afspraken op het terrein van milieu. Bestuurlijke vertegenwoordiging: Wethouder M. Blind	
Financieel belang	Geen financieel belang	
Risico's en kansen	Niet van toepassing	

Bedrijfsgegevens	Enexis Holding (N.V.)	Zwolle
Openbaar belang (doelstelling)	Enexis beheert het energienetwerk voor onze inwoners. Enexis distribueert en transporteert energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water.	
Beleidsvoornemens	Enexis beweegt mee met duurzame energievoorziening, zoals lokale opwekking.	
Bestuurlijk belang	Via stemrecht als aandeelhouder. Onze gemeente heeft inspraak op de verbonden partij in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens). Bestuurlijke vertegenwoordiging: Wethouder M. Blind	

Financieel belang	<p>Onze gemeente bezit 64.662 aandelen met een nominale waarde van € 1,- per aandeel (totaal belang € 64.662,-).</p> <p>Eigen Vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2015 zal naar verwachting € 3.616 miljoen bedragen; • per 31 december 2016 zal naar verwachting € 3.716 miljoen bedragen. <p>Vreemd Vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hiervan is voor het begrotingsjaar 2016 geen reële inschatting te maken. • Per 1 januari 2015 was het vreemd vermogen € 862 miljoen. <p>Resultaat 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het verwachte resultaat 2016 bedraagt € 200 miljoen;
Risico's en kansen	Enexis is winstgevend en kent een gezonde financiële positie door het hoge eigen vermogen. Het risico van deze deelname is nihil.

Bedrijfsgegevens	Publiek Belang Elektriciteitsproductie (B.V.)	's Hertogenbosch																
Openbaar belang (doelstelling)	Borging publieke belangen kerncentrale Borssele voor den duur van 8 jaar na 30 september 2011.																	
Beleidsvoornemens	Borging publieke belangen.																	
Bestuurlijk belang	Via stemrecht als aandeelhouder. Onze gemeente heeft inspraak op de verbonden partij in de Algemene vergadering van Aandeelhouders.																	
	Bestuurlijke vertegenwoordiging: Wethouder M. Blind																	
Financieel belang	<p>Onze gemeente bezit 64.662 aandelen met een nominale waarde van € 1,- per aandeel (totaal belang € 64.662,-).</p> <p><i>* Financiële cijfers voor het begrotingsjaar 2016 zijn nog niet bekend. Om deze reden zijn de meest recente cijfers hieronder weergegeven.</i></p> <table border="1"> <tr> <td>Eigen Vermogen:</td> <td></td> </tr> <tr> <td>• per 1 januari 2014</td> <td>€ 1,6 miljoen</td> </tr> <tr> <td>• per 31 december 2014</td> <td>€ 1,6 miljoen</td> </tr> <tr> <td>Vreemd Vermogen:</td> <td></td> </tr> <tr> <td>• per 1 januari 2014</td> <td>€ 111.000,-</td> </tr> <tr> <td>• per 31 december 2014</td> <td>€ 108.000,-</td> </tr> <tr> <td>Resultaat:</td> <td></td> </tr> <tr> <td>• Het resultaat over 2014</td> <td>€ 18.500,-</td> </tr> </table>		Eigen Vermogen:		• per 1 januari 2014	€ 1,6 miljoen	• per 31 december 2014	€ 1,6 miljoen	Vreemd Vermogen:		• per 1 januari 2014	€ 111.000,-	• per 31 december 2014	€ 108.000,-	Resultaat:		• Het resultaat over 2014	€ 18.500,-
Eigen Vermogen:																		
• per 1 januari 2014	€ 1,6 miljoen																	
• per 31 december 2014	€ 1,6 miljoen																	
Vreemd Vermogen:																		
• per 1 januari 2014	€ 111.000,-																	
• per 31 december 2014	€ 108.000,-																	
Resultaat:																		
• Het resultaat over 2014	€ 18.500,-																	
Risico's en kansen	Niet van toepassing																	

Bedrijfsgegevens	Wadinko (N.V.)	Zwolle
Openbaar belang (doelstelling)	Het stimuleren van gezonde bedrijvigheid (vooral stuwende sectoren, zoals zakelijke dienstverlening en industrie) en daarmee de groei en het behoud van werkgelegenheid in de regio.	
Beleidsvoornemens	Stimulering van de economie in de regio.	
Bestuurlijk belang	Via stemrecht als aandeelhouder. Onze gemeente heeft inspraak op de verbonden partij in de Algemene vergadering van Aandeelhouders.	
	De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens)	
	Bestuurlijke vertegenwoordiging: Burgemeester A.G.J. Strien	

Financieel belang	<p>De gemeente Olst-Wijhe neemt voor 2,51% deel in het aandelenkapitaal van Wadinko.</p> <p>Eigen Vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2015 zal naar verwachting € 61.665.000,- bedragen; • per 31 december 2016 zal naar verwachting € 62.870.000,- bedragen. <p>Vreemd Vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wadinko heeft geen vreemd vermogen. <p>Resultaat 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het verwachte resultaat 2016 bedraagt € 2,4 miljoen.
Risico's en kansen	<p>Wadinko is winstgevend en kent een gezonde financiële positie. Er wordt al enkele jaren winst gemaakt die weer opnieuw geïnvesteerd wordt. Het risico van deze deelname is nihil.</p>

Bedrijfsgegevens	Vitens (N.V.)	Zwolle
Openbaar belang (doelstelling)	<p>Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland en levert voor onze inwoners drinkwater.</p>	
Beleidsvoornemens	<p>Vitens beweegt mee met duurzame drinkwaterproductie, zoals de nieuwe drinkwaterproductielocatie Vechterweerd bij Dalfsen. Deze locatie wordt ontworpen en gebouwd volgens een “integrale duurzaamheidstoets”, een nieuw concept in de waterwereld waarbij het drinkwaterbedrijf in overleg met partijen uit de omgeving een zeer duurzame productielocatie realiseert.</p>	
Bestuurlijk belang	<p>Via stemrecht als aandeelhouder. Gemeente Zwolle vertegenwoordigt de Overijsselse gemeenten tijdens de Algemene vergadering van Aandeelhouders.</p> <p>De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens).</p> <p>Bestuurlijke vertegenwoordiging: Wethouder M. Blind</p>	
Financieel belang	<p>Onze gemeente bezit 27.797 aandelen à € 2,18 nominaal met een nominale waarde van € 27.797. Daarnaast is in 2007 een achtergestelde lening verstrekt aan Vitens van € 1.826.000 met een looptijd van 15 jaar en een rentevergoeding van € 32.858 over 2014.</p> <p>Eigen Vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2015 zal naar verwachting € 464,2 miljoen bedragen; • per 31 december 2016 zal naar verwachting € 488,3 miljoen bedragen. <p>Vreemd Vermogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2015 zal naar verwachting € 1.263,3 miljoen bedragen; • per 31 december 2016 zal naar verwachting € 1.258,5 miljoen bedragen. <p>Resultaat 2016:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het verwachte resultaat 2016 bedraagt € 31,5 miljoen; 	
Risico's en kansen	<p>Voor de gemeente bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Dit risico kan als verwaarloosbaar worden gekwantificeerd.</p>	

Bedrijfsgegevens	Bank Nederlandse Gemeenten (N.V.)	Den Haag
Openbaar belang (doelstelling)	<p>BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. BNG is een betrouwbare eigentijdse bank en expert in het financieren van publieke voorzieningen. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG duurzaam bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.</p>	

Beleidsvoornemens	De bank wil haar sterke liquiditeitsprofiel continueren door het aantrekken van middelen met relatief lange looptijden.
Bestuurlijk belang	Via stemrecht als aandeelhouder. Gemeente Zwolle vertegenwoordigt de Overijsselse gemeenten tijdens de Algemene vergadering van Aandeelhouders. Bestuurlijke vertegenwoordiging: Wethouder M. Blind
Financieel belang	Onze gemeente bezit 18.252 aandelen à € 2,50 nominaal met een nominale waarde van € 45.630. BNG levert daarnaast een structureel dividend voor haar aandeelhouders. Gegeven de complexiteit van de boekhoudkundige regelgeving die voor het bankwezen geldt en de omvang van de balans van BNG Bank, kunnen de definitieve gegevens over het lopende jaar 2015 in de loop van maart 2016 beschikbaar worden gesteld. Eigen Vermogen: <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2013 € 3.430 miljoen • per 31 december 2014 € 3.582 miljoen Vreemd Vermogen: <ul style="list-style-type: none"> • per 31 december 2013 € 127.721 miljoen • per 31 december 2014 € 149.891 miljoen Resultaat: <ul style="list-style-type: none"> • Het resultaat van 2014 bedraagt € 126 miljoen BNG Bank verwacht dat de omvang van nieuw verstrekte langlopende leningen in 2015 licht lager zal uitkomen dan in het voorgaande jaar. De nieuwe verstrekkingen betreffen naar verwachting vooral herfinanciering van aflopende leningen. Het renteresultaat over 2015 zal naar verwachting lager uitkomen dan over 2014. De aanhoudend lage marktrente veroorzaakt een dalende trend van de renteopbrengst uit de eigen middelen van de bank. Het resultaat financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor de politieke en economische ontwikkelingen binnen de Europese Unie. Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2015.
Risico's en kansen	Niet van toepassing

PARAGRAAF 7 GRONDBELEID

INLEIDING

Grondbeleid is om twee redenen van belang. In de eerste plaats vanwege de relatie met de doelstelling van een aantal programma's en in de tweede plaats vanwege het financiële belang en de risico's.

Grondbeleid gemeente Olst-Wijhe

Grondbeleid kan als volgt worden gedefinieerd:

“Het op een zodanige wijze handhaven van het bestaande grondgebruik, het innemen van grondpositie, dan wel het zodanig realiseren van gewenste veranderingen in dat grondgebruik, dat dit past in de doelstellingen die de gemeente geformuleerd heeft in het kader van het ruimtelijk beleid.” Hieruit blijkt dat het grondbeleid een belangrijke bijdrage levert aan de realisatie van de ruimtelijke doelstellingen.

In de nota Grondbeleid 2014-2017 wordt uitgegaan van een passief of faciliterend grondbeleid waar dat kan en een actief grondbeleid waar dat moet. De gemeente heeft voor de komende jaren voldoende grondposities om de geplande ontwikkelingen mogelijk te maken. Door de financiële en economische crisis is de fasering van de lopende projecten aangepast aan de huidige marktsituatie. Dit betekent dat voor alle exploitaties is gekeken naar het uitgifte tempo van de kavels en de grondprijzen voor woningbouwprojecten. Ook is nauwkeurig gekeken naar de in elke grondexploitatie opgenomen plankosten.

Het uitgangspunt in de nota Grondbeleid is dat het totaal van de bouwgrondexploitaties tenminste sluitend dient te zijn. Dit is op basis van de aanpassingen aan de markt momenteel niet het geval. Dit noopt tot het continue doorlichten van de lopende en nieuw uit te voeren grondexploitaties, waarbij kritisch wordt gekeken naar de kosten van exploitaties, zoals het kwaliteitsniveau en de kosten van bouw- en woonrijpmaken.

Met de Grondexploitatiewet (onderdeel van de Wet ruimtelijke ordening), de verankering van de Nota Bovenwijkse Voorzieningen in de Toekomstvisie Olst-Wijhe en het bijbehorende Realisatiehoofdstuk is de mogelijkheid tot kostenverhaal toegenomen, daar waar geen actieve grondpolitiek gevoerd kan worden. Dit betekent dat ook als de gemeente geen grondpositie heeft er wel kan worden gestuurd door het aangaan van een anterieure overeenkomst. Hierin kunnen afspraken worden gemaakt over bijvoorbeeld de uitvoering, de fasering en planning en het kostenverhaal. Voor situaties waarin partijen niet komen tot een anterieure overeenkomst moeten de kosten als bedoeld in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) worden verhaald door middel van een exploitatieplan.

Nota Bovenwijkse voorzieningen.

De Nota Bovenwijkse Voorzieningen wordt elke keer voor vier jaar vastgesteld. Bij de vierjaarlijkse herziening van de Nota Bovenwijkse Voorzieningen wordt ingegaan op de projecten, die in de daaropvolgende vier jaar gerealiseerd worden. Dit betekent dat de bijdrage voor de reserve Bovenwijkse voorzieningen ook elke vier jaar opnieuw wordt bepaald op basis van de projecten, die de komende vier jaar gerealiseerd worden. In beeld is gebracht, welke projecten volgens de realisatieparagraaf na 2014 en tot 2020 gepland staan. De Nota Bovenwijkse voorzieningen wordt na vaststelling van de Structuurvisie herzien.

Op basis van de in de huidige Structuurvisie genoemde projecten is een bijdrage bovenwijks van € 5 per m² vastgesteld. Geconstateerd wordt, dat dit voor een aantal complexen nog tot een negatieve exploitatie leidt. Daarom is met deze bijdrage alleen rekening gehouden in de exploitaties, die dit kunnen dragen. Tevens wordt de bijdrage van € 5 per m² bij particuliere initiatieven in rekening gebracht.

Uitvoering grondbeleid

De uitvoering van het grondbeleid behelst voornamelijk de volgende taken:

- Het beheer van onroerende zaken (permanent beheer)
- Productie van bouwgronden, grondexploitatie (verwerving, tijdelijk beheer, bouwrijp maken, verkoop bouwgrond en woonrijp maken).
- Het maken en vastleggen van afspraken met derden in een (anterieure) overeenkomst betreffende de kosten van de grondexploitatie van de locatie, planschadeposten, kosten bovenwijkse voorzieningen, bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen, financiële zekerheidsstelling, tijdvak en fasering, locatie-eisen, woningbouwcategorieën, doorlopen van (planologische) procedures.

BELEID

Binnen de grondexploitatie zijn de (financiële) risico's die worden gelopen vaak groot en de doorlooptijden lang. Een helder beeld en een reële inschatting van de financiële risico's is dan op zijn plaats. Van de resultaten van de grondexploitaties wordt verwacht dat deze positief zijn en/of een substantiële bijdrage leveren aan de (ruimtelijke) doelstellingen. De in exploitatie genomen complexen dienen elkaar te kunnen afdekken. Indien blijkt dat het (geprognosticeerde) resultaat van een exploitatie negatief uitvalt, dient er, conform het voorzichtigheidsprincipe en de voorschriften in de BBV, een voorziening ter afdekking van het tekort gevormd te worden ten laste van de algemene middelen of reserves. Indien het resultaat van alle complexen positief blijkt, rekening houdend met het benodigde weerstandsvermogen, kunnen deze middelen worden gebruikt ter realisering van de andere gemeentelijke doelstellingen. Hierbij moet er echter rekening mee gehouden worden dat winsten pas genomen mogen worden na realisatie ervan, rekening houdend met het voorzichtigheidsprincipe.

RESULTATEN GRONDEXPLOITATIES

Het overzicht van de resultaten van grondexploitaties is als volgt opgenomen in de jaarrekening 2014:

	Jan-2014*		Jan-2014 *		Jan-2015*		Verschil = (B)+(A+ 1jr rente)	
	(A)		(A+1jr rente)		(B)			
	verlies	winst	verlies	winst	verlies	winst		
NIEGG:								
Meente noord	-322.367		-338.485		-452.660		-114.175	minder
Subtotaal	-322.367		-338.485		-452.660		-114.175	beter
In exploitatie:								
Meente Zuid		248.849		261.291		272.230	10.939	beter
Wesepede bedr		368.448		386.870		183.560	-203.310	minder
Wesepede won	-437.838		-459.730		-484.601		-24.871	minder
Noorderkoeslag	-466.213		-489.524			87.454	576.978	beter
Boerhaar	-130.525		-137.051		-152.987		-15.936	minder
Zonnekamp Oost	-244.782		-257.021		-196.885		60.136	beter
Zonnekamp West		1.091.498		1.146.073		1.113.300	-32.773	minder
De Enk	-1.335.440		-1.402.212		-1.737.150		-334.938	minder
Subtotaal	-2.614.798	1.708.795	-2.745.538	1.794.234	-2.571.623	1.656.544	36.225	beter
Totaal	-2.937.165	1.708.795	-3.084.023	1.794.234	-3.024.283	1.656.544		
<i>Per saldo</i>		-1.228.370		-1.289.789		-1.367.739	-77.950	

*contante waarde per 1 januari

	2014 (A)	2015 (A+ 1jr. rente)	2015 (B)	Verskil = (B-A)
Te verwachten verliezen waarvoor een voorziening is getroffen	2.937.165	-3.084.023	-3.024.283	-87.118
Te verwachten winsten	1.708.795	1.794.235	1.656.544	-52.251

Bovenstaande tabel geeft per project de financiële resultaten weer. Kolom (A) geeft het resultaat weer behorend bij de jaarrekening van 2013, dit bedrag is op contante waarde per 1-1-2014. Kolom (A+ 1jr rente) geeft hetzelfde resultaat uit de jaarrekening van 2013 weer, maar dan op contante waarde per 1-1-2015. Op deze manier wordt er een vergelijking tussen de jaarrekening van 2013 en 2014 mogelijk gemaakt. Doordat er gerekend wordt met een rekenrente, kunnen contante waarden uit verschillende jaren niet met elkaar vergeleken worden. Kolom (A+1jr rente) kan nu worden vergeleken met kolom (B).

Uit de jaarrekening 2014 kan voor de grondexploitaties het volgende worden geconcludeerd:

- Het verwachte resultaat van de complexen in exploitatie op contante waarde bedraagt op 1 januari 2015 € 0,91 miljoen negatief (per 1 januari 2014 was dit € 0,90 miljoen negatief).
- De voeding voor de reserve "Bovenwijks" is hier € 5 per m² voor alle exploitaties die dit kunnen dragen. In betreffende grondexploitaties zijn in 2014 geen gronden verkocht. Derhalve wordt in 2014 op basis van de herziene grondexploitaties € 0,- bijdragen aan het fonds. Per 1 januari 2015 is er in de Reserve bovenwijks een bedrag aanwezig van € 55.695,-.
- De opbrengst grondverkoop in 2014 bedraagt € 0,85 miljoen. In 2013 was de opbrengst grondverkoop € 1,81 miljoen, in 2012 € 3,56 miljoen, in 2011 € 2,52 miljoen en in 2010 in totaal € 2,46 miljoen.
- Het voordelig bedrijfsresultaat over 2014 bedraagt € 0,14 miljoen en bestaat uit ontvangen rente op de belegde reserves.

Het resultaat/perspectief voor het totaal van alle grondexploitaties ziet er in het kort als volgt uit:

- Het verwachte resultaat van de grondexploitaties op contante waarde 1 januari 2015 bedraagt circa € 1,37 miljoen negatief (was per 1 januari 2014: € 1,23 miljoen negatief).
- De verliesvoorziening wordt gevormd ter afdekking van alle negatieve complexen, per contante waarde per 1 januari van dat jaar. In de jaarrekening 2013 was dit een bedrag van € 2,94 miljoen. Per 1 januari 2015 is er een bedrag van € 3,02 miljoen nodig. Per saldo wordt voor een bedrag van circa € 87.000,- aan aanvullende voorzieningen getroffen om de voorzieningen in evenwicht te houden met de herberekende en/of nieuw geraamde verliezen. De aanvullende voorziening zal moeten komen uit de algemene middelen.

Specifieke ontwikkelingen grondexploitaties

Algemeen

De grondexploitaties zijn bij de Jaarrekening 2014 uitgebreid tegen het licht gehouden. Dit heeft geleid tot aanpassingen van de grondexploitaties en de verliesvoorziening. Ook voor 2016 wordt geen groei van de woningmarkt en uitgifte van kavels op bedrijventerreinen verwacht. Dit betekent dat het uitgiftetempo voor 2016 in alle grondexploitaties laag wordt ingeschat.

Meente Noord

Op het bedrijventerrein ligt 1,6 hectare uitgeefbare grond. Deze grond moet nog bouwrijp gemaakt worden. In de grondexploitatie wordt uitgegaan van een fasering van de gronduitgifte tot 2020. Er was vorig jaar een geïnteresseerde voor deze grond. Deze partij heeft zich inmiddels teruggetrokken.

Meente Zuid

Op dit bedrijventerrein is bijna 0,5 hectare uitgeefbaar. Deze grond moet nog bouwrijp gemaakt worden. Op deze locatie was een optie genomen, welke in 2015 in een koop omgezet zou worden. De optant is in 2014 failliet gegaan, waardoor de grond opnieuw in de markt gezet moet worden. Aangezien met de optant een lage grondprijs was afgesproken, kan de grondprijs nu weer naar het 'normale niveau', passend binnen de grondprijzenbrief, gebracht worden. In de nieuwe grondexploitatie wordt uitgegaan van een verkoop in twee delen in 2016 en 2017.

Wesepe bedrijventerrein

Op dit bedrijventerrein zijn nog 6 bouwrijpe kavels, van gezamenlijk 1,3 hectare, uitgeefbaar. De verwachting is dat er tot 2018 jaarlijks één of twee kavels verkocht zullen worden. In 2014 zijn hier geen kavels verkocht.

Wesepe woningbouw

Deze woningbouwlocatie in Wesepe bestaat uit twee delen. Het eerste deel is bijna geheel verkocht. Het tweede deel is opnieuw verkaveld, bouwrijp gemaakt en deels (11 kavels) op de markt gebracht. Omdat er in 2014 zich geen particuliere geïnteresseerden gemeld hebben, zijn gesprekken met ontwikkelaars gestart om deze locatie te ontwikkelen.

Noorder Koeslag

In de woonwijk Noorder Koeslag worden kavels verkocht door ons en door woningbouwcorporatie SallandWonen. Ook worden er woningen verhuurd en verkocht door SallandWonen en verkocht door projectontwikkelaar Roosdom Tijhuis/Bouwfonds. De woonwijk is verdeeld in vier fasen. Fase één en twee zijn in ontwikkeling. In 2015 wordt gestart met de ontwikkeling van de volgende fase. Het uitwerkingsplan voor de laatste fase volgt in een later stadium.

Op dit moment wordt er onderhandeld met de projectontwikkelaar over het contract voor fase twee. Het is de bedoeling dat aanpassing van de voorwaarden zal leiden tot bouwproductie en een andere verdeling van de risico's.

Boerhaar III

Voor het project Boerhaar moeten nog twee kavels worden verkocht en het gebied moet nog woonrijp worden gemaakt. Het uitgangspunt is dat de grond in 2015 en 2016 wordt verkocht en in 2016 woonrijp wordt gemaakt.

Omdat er al jaren geen vraag is naar deze kavels, wordt nagedacht over andere manieren van afronden van dit gebied. Omdat hierover nog geen duidelijkheid is, gaat de berekening uit van de oude situatie. Wel is de grondprijs van beide kavels – binnen de bandbreedte van de Grondprijzenbrief- naar beneden bijgesteld.

De Enk

De uitvoerende werkzaamheden voor De Enk zijn nagenoeg afgerond. Er moet nog wel grond worden verkocht. De grondexploitatie laat een resultaat zien dat past bij het raadsbesluit uit 2012 over de financiering van dit project.

Zonnekamp Oost

De grondexploitatie heeft alleen betrekking op fase 1. Ten opzichte van 2014 is er in de planning weinig gewijzigd.

Zonnekamp West

In Zonnekamp West liggen nog drie bouwrijpe kavels. In de grondexploitatie is ervan uitgegaan dat deze in 2017 worden uitgegeven. De nog te maken kosten bestaan uit het woonrijp maken.

HOOFDSTUK 3 FINANCIËLE BEGROTING

3.1 OVERZICHT BATEN EN LASTEN

a. Uitkomsten begroting jaarschijf 2016

nr.	omschrijving	rekening 2014			begroting 2015			begroting 2016		
		lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
1	Wonen en Leefomgeving	8.857.804	5.710.188	3.147.616	8.966.900	5.033.543	3.933.357	10.354.539	6.705.588	3.648.951
2	Veiligheid	1.839.932	109.276	1.730.656	1.982.163	77.556	1.904.607	1.996.467	91.716	1.904.751
3	Economie, recreatie en toerisme	1.300.501	693.540	606.961	822.293	637.765	184.528	1.499.022	1.424.262	74.760
4	Duurzaamheid	1.794.291	1.335.023	459.268	1.918.236	1.487.792	430.444	2.063.264	1.654.523	408.741
5	Jeugd en Onderwijs	2.770.883	173.870	2.597.013	6.588.689	90.703	6.497.986	5.140.687	96.143	5.044.544
6	Welzijn	3.310.647	517.036	2.793.611	3.458.155	775.363	2.682.792	3.191.591	456.053	2.735.538
7	Werk, inkomen en zorg	9.640.336	5.418.393	4.221.943	12.218.979	2.770.071	9.448.908	12.533.490	2.528.696	10.004.794
8	Dienstverlening	545.524	281.986	263.538	518.853	261.950	256.903	506.525	296.380	210.145
9	Bestuur en communicatie	4.061.968	781.281	3.280.687	3.579.581	702.950	2.876.631	3.504.688	626.450	2.878.238
-	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	4.482.267	23.583.560	-19.101.293	1.493.143	28.702.561	-27.209.418	1.564.425	28.401.206	-26.836.781
	subtotaal	38.604.153	38.604.153	0	41.546.992	40.540.254	1.006.738	42.354.698	42.281.017	73.680
	Totaal van baten en lasten	0			-1.006.738			-73.680		
	Mutaties reserves (980)				1.285.205	2.292.289	-1.007.084	774.357	1.068.167	-293.810
	Resultaat (990)	0			346			220.130		

b. Recapitulatie (saldi per programma voor periode 2014-2019)

nr.	omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018	2019
		rekening	begroting				
1	Wonen en Leefomgeving	3.147.616	3.933.357	3.648.951	3.562.088	3.563.952	3.586.406
2	Veiligheid	1.730.656	1.904.607	1.904.751	1.895.793	1.893.456	1.893.318
3	Economie, recreatie en toerisme	606.961	184.528	74.760	80.961	108.901	139.237
4	Duurzaamheid	459.268	430.444	408.741	396.065	399.283	399.283
5	Jeugd en Onderwijs	2.597.013	6.497.986	5.044.544	4.748.845	4.734.596	4.715.224
6	Welzijn	2.793.611	2.682.792	2.735.538	2.561.246	2.523.341	2.464.746
7	Werk, inkomen en zorg	4.221.943	9.448.908	10.004.794	9.523.497	9.277.046	9.145.856
8	Dienstverlening	263.538	256.903	210.145	212.566	212.512	212.457
9	Bestuur en communicatie	3.280.687	2.876.631	2.878.238	2.768.103	2.764.550	2.764.596
-	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-19.101.293	-27.209.418	-26.836.781	-26.087.283	-25.740.216	-25.594.336
	subtotaal	0	1.006.738	73.680	-338.120	-262.579	-273.213
	Totaal van baten en lasten						
	Mutaties reserves (980)	0	-1.007.084	-293.810	110.173	162.475	148.422
	Resultaat (990)	0	346	220.130	227.947	100.104	124.791

3.2 FINANCIËLE POSITIE

3.2.1. INLEIDING

Op grond van artikel 20 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is bij de aanbidding van de begroting een uiteenzetting van de financiële positie voorgeschreven. In dit hoofdstuk wordt hieraan invulling gegeven.

3.2.2. BEGROTINGSRICHTLIJNEN 2016-2019

In uw vergadering van 29 juni 2015 zijn de begrotingsrichtlijnen 2016-2019 vastgesteld. Deze zijn uitgangspunt voor deze begroting.

Algemeen

De Beleids- en financiële begroting 2016-2019 wordt gebaseerd op de beleids- en financiële begroting 2015-2018, vastgesteld door de raad d.d. 10 november 2014, inclusief de begrotingswijzigingen tot en met de 1^e bestuursrapportage 2015.

Loonkostenmutatie gemeentepersoneel

De loonkosten van het gemeentepersoneel worden gebaseerd op het in het eerste kwartaal 2014 opgestelde formatieplan aansluitend op de maatregelen uit de heroverweging 2013 fase 4. De loonkosten worden berekend op basis van de feitelijke salarissen van de vastgestelde salarisschalen, rekening houdend met de door het college van burgemeester en wethouders genomen besluiten met rechtspositionele consequenties. De huidige CAO Gemeenten loopt tot en met 2015. Op dit moment is nog niet in te schatten wanneer de CAO 2016 en volgende beschikbaar is en wat hiervan de resultaten zijn. Wij stellen voor op basis van huidige inzichten inzake cao-ontwikkelingen en de thans geldende premies voor sociale lasten en pensioenen uit te gaan van een indexatie van 3%.

Prijsmutatie (algemeen)

Voor 2016 wordt de prijsontwikkeling en daarmee de indexering ingeschat op 1%. Deze indexering is gebaseerd op het Indexcijfer voor Materiele OverheidsConsumptie (IMOC) zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan (CEP 2015) van het Centraal Planbureau dat in maart 2015 is gepubliceerd. Gelet op de kwetsbare financiële positie van onze gemeente en de traag herstellende Nederlandse economie wordt voorgesteld rekening te houden met een prijsmutatie van 0% voor 2016, met uitzondering van de contractueel afgesproken prijsmutaties. De 0% prijsmutatie is ook van toepassing op subsidies, die gemeente verstrekt aan instellingen, verenigingen etc.

De meerjarenraming wordt opgesteld op basis van constante prijzen. Dit betekent dat de meerjarenraming wordt gebaseerd op het prijsniveau van het begrotingsjaar en er in latere jaren geen verdere indexering wordt toegepast.

Loonkosten- en prijsmutatie professionele welzijnsinstellingen

Voor compensatie van de loonkostenmutatie van primaire voorzieningen gelden ten opzichte van 2015 de landelijke richtlijnen voor de CAO Welzijn en CAO bibliotheek (publicatie VNG). De 0% prijsmutatie geldt ook voor verstrekte subsidies aan instellingen voor primaire voorzieningen.

Bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen/samenwerkingsverbanden

Er wordt uitgegaan van de door de gemeenschappelijk regelingen/samenwerkingsverbanden laatst vastgestelde (meerjaren) begroting (2015 of 2016) en de wijzigingen daarop op basis van de door de samenwerkingsverbanden vastgestelde begrotingswijzigingen, tenzij er andere afspraken zijn gemaakt.

Eventuele financiële consequenties van besluitvorming door de regio (waaronder DOWR-bedrijfsvoering) die buiten het genoemde kader vallen worden afzonderlijk gemeld bij de behandeling van de Beleids- en financiële begroting 2016.

Algemene heffingen

A. Gemeentelijke belastingen (algemene middelen)

1. Onroerendezaakbelastingen

Eigenarenbelasting woningen en eigenaren- en gebruikersbelasting niet-woningen
Alle onroerende zaken worden jaarlijks gewaardeerd. Dit heeft dus ook gevolgen voor de ozb-tariefberekeningen. Voorgesteld wordt voor de ramingen 2016 voor de ozb-tarieven uit te gaan van een opbrengststijging van 1%, gebaseerd op gegevens van het Centraal Planbureau (CPB) vanwege de optredende inflatie, naast de bestaande afspraken uit heroverwegingen.

2. Hondenbelasting

Op basis van het Coalitieakkoord 2014-2018 en de door de raad vastgestelde meerjarenraming 2016-2018 is de hondenbelasting met ingang 2016 niet meer geraamd. Formeel moet de verordening nog worden ingetrokken.

3. Toeristenbelasting

Voor de toeristenbelasting is de besluitvorming in het kader van de heroverwegingsoperatie in 2011 en het raadsbesluit van 10 november 2014 betreffende vaststelling belasting verordeningen 2015 het uitgangspunt. Overeenkomstig deze besluiten is het tarief voor 2016 € 0,50 per overnachting.

B. Heffingen en rechten

1. Rioolheffing

Het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) Olst-Wijhe is in 2015 geactualiseerd. Kaderstelling voor de berekening van de tarieven maakt hier onderdeel van uit. Het uitgangspunt is dat de heffing 100% kostendekkend is voor de totale kosten rioleringszorg.

2. Afvalstoffenheffing

De tarieven worden gebaseerd op de meest actuele ramingen voor het verzamelen en verwerken van afval. Het uitgangspunt is dat de tarieven 100% kostendekkend zijn. Voorgesteld wordt om de tarieven - zoals gebruikelijk - vast te stellen bij de behandeling van de Beleids- en financiële begroting.

3. Overige leges, rechten en tarieven

In 2014 is gestart met het onderzoek kostenonderbouwing en kostendekkendheid tarieven. Voor verschillende tarieven is de kostenonderbouwing helder gemaakt en de kostendekkendheid opnieuw beoordeeld. In 2015/2016 vindt hierop een vervolg plaats.
Voor de legestarieven gerelateerd aan de omgevingsvergunningen en de algemeen plaatselijke verordening/bijzondere wetten vormen de raadsbesluiten van 17 november resp. 15 december 2014 het kader. Voor alle leges, rechten en tarieven voor gemeenschapsvoorzieningen hanteren we voor 2016 een stijgingspercentage van 1%, gebaseerd op gegevens van het Centraal Planbureau (CPB) vanwege de optredende inflatie. Uitzondering hierop zijn de leges waarvan de tarieven wettelijk worden bepaald (zoals tarieven paspoorten en rijbewijzen).

Rentepercentages

De te hanteren rentepercentages zijn ongewijzigd ten opzichte van de begroting 2015-2018 met uitzondering van de rente 'kortgeld'.

Voor de rente van tijdelijk op te nemen financieringsmiddelen met een korte looptijd het zgn. 'kortgeld' wordt voor 2016 1,60 % aangehouden (dit was in de begroting 2015-2018 voor het jaar

2016 2,75%). De rente voor “kortgeld” is op dit moment historisch laag. Er zijn geen aanwijzingen dat daar op korte termijn verandering in komt. Voor het begrotingsjaar 2017 en de volgende jaren wordt voorgesteld 2,75% aan te houden (in aansluiting met de begroting 2015-2018).

Gelet op de renteontwikkeling op de kapitaalmarkt wordt het verantwoord geacht het vaste rente-omslagpercentage vast te stellen op 4%. Ook voor de berekening van kapitaallasten van toekomstige investeringen wordt het percentage van 4% gehanteerd. Voor de berekening van de zgn. bespaarde rente geldt een percentage van 1,5 % en voor rentebijbeschrijving aan de reserves wordt eveneens een percentage van 1,5% aangehouden. Deze percentages zijn ongewijzigd ten opzichte van de begroting 2015-2018. Hierbij wordt rekening gehouden met de besluitvorming inzake afbouw toevoeging rente reserves in de begroting 2015-2018.

Verloop inwoners en woningen

Voor berekeningen van het meerjarig financieel perspectief worden onderstaande ramingen aan gehouden. Deze aantallen zijn onder andere van belang voor de berekening van de algemene uitkering en de OZB-ontvangsten.

Tabel verloop inwoners en woningen

Stand per:	Inwoners *)	Woningen **)
1 januari 2015	17.839	7.352
1 januari 2016	17.839	7.400
1 januari 2017	17.839	7.450
1 januari 2018	17.839	7.500
1 januari 2019	17.839	7.550
1 januari 2020	17.839	7.600

*) De stand per 1 januari 2015 is het definitief door het CBS vastgestelde bevolkingscijfer. Voor de jaren 2016-2019 is rekening gehouden met een voorzichtige inschatting van de bevolkingsontwikkeling (gelijk blijvend aantal).

**) De stand per 1 januari 2015 is gebaseerd op de gegevens verzameling via de Landelijke voorziening Basisregistraties Adressen en Gebouwen (LV BAG). De aantallen uit de BAG kunnen niet worden vergeleken met de aantallen die vorige jaren zijn gebruikt (via woningvoorraadssystematiek CBS). Het CBS is (verplicht) overgestapt naar de BAG. In de BAG zijn recreatiewoningen bijvoorbeeld niet apart inzichtelijk, is de capaciteit bijzondere woongebouwen (o.a. bejaardentehuizen) vervallen en wordt een groep wooneenheden (bijv. een studentenflat) als een verblijfsobject gezien. De invoering van de BAG heeft gevolgen voor verschillende maatstaven waarop de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt berekend.

De toename van het aantal woningen (verblijfsobjecten) vanaf 2015 is gebaseerd op de Primos prognoses (200 woningen in 4 jaar). De woningtoename is groter dan de bevolkingsontwikkeling. Dit wordt veroorzaakt door de gezinsverdunding per woning.

3.2.3. BELEIDSKADER PROVINCIE

Het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel heeft in haar rol van toezichthouder op de gemeentefinanciën het beleidskader voor de toetsing van de begroting vastgesteld.

Uitgangspunten om voor het begrotingsjaar 2016 voor het repressieve toezicht in aanmerking te komen zijn:

1. de begroting dient naar het oordeel van GS in evenwicht te zijn of als dat niet het geval is, dient de meerjarenraming aannemelijk te maken dat dit evenwicht in 2019 uiterlijk tot stand zal worden gebracht;
2. de jaarrekening 2014 behoort in evenwicht te zijn; indien de jaarrekening niet in evenwicht is zal het structureel tekort worden betrokken bij het onderzoek van de begroting 2016;
3. de vastgestelde jaarrekening 2014 en de begroting 2016 dienen tijdig, respectievelijk voor 15 juli en 15 november 2015, aan GS te zijn toegezonden.

Met het hiervoor genoemde evenwicht wordt 'structureel en reëel evenwicht' bedoeld. Van een 'structureel evenwicht' is sprake als in de begroting structurele lasten gedekt worden door structurele baten. Het reëel evenwicht houdt in dat onderzoek wordt gedaan naar de realiteit van de ramingen. Daarbij dienen de begrotingen/meerjarenramingen volledig te zijn. Indien de provincie constateert dat de begroting voor 2016 niet structureel en reëel in evenwicht is, maar aannemelijk is gemaakt dat dit evenwicht in de meerjarenraming (2019) tot stand wordt gebracht, zal afhankelijk van de financiële positie, het begrotingsproces naar de begroting 2017 worden gevolgd.

3.2.4. ONTWIKKELINGEN FINANCIËEL PERSPECTIEF

In uw vergadering van 28 september jl. heeft uw raad de Begrotingsbrief 2016-2019 besproken. Deze brief vormt het kader voor het financiële perspectief in de begroting 2016-2019.

Het volgende beeld is daarin gepresenteerd, gebaseerd op de primitieve begroting 2015-2018, de autonome ontwikkelingen, bestaand beleid alsmede een inzicht in de financiële consequenties van het nieuwe beleid.

FINANCIËEL KADER 2016-2019		- = nadelig in financieel kader				
Onderdeel	2016	2017	2018	2019	Toelichting	
Primitieve begroting 2015-2018	133.452	198.162	1.469	1.469		
Autonome ontwikkelingen						
Loonmaatregelen	1.062	21.061	29.561	29.561	richtlijnen	
Prijscompensatie/indexering	-66.764	-66.697	-66.664	-66.664	richtlijnen, contractafspraken cf 2015	
Kapitaallasten	13.158	5.633	5.018	24.324	Capellenborg/mn vrijval in 2019	
Financiering	104.706	48.038	54.530	36.670		
Algemene Uitkering	228.465	143.502	157.666	147.655	svz meircirculaire 2015	
OZB en overige heffingen	39.301	43.301	45.301	69.301	OZB +1%=€39.000opgenomen	
Gladheidsbestrijding	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	Correctie eerdere verlaging budget	
Subtotaal autonome ontwikkelingen	309.928	184.838	215.412	230.847		
Bestaand beleid						
Nadelig saldo buitenonderhoud onderwijs	-30.606	-23.480	-14.215	-7.050	Tekort op dekking uitname AU buitenonderhoud onderwijs	
Bekostiging peuterwerk (VVE)	-45.000	-45.000	-45.000	-45.000	Bij ongewijzigd beleid	
Leerlingenvervoer	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000	Bij ongewijzigd beleid obv uitkomst 2014	
Collectief vervoer (regiotaxi)	75.000	75.000	75.000	75.000	Obv uitkomst 2015 1e berap 2015	
Bijdrage GGD, aangepast op begroting GGD	10.456	10.456	10.456	10.456	Incl extra adolescentencontactmoment	
Els Hof: voordeel gymvervoer	10.000	10.000	10.000	10.000	Agv opheffen school	
Rijbewijzen en reisdocumenten	29.220	37.090	37.090	37.090	Aantallen en tarieven	
Leefstijdbewust personeelsbeleid	7.400	7.400	7.400	7.400	2x geraamd	
Heroverwegingen fase 2 tot en met 2014	-137.741	-89.712	-49.397	-47.309	Aangepast	
Ontwikkelingen lct ivm nieuwe regelgeving	-84.028	-78.853	-90.156	-90.156	Aangepast met oa BGT	
Overige kleine aanpassingen	17.049	17.046	17.045	17.044		
Subtotaal bestaand beleid	-223.250	-155.053	-116.777	-107.525		
Totaal concept begroting 2016-2019	220.130	227.947	100.104	124.791		
Nieuw beleid						
Exploitatie accommodaties SKOW		-5.000	-5.000	-5.000	indexering	
Bekostiging peuterwerk (VVE)	23.700	23.700	23.700	23.700	Na aanpassing beleid	
Afbouw stelpost onderuitputting				-25.000	Afbouw naar nul cf voorgaande jaren	
Actualiseren ruimtelijk beleidskader	* -150.112	-48.112	pm		PM voor voorbereiding Omgevingswet	
Leader bijdrage	-26.000					
Samenwerking Zwolle	-5.900	-5.900	-5.900	-5.900		
Beleidsvisie recreatie, Toerisme en Cultuur	-29.000	-12.500			Aanjaagbudget	
Programma duurzaamheid 2016-2020	** -175.000				Nog splitsen in jaren	
Dekking nieuw beleid						
Middelen binnenstedelijke vernieuwing	* 150.112	48.112			Act structuurvisie en ruimtelijke beleidskader	
Reserve duurzaamheid	** 175.000				Nog splitsen in jaren	
Totaal nieuw beleid	-37.200	300	12.800	-12.200		
Begroting 2016-2019 incl nieuw beleid	182.930	228.247	112.904	112.591		

Toelichting onderdelen Autonome ontwikkelingen

Loonmaatregelen

In de begroting 2015-2018 was naast de mutaties conform de richtlijnen op basis van aanname al rekening gehouden met de gevolgen van de nieuwe cao en de organisatiewijziging. Per saldo resulteert dit vanaf 2016 in een gering positief saldo.

Prijscompensatie

Voor prijscompensatie wordt in principe 0% gehanteerd, tenzij contractueel anders is overeengekomen. De uitkomst is €16.000 nadeliger dan vorig jaar (was toen €50.000). Dit wordt vooral veroorzaakt, doordat voor de samenwerking DOWR-I (contracten met leveranciers) vanaf 2016 overeenkomstig de richtlijnen nu ook rekening wordt gehouden met indexering.

Kapitaallasten

Naast aanpassingen in investeringen en vrijval van rente in 2019 als gevolg van afschrijving is er door de afronding van de PmJP gelden voor Welsum en Boskamp een voordeel ontstaan (WonenZorgWelzijn-gelden).

Financiering

Met betrekking tot financiering is een fors voordeel behaald als gevolg van een samenloop van een aantal ontwikkelingen. In 2014/2015 zijn langlopende leningen afgesloten tegen een zeer laag rentepercentage. Doordat de duurdere leningen steeds verder worden afgelost ontstaat hierdoor een rentevoordeel.

Door de omzetting van de reserve Riolering naar een voorziening Riolering is de rentetoevoeging aan deze reserve vervallen.

Het geraamde financieringstekort is lager, waardoor de rentelasten afnemen.

Als gevolg van een wijziging in het BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden) zal de rentetoe rekening aan grondexploitaties veranderen. Voorlopig wordt rekening gehouden met een nadelig effect van € 50.000. Ook is rekening gehouden met het risico op een toekomstige rentestijging voor € 50.000.

Algemene Uitkering Meicirculaire 2015

Voor de berekening van Algemene Uitkering (AU) is de Meicirculaire 2015 als uitgangspunt gebruikt. Hierin zijn de aanpassingen verwerkt van de 2^e fase onderhoud gemeentefonds en de aanpassing van het budget Sociaal Domein, vooral als gevolg van de invoering van de objectieve verdeelmodellen. De 2^e fase onderhoud gemeentefonds leidt tot een hogere uitkering voor onze gemeente.

De ontwikkeling in het accres is negatief als gevolg van lagere rijksuitgaven. De mutatie op de uitkeringsfactor is een positieve bijstelling als gevolg van loonontwikkeling en prijsindexering. De ontwikkeling in de hoeveelheden en uitkeringsbasis zijn per saldo negatief. In afwijking van het ministerie hebben wij gerekend met een constant aantal uitkeringsontvangers van gemiddeld 150 (2015-2018: 140), omdat de uitgaven ook gebaseerd zijn op een constant aantal en afwijkingen plus/min voor een deel worden afgezwakt door het toepassen van een driejaarlijks gemiddelde. Per saldo laat de algemene uitkering in meerjarenperspectief een positief beeld zien.

OZB en overige heffingen

Rekening is gehouden met 1 % stijging van de OZB (trendpercentage conform de vastgestelde begrotingsrichtlijnen 2016).

Gladheidsbestrijding

Het budget (voor de externe kosten) gladheidsbestrijding dient als autonome ontwikkeling aangepast te worden van € 15.000 naar € 25.000. Dit is een herstelactie op een onterechte boekhoudkundige aframing in 2013. Wij hebben uw raad toen voorgesteld over te gaan op

preventief strooien en daarvoor het budget te verhogen. In het kader van het minimale beleid is er in die raadsbijeenkomst een amendement aangenomen, waarbij is besloten om - afwijkend van ons voorstel - het minimale beleid niet te versoberen en de budgettophoging voor het preventief strooien voor een deel als dekking hiervoor te gebruiken. Abusievelijk is toen het oorspronkelijke budget verlaagd met € 10.000.

Toelichting onderdelen Bestaand beleid

Verschillende onderdelen van de ontwikkelingen in het bestaand beleid zijn toegelicht in de Begrotingsbrief 2016-2019. Een aantal onderdelen is kort toegelicht in het totaaloverzicht van budgettaire effecten (zie hierboven, kolom Toelichting). Voor de inhoud wordt hiernaar verwezen. Enkele andere onderdelen worden hieronder nog toegelicht.

Heroverwegingen fase 2 tot en met fase 4 (2014)

In de afgelopen jaren is gebleken, dat het niet lukt enkele onderdelen van het totale pakket aan heroverwegingsmaatregelen uit de fasen 2 tot en met 4 (bijna 5 miljoen) te realiseren. Op de niet te realiseren onderdelen wordt hieronder ingegaan.

Heroverwegingen fase 2 t/m 4	2016	2017	2018	2019
APV leges fase 4	-4.400	-2.200	0	0
Zwembad fase 2	-22.631	-22.631	-22.631	-22.631
Dienstverlening verdienmodel fase 2	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000
Taakstelling bedrijfsvoering t/m fase 4	-101.710	-55.881	-17.766	-15.678
	-137.741	-89.712	-49.397	-47.309

➤ APV leges:

Door uw raad is besloten gefaseerd toe te werken naar kostendekkendheid van APV leges. De financiële effecten hiervan moeten nog in de begroting verwerkt worden.

➤ Taakstelling exploitatie zwembad:

In uw raad van 10 november 2014 is melding gemaakt van een complicerende factor bij de realisering van de taakstelling van € 23.000, die voortkomt uit heroverwegingsfase 2 en met ingang van 2015 in het financieel meerjarenperspectief is opgenomen. De eerste inzet is om bij de invulling van het nieuwe exploitatiemodel de mogelijkheden te onderzoeken om in de vorm van het genereren van extra inkomsten alsnog de taakstelling uit fase 2 te realiseren. In het betreffende raadsvoorstel is aangegeven, dat wanneer dit niet mocht lukken deze Begrotingsbrief 2016-2019 het afwegingsinstrument vormt om invulling te geven aan deze taakstelling uit fase 2. Hoewel het businessmodel nog moet worden opgeleverd, lijkt het op voorhand verstandig om in het meerjarenperspectief rekening te houden met het mogelijk niet realiseren van de taakstelling uit fase 2. Dit betekent, dat in het meerjarenperspectief 2016-2019 rekening wordt gehouden met het niet realiseren van de taakstelling uit fase 2, zijnde een bedrag van € 23.000 structureel.

➤ Dienstverlening verdienmodel:

Onderdeel van het heroverwegingspakket was de maatregel om contracten met externe dienstverleners af te sluiten voor het gebruik van de gemeentelijke gebouwen. Het oorspronkelijke bedrag van het verdienmodel was € 15.000. Voor € 6.000 is deze maatregel ingevuld. Het is in de praktijk gebleken, dat de maatregel niet verder gerealiseerd kan worden. Voorgesteld wordt € 9.000 ten laste van het begrotingsperspectief te brengen.

➤ Taakstelling bedrijfsvoering

In de afgelopen jaren zijn in onze gemeente vier heroverwegingsoperaties doorgevoerd met een totale bezuinigingsopdracht van € 4.918.500 met als opdracht om hiervan € 1.439.000 in te vullen vanuit de bedrijfsvoering. Deze bedrijfsvoeringstaakstelling is bij de tweede begrotingswijziging

2015 opgehoogd met de nog te dekken desintegratieschade als gevolg van regionalisering van de brandweer tot een bedrag van structureel € 1.553.000.

Vastgesteld kan worden, dat de oorspronkelijke taakstelling (meer dan) volledig is gerealiseerd, maar dat de totale taakstelling niet in z'n geheel kan worden ingevuld.

De belangrijkste oorzaken hiervoor zijn:

- Formatieve ingrepen in de organisatie vragen meer implementatietijd dan vooraf ingeschat als gevolg waarvan vooral voor de korte termijn (2016 en 2017) de taakstelling nog niet geheel gerealiseerd kan worden.
- Vooral als gevolg van de economische crisis moet worden vastgesteld, dat de dekking van loonkosten uit projecten en grondexploitaties substantieel lager uitvalt (€ 150.000) dan is aangenomen bij de vaststelling van de taakstelling.

Inmiddels zijn binnen de bedrijfsvoering aanvullende maatregelen getroffen om deze tegenvallers op te vangen. Desondanks is het niet mogelijk om deze tegenvallers volledig ten laste van de bedrijfsvoering te brengen. In termen van kennis, kwaliteit en kwetsbaarheid wordt daarmee de ondergrens van wat de bedrijfsvoering van de organisatie kan dragen overschreden. Dit betekent, dat in structurele zin een aanvullend bedrag nodig is. De lasten zijn verwerkt in het financiële kader 2016-2019.

In meerjarenperspectief ziet het beeld er als volgt uit:

Taakstelling bedrijfsvoering	2016	2017	2018	2019
Primitieve begroting 2015-2018	-122.704	-96.005	-96.005	-96.005
<u>Mutaties aanvullend besluit:</u>				
Desintegratieschade brandweer	-76.000	-114.000	-114.000	-114.000
Dekking DOWR desintegratieschade brandweer	45.000	45.000	45.000	45.000
Ontwikkeling samenwerking DOWR	20.000	40.000	40.000	40.000
Uitvoering invulling formatieplan	42.500	42.500	42.500	42.500
Dekking via uitvoeringsbudget 3 D's	78.000	78.000	78.000	78.000
	-13.204	-4.505	-4.505	-4.505
<u>Autonome ontwikkelingen:</u>				
Invulling taakstelling	7.510	7.510	7.510	7.510
Formatie DIV	-50.000	-22.752	3.353	3.353
Verrekening uren grondexpl. en projecten	-53.315	-53.315	-53.315	-53.315
Invulling taakstelling DOWR	-17.701	-7.819	4.191	6.279
Team klantcontactcentrum	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
	-151.710	-105.881	-67.766	-65.678
<u>Dekking door:</u>				
Efficiënt onderhoud gebouwen	15.000	15.000	15.000	15.000
Samenwerking DOWR	35.000	35.000	35.000	35.000
	50.000	50.000	50.000	50.000
Mutatie financieel kader 2016-2019	-101.710	-55.881	-17.766	-15.678

Ontwikkelingen ICT in verband met nieuwe regelgeving

Nieuwe wettelijke verplichtingen vragen om aanvullende investeringen in ICT-programmatuur, die niet zijn opgenomen in de jaarlijkse bijdragen aan de I-werkorganisatie DOWR. Tevens is sprake van een aantal autonome ontwikkelingen, die in het financieel meerjarenperspectief meegenomen moeten worden.

Concreet gaat het onder meer om kosten verbonden de operatie Basisregistratie Personen (BRP), de Basiskaart Grootchalige Topografie (BGT), indexering I-werkorganisatie en de jaarlijkse DigiD-audit.

Beleidsveld Sociaal Domein (SD) en Wmo huishoudelijke hulp

Mutaties Meicirculaire 2015

In de Meicirculaire 2015 zijn de budgetten voor het beleidsveld Sociaal Domein (jeugd, zorg en participatie) aangepast, vooral als gevolg van de invoering van objectieve verdeelmodellen. Deze mutaties zijn budgettair neutraal in het meerjarenperspectief verwerkt. Voor de onderdelen zorg en jeugd is het resp. voor- en nadelig verschil op stelposten verwerkt. Voor het onderdeel participatie zijn de mutaties al verwerkt in de budgetten zelf.

In onderstaand overzicht (A) wordt zichtbaar gemaakt welke taakstelling er voor het beleidsveld SD geldt.

A. Sociaal Domein en WMO Huishoudelijke hulp	2016	2017	2018	2019
Mutaties meicirculaire 2015 budgetten SD:				
- Zorg	193.793	294.904	226.210	203.723
- Jeugd	-655.273	-830.846	-819.936	-815.588
- Participatiewet	-117.804	-164.411	-222.623	-331.229
	-579.284	-700.353	-816.349	-943.094
Gereserveerd voor uitname langdurige zorg (raad 16-2)	25.000	25.000	25.000	25.000
Ingevuld in budgetten participatie	117.804	164.411	222.623	331.229
Nog in te vullen taakstelling SD	-436.480	-510.942	-568.726	-586.865

Beschikbare budgetten begroting 2016-2019

De lijn in de begroting 2015-2018 is grotendeels voortgezet in die van 2016-2019, in afwachting van de werkelijke ontwikkeling van de uitgaven. Overeenkomstig uw besluit van 16 februari 2015 zijn er structureel risicobudgetten in de begroting geraamd. Er is structureel budget beschikbaar voor toegang, uitvoering, experimenten en nieuw beleid. Voor Zorg en Wmo huishoudelijke hulp zijn niet ingezette budgetten beschikbaar.

Voor het budget Wmo huishoudelijke hulp is de mutatie in de integratieuitkering WMO budgettair neutraal verwerkt. De verwachte afwijkingen ten opzichte van de huidige begroting zijn wel in de begroting 2016-2019 verwerkt, maar de verwachte voordelen zijn per saldo op een stelpost gezet in afwachting van de werkelijke ontwikkeling op dit gebied en binnen het SD.

Daarnaast resteert nog een taakstelling op maatschappelijke ondersteuning uit de heroverweging fase 4 (begroting 2014, pag. 43-44).

In het 4^e kwartaal zal op basis van de werkelijke ontwikkeling van de uitgaven een nieuwe begroting worden opgesteld binnen de financiële kaders, zoals deze nu in de begroting zijn opgenomen.

Samenvattend is onderstaand weergegeven, welke budgetten er beschikbaar zijn (overzicht B) voor invulling van het per saldo nadelige effect uit de Meicirculaire 2015 op de budgetten SD (overzicht A).

Op basis van uw besluit van 16 februari 2015 zijn er ook budgetten beschikbaar en geormerkt voor nog uit te voeren beleid in het Sociaal Domein, onder meer voor beleid mantelzorg, beleid CER/Wtgc en participatie. Zie overzicht D.

B. Beschikbare budgetten SD en WMO HH	2016	2017	2018	2019
- Geraamde risicobudgetten	273.214	273.214	273.214	273.214
- Toegang, uitvoering, experimenten en onvoorzien, niet ingezet budget	157.995	185.453	184.476	184.476
- Zorg, niet ingezet budget	112.428	69.666	76.009	94.209
- WMO HH, niet ingezet budget	383.219	334.225	333.305	270.551
- Reintegratiebudget, geraamd tekort			-4.347	
- HO fase 4, taakstelling op budget maatsch. onderst.	-22.500	-43.700	-43.700	-43.700
totaal	904.356	818.858	818.957	778.750

C. Nog totaal beschikbaar na opvangen taakstelling	467.876	307.916	250.231	191.885
D. Beschikbare budgetten voor uit te voeren beleid	2016	2017	2018	2019
- beleid CER/Wtcg	250.000	250.000	250.000	250.000
- beleid mantelzorg	110.000	110.000	110.000	110.000
- uitvoering beleid CER/Wtcg	31.406	40.000	40.000	40.000
- uitvoering beleid mantelzorg	15.000	15.000	15.000	15.000
- uitvoering beleid participatie	14.149	23.777	30.385	30.385
totaal	420.555	438.777	445.385	445.385

Uit de overzichten blijkt, dat de negatieve mutaties ten gevolge van de Meicirculaire 2015 met betrekking tot het beleidsveld Sociaal Domein kunnen worden opgevangen binnen de in de begroting beschikbare budgetten.

Toelichting onderdelen Nieuw beleid

In de Begrotingsbrief 2016-2019 is een aantal nieuwe beleidsvoornemens opgenomen. Het gaat om de volgende beleidsvoornemens:

- Exploitatie accommodatie Stichting Kulturhus Olst-Wijhe
- Bekostiging peuterwerk (VVE)
- Afbouw stelpost onderuitputting
- Actualiseren ruimtelijk beleidskader
- Leader bijdrage
- Samenwerking Regio Zwolle
- Beleidsvisie Recreatie, toerisme en cultuur
- Programma Duurzaamheid

Voor een toelichting op deze beleidsvoornemens wordt verwezen naar de Begrotingsbrief 2016-2019. De beleidsvoornemens zijn nog niet opgenomen in conceptbegroting.

Totaalbeeld Financieel meerjarenperspectief 2016-2019 (incl. nieuw beleid)

Het totaalbeeld van de conceptbegroting 2016-2019 aangevuld met de financiële consequenties van het nieuwe beleid ziet er als volgt uit.

FINANCIEEL MEERJARENPECTIEF 2016-2019	- = nadelig in financieel kader			
Onderdeel	2016	2017	2018	2019
Primitieve begroting 2015-2018	133.452	198.162	1.469	1.469
Totaal autonome ontwikkelingen	309.928	184.838	215.412	230.847
Totaal bestaand beleid	-223.250	-155.053	-116.777	-107.525
Totaal concept begroting 2016-2019	220.130	227.947	100.104	124.791
Totaal nieuw beleid	-37.200	300	12.800	-12.200
Begroting 2016-2019 incl nieuw beleid	182.930	228.247	112.904	112.591

Septembercirculaire 2015

Deze circulaire geeft een actueel beeld, gebaseerd op de Miljoenennota van het Rijk. In de begroting zijn de consequenties van de Septembercirculaire 2015 nog niet opgenomen. In het raadsvoorstel behorende bij deze begroting zal op de consequenties worden ingegaan.

3.3 OVERZICHT BESCHIKBARE RESERVES

Naam reserve/voorziening	WBS nrs	Saldo aan het begin van 2016	bespaarde rente t.g.v. exploitatie	Vermeerdering dotatie rente 0,015	Overige vermeerderingen 2016	Verminderingen 2016	Saldo aan het begin van 2017
A. Algemene reserve:							
Algemene reserve	U14100.00	6.953.343	104.300				6.953.343
Nader te bestemmen middelen	U14105.00	574.247		8.614		43.600	539.261
Reserve grondexploitatie	U14110.00	1.16.000		16.740			1.32.740
Totaal algemene reserves		8.643.590	104.300	25.354	-	43.600	8.625.344
C. Bestemmingsreserves:							
Investeringsreserve	U14200.00	1375.280	17.535	3.094			1378.374
Decentralisatie huisvesting onderwijs	U14202.00	14.666		220	324.870	223.983	16.773
Bestemmingsreserve algemeen	U14205.00	120.224				20.020	100.204
Reserve bovenwijkse voorzieningen	U14210.00	114.202	1456	257	73.222		187.681
Bestemmingsreserve extra afschrijvingen	U14212.00	23.987		360		5.955	18.392
Kapitaallasten gemeentehuis	U14213.00	893.985		35.759		342.985	586.759
Bestemmingsreserve privatisering groen	U14215.00	187.214					187.214
Vervanging inventaris podium voorzieningen	U14219.00	51.474			4.317		55.791
Reclamesport	U14222.00	16.469			1800		18.269
Kostbaar landschap	U14239.10	111.195					111.195
Onderhoud gemeentehuis	U14240.00	505.886			79.421	91.385	493.922
Onderhoud huisvesting buitendienst	U14241.00	39.496			10.479	10.069	39.906
Onderhoud brandweergarages	U14242.00	40.994					40.994
Onderhoud welzijnsaccomodaties	U14243.00	523.679			195.313	320.702	398.290
Onderhoud kerktorens	U14244.00	39.554			13.335	8.182	44.707
Onderhoud aula begraafplaats	U14245.00	69.115			6.556	1286	74.385
Omgevingsvergunning	U14247.00	5.775					5.775
Duurzaamheid	U14248.00	221.322					221.322
Laanbeplanting Raalterweg Wesepe	U14249.00	20.000					20.000
Totaal bestemmingsreserves		4.374.516	18.991	39.690	709.313	1024.567	4.098.951
D. Voorzieningen							
Afvalstoffen heffing	U2.8305.00	57.654				3.433	54.221
Riolering	U2.8316.00	5.517.739			173.739		5.691.478
Pensioenaanspraken wethouders	U2.8340.00	716.547		10.748	8.500		735.795
Wachtgeldverplichtingen voormalig weth	U2.8364.00	135.495		2.032		64.375	73.152
Totaal voorzieningen		6.427.435	-	12.780	182.239	67.808	6.554.646
TOTAAL		19.445.540	123.291	77.824	891.552	1.135.975	19.278.941
Verwachte verliezen grondexploitatie	U2.8300.00	3.024.283					3.024.283
Voorziening dubieuze debiteuren soza	U2.8301.00	59.580					59.580
Voorziening dubieuze debiteuren algemeen	U2.8313.00	32.703					32.703
Vordering op Verkoop Vennootschap BV	U2.8363.00	190.940					190.940
Vordering op Verkoop Vennootschap BV	U2.8385.00	104.554					104.554
Voorzieningen in mindering op activa		3.412.060	-	-	-	-	3.412.060
TOTAAL GENERAAL		22.857.600	123.291	77.824	891.552	1.135.975	22.691.001

Naam reserve/voorziening	WBS nrs	Saldo aan het begin van 2018	Saldo aan het begin van 2019	Saldo aan het begin van 2020
<i>A. Algemene reserve:</i>				
Algemene reserve	U14100.00	6.953.343	6.953.343	6.953.343
Nader te bestemmen middelen	U14105.00	506.650	476.450	448.697
Reserve grondexploitatie	U14110.00	1.149.731	1.166.977	1.184.482
		-	-	
Totaal algemene reserves		8.609.724	8.596.770	8.586.522
<i>C. Bestemmingsreserves:</i>				
Investeringsreserve	U14200.00	1384.577	1392.885	1401.242
Decentralisatie huisvesting onderwijs	U14202.00	225.523	346.184	475.820
Bestemmingsreserve algemeen	U14205.00	80.184	60.184	40.144
Reserve bovenwijkse voorzieningen	U14210.00	251.692	303.063	324.137
Bestemmingsreserve extra afschrijvingen	U14212.00	12.878	7.580	3.794
Kapitaallasten gemeentehuis	U14213.00	537.899	487.085	434.238
Bestemmingsreserve privatisering groen	U14215.00	187.214	187.214	187.214
Vervanging inventaris podium voorzieningen	U14219.00	60.108	64.425	68.742
Reclamesport	U14222.00	20.069	21.869	23.669
Kostbaar landschap	U14239.10	111.195	111.195	111.195
Onderhoud gemeentehuis	U14240.00	492.958	503.304	489.285
Onderhoud huisvesting buitendienst	U14241.00	25.468	18.248	18.021
Onderhoud brandweergarages	U14242.00	40.994	40.994	40.994
Onderhoud welzijnsaccommodaties	U14243.00	419.172	463.355	554.736
Onderhoud kerktorens	U14244.00	50.367	61.607	48.055
Onderhoud aula begraafplaats	U14245.00	77.351	83.907	90.463
Omgevingsvergunning	U14247.00	5.775	5.775	5.775
Duurzaamheid	U14248.00	221.322	221.322	221.322
Laanbeplanting Raalterweg Wesep	U14249.00	20.000	20.000	20.000
Totaal bestemmingsreserves		4.224.744	4.400.174	4.558.844
<i>D. Voorzieningen</i>				
Afvalstoffen heffing	U2.8305.00	52.371	50.701	49.211
Riolering	U2.8316.00	5.865.841	6.047.859	6.229.878
Pensioenaanspraken wethouders	U2.8340.00	755.332	775.162	795.289
Wachtgeldverplichtingen voormalig weth	U2.8364.00	16.749	-	-
		-	-	-
Totaal voorzieningen		6.690.293	6.873.722	7.074.378
TOTAAL		19.524.761	19.870.666	20.219.744
Verwachte verliezen grondexploitatie	U2.8300.00	3.024.283	3.024.283	3.024.283
Voorziening dubieuze debiteuren soza	U2.8301.00	59.580	59.580	59.580
Voorziening dubieuze debiteuren algemeen	U2.8313.00	32.703	32.703	32.703
Vordering op Verkoop Vennootschap BV	U2.8363.00	190.940	190.940	190.940
Vordering op Verkoop Vennootschap BV	U2.8385.00	104.554	104.554	104.554
Voorzieningen in mindering op activa		3.412.060	3.412.060	3.412.060
TOTAAL GENERAAL		22.936.821	23.282.726	23.631.804

3.4 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA

In het overzicht van incidentele baten en lasten dient op grond van de wijzigingen in het BBV met ingang van de begroting 2014 een aantal extra gegevens te worden opgenomen. De incidentele baten en lasten moeten meerjarig per programma worden weergegeven, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen. In het overzicht is de specificatie van de in omvang belangrijkste posten weergegeven.

Pr	Omschrijving	2016	2017	2018	2019
	Lasten				
6	Cultuureducatie	4.785			
8	Verkiezingen		19.860	19.860	19.860
10	Stelpost onderuitputting	75.000-	50.000-	25.000-	25.000-
		70.215-	30.140-	5.140-	5.140-
	Baten				
6	Provinciale bijdrage cultuureducatie	4.785			
		4.785	-	-	-
	Saldo	75.000-	30.140-	5.140-	5.140-

3.5 JAARLIJKS TERUGKERENDE GERELATEERDE VERPLICHTINGEN VAN VERGELIJKBAAR VOLUME

	onderdeel	geraamde sterkte begroting 2016 (aantallen)	geraamde sterkte begroting 2016 (fte's)	personeelslasten begroting 2016	personeelslasten begroting 2015
1.	Leden van de raad (excl.w ethouders)	17			
	vergoeding raadswerk			120.340	129.365
	onkostenvergoeding			34.000	19.500
	Totaal leden van de raad	17	0	154.340	148.865
2.	Raadsgriffie	2	1,1889	97.929	95.621
3.	Burgemeester en wethouders				
	- Burgemeester	1	1	122.757	124.537
	- Wethouders	3	2,1	184.130	183.478
	Totaal burgemeester en wethouders	4	3,1	306.888	308.015
4.	Burgerlijke stand	5		6.700	6.700
	ICS RUD	5	4,5556	357.179	361.780
5.	Openbaar Basisonderwijs				
	Logopediste	1	0,5694	37.136	36.248
6.	Havenmeester	1	0,1218	4.638	4.512
7.	Leader coordinator	1	0,6667	53.617	46.930
8.	Directieteam	2	2,0000	221.899	318.428
	Concerncontrol	1	1,0000	99.236	97.560
	Team Communicatie en Ondersteuning	9	6,2667	369.784	316.673
	Team Projectmanagement en Advies	5	3,6778	273.774	265.979
	Team Bedrijfsvoering	15	9,6890	673.326	633.316
	Team Klantcontactcentrum	12	9,0557	487.865	491.004
	Team Werk, Inkomen en Zorg	18	14,6333	904.692	790.055
	Team Burgerzaken	2	2,0000	130.032	127.327
	Team Ruimtelijke Ontwikkelingen				428.896
	Team Fysieke Infrastructuur en Vastgoed	19	17,0838	1.024.235	1.143.177
	Team Maatschappelijke Ontwikkelingen	15	9,1279	657.348	506.321
	Team Leefomgeving	25	18,5644	1.226.861	796.429
		123	93,0986	6.069.051	5.915.165

9.1	Gedetacheerd personeel	1	0,6111	35.900	35.027
	Totaal gedetacheerd	1	0,6111	35.900	35.027
9.2	Voormalig personeel				
	<i>algemeen :</i>				
	- w ethouders (via salarisadministratie)	1		57.500	105.000
		1		57.500	105.000
	- Leef tijdsbew ust personeelsbeleid			6.700	7.400
	- Uitvoering FPU-gemeenten				2.500
	- voormalig w ethouders	5		25.000	27.000
	- w achtgeld voormalig w ethouder (raet)	1		6.875	33.000
	- w w voormalig personeel			95.100	127.450
	- uitk ingevolge soc statuut			0	0
		6	0,0000	133.675	197.350
	Totaal voormalig personeel	7	0,0000	191.175	302.350
9.3	Overige lasten personeel				
	Belasting WKR			25.000	25.000
	Stage-vergoedingen			10.000	10.000
	Raadsleden WKR			10.000	
	Reiskosten			46.650	66.650
	Totaal overige personeelslasten			91.650	101.650
	TOTAAL PERSONEELSLASTEN	167	103,9121	7.406.203	7.362.863

3.6 OVERZICHT TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN RESERVES

Toevoegingen aan reserves						
Product	Omschrijving	Reservenr.	2016	2017	2018	2019
Programma 1 Wonen en leefomgeving						
U6.541.01.01	Kerktorens	U1.4244.00	13.335	13.335	13.335	13.335
U6.724.01.01	Begraafplaatsen	U1.4245.00	6.556	6.556	6.556	6.556
U6.830.01...expl.	Bouwgrondexploitatie woningen	U1.4210.00	56.049	34.564	19.256	19.256
Programma 3 Economie, recreatie en toerisme						
U6.830.02...expl.	Bouwgrondexploitatie bedrijven	U1.4210.00	17.173	28.603	30.605	-
Programma 5 Jeugd en onderwijs						
U6.420.03.12	Gymlokaal Watertorenstraat	U1.4243.00	10.462	10.462	10.462	10.462
U6.420.03.14	Gymlokaal Nieuwe Coers	U1.4243.00	33.338	33.338	33.338	33.338
U6.421.01.01	Openbaar basis onderwijs	U1.4202.00	190.138	190.138	190.138	190.138
U6.421.01.02	Bijzonder basis onderwijs	U1.4202.00	6.807	6.807	6.807	6.807
U6.441.01.01	Voorgezet onderwijs	U1.4202.00	127.925	127.925	127.925	127.925
Programma 6 Welzijn						
U6.530.01.01	Sporthal Hooiberg/Reclamesport	U1.4222.00	1.800	1.800	1.800	1.800
U6.530.01.01	Sporthal de Hooiberg	U1.4243.00	49.856	49.856	49.856	49.856
U6.530.03.01	Ijsbaan Wijhe	U1.4243.00	500	500	500	500
U6.530.04.01	Zwembad Wijhe	U1.4243.00	71.933	71.933	71.933	71.933
U6.540.01.01	Muziektent Olst	U1.4243.00	2.533	2.533	2.533	2.533
U6.540.05.01	Gebouw Capellenborg/pv	U1.4219.00	4.317	4.317	4.317	4.317
U6.667.04.01	Buurthuis den Nul	U1.4243.00	4.905	4.905	4.905	4.905
U6.667.04.03	Sociaal cultureel centrum de Bongerd	U1.4243.00	12.078	12.078	12.078	12.078
U6.667.06.01	Zalencentrum Wesepe	U1.4243.00	9.708	9.708	9.708	9.708
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien						
U6.960.01.01/kp	binnendienst huisvesting	U1.4240.00	79.421	79.421	79.421	79.421
U6.960.01.01/kp	buitendienst huisvesting	U1.4241.00	10.479	10.479	10.479	10.479
Subtotaal			709.313	699.258	685.952	655.347
Toevoeging bespaarde rente aan reserves						
Rente toev. reserves			65.044	57.610	59.755	59.617
Totaal toevoegingen			774.357	756.868	745.707	714.964

Onttrekkingen aan reserves						
Product	Omschrijving	Reservnr.	2016	2017	2018	2019
Programma 1 Wonen en leefomgeving						
U6.210.02.01	Onderhoud kunstwerken	U1.4205.00	17.370	17.370	17.370	17.370
U6.210.03.01	Onderhoud verkeersborden	U1.4105.00	10.000	10.000	10.000	10.000
U6.541.01.01	Onderhoud kerktorens	U1.4244.00	8.182	7.675	2.095	26.887
U6.724.01.01	Begraafplaatsen	U1.4245.00	1.286	3.590		
Programma 5 Jeugd en onderwijs						
U6.420.02.01	Bijdrage logopedie	U1.4205.00	1.325	1.325	1.325	1.325
U6.420.02.02	Bijdrage logopedie	U1.4205.00	1.325	1.325	1.325	1.325
U6.420.03.12	Gymlokaal Watertorenstraat	U1.4243.00	8.866	6.334	5.565	7.509
U6.420.03.14	Gymlokaal Nieuwe Coers	U1.4243.00	7.790	8.390	10.590	6.540
U6.421.01.01	Openbaar basis onderwijs	U1.4202.00	86.328	83.879	81.752	78.784
U6.421.01.01	Openbaar basis onderwijs	U1.4205.00	1.581	1.549	1.518	1.486
U6.421.01.02	Bijzonder basis onderwijs	U1.4202.00	84.390	81.256	76.763	74.285
U6.421.01.02	Bijzonder basis onderwijs	U1.4205.00	1.803	1.738	1.539	
U6.441.01.01	Voorgezet onderwijs	U1.4202.00	53.265	51.722	49.077	47.358
Programma 6 Welzijn						
U6.530.01.01	Sporthal de Hooiberg	U1.4212.00	1.180	1.160	1.140	1.120
U6.530.03.01	Ijsbaan	U1.4212.00	1.391	1.343	1.294	1.294
U6.667.04.04	Kulturhus concept	U1.4105.00	11.600	8.700	5.800	2.900
U6.530.01.01	Sporthal de Hooiberg	U1.4243.00	41.788	38.382	64.161	43.448
U6.530.04.01	Zwembad Wijhe	U1.4243.00	229.087	55.831	14.136	21.083
U6.540.01.01	Muziekcent Olst	U1.4243.00	4.100	1.800	1.800	1.800
U6.651.01.01	Openbare bibliotheek Olst-Wijhe	U1.4105.00	22.000	22.000	22.000	22.000
U6.667.04.01	Buurthuis den Nul	U1.4243.00	13.000	6.800	800	800
U6.667.04.03	Sociaal cultureel centrum de Bongerd	U1.4243.00	12.531	4.673	3.605	4.674
U6.667.06.01	Zalencentrum Wesepe	U1.4243.00	3.540	52.221	50.473	18.078
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien						
U6.960.01.01/kp	kapitaallasten gemeentehuis	U1.4213.00	342.985	72.330	72.330	72.330
U6.960.01.01/kp	huisv.onderh.gemeentehuis.	U1.4240.00	91.385	80.385	69.075	93.440
U6.960.01.01/kp	huisvest.onderh.werf	U1.4241.00	10.069	24.917	17.699	10.706
Totaal onttrekkingen			1.068.167	646.695	583.232	566.542

3.7 EMU-SALDO

Omschrijving	2015	2016	2017
	x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2015, aangevuld met raming resterende periode	x € 1000,- Volgens begroting 2016	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2016
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-24	-73	-338
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.874	1.879	1.633
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	19	195	195
4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	928	-29	-23
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4			
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)			
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord			
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen			
10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
11 Verkoop van effecten:			
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	941	2.030	1.513

3.8 MATRIX PROGRAMMA'S EN PRODUCTEN

nr.	Programma / beleidsproducten	portefeuillehouder	WBS-nummer beheersbegroting	omschrijving (sub)product
Programma 1 Wonen en leefomgeving				
1.10	Ruimtelijke ordening	H. Engberink H. Engberink H. Engberink H. Engberink H. Engberink H. Engberink H. Engberink H. Engberink H. Engberink H. Engberink	U6.810.01.01 U6.810.01.02 U6.810.01.03 U6.810.01.04 U6.810.01.05 U6.810.01.06 U6.810.02.01 U6.810.03.01 U6.810.03.02 U6.810.03.03	Procedures bestemmingsplannen Actualisatie bestemmingsplannen Bestemmingsplan buitengebied Plan Bijsterbosch Welsum Actualisatie structuurvisie Cultuurhist.waarden Langstr/Kerkstraat Vitaal platteland Beheer- en uitv.kst.Leadercoordinator Beheer- en uitv.kst.plaatselijke groep Beheer- en uitv.kst.overige kosten
1.20	Woningbouw	M. Blind M. Blind M. Blind M. Blind A.G.J. Strien M. Blind M. Blind M. Blind M. Blind M. Blind M. Blind M. Blind M. Blind M. Blind M. Blind M. Blind M. Blind M. Blind	U6.820.01.01 U6.820.01.02 U6.822.01.02 U6.822.01.03 U6.822.01.04 U6.822.01.05 U6.823.01.01 U6.823.01.02 U6.823.01.03 U6.830.01.01 U6.830.01.26 U6.830.01.33 U6.830.01.34 U6.830.01.40 U6.830.03.00	Woningexploitatie en -bouw Beheer en uitgifte gronden Volkshuisvesting Omgevingsvergunning: activiteit bouwen Handhaving bouw & woningtoezicht Omgevingsvergunning: activiteit slopen Omgevingsvergunning: bouw leges Omgevingsvergunning: welstand leges Omgevingsvergunning: leges sloopverg. Complex Boerhaar III Complex Zonnekamp Oost Complex Zonnekamp West Complex Noorder Koeslag Complex Wesepe woningbouw Bouwgrondexploitatie algemeen
1.30	Leefomgeving	A.G.J. Strien M. Blind M. Blind A.G.J. Bosch	U6.541.01.01 U6.003.01.09 U6.003.01.08 U6.670.07.01	Kerktorens Geografische informatievoorziening Straatnaamgeving & huisnummering Dorpsontwikkelingsplannen
1.40	Openbare ruimte - wegen	M. Blind M. Blind M. Blind	U6.210.02.01 U6.210.02.02 U6.210.02.03	Openbare ruimte: wegen Openbare ruimte: gladheidsbestrijding Infrastructuur Molenstraat
1.50	Openbare ruimte - verkeer	M. Blind M. Blind	U6.210.03.01 U6.212.01.01	Openbare ruimte: verkeer Openbaar vervoer
1.60	Openbare ruimte - groen	M. Blind	U6.560.01.01	Openbare ruimte: groen
1.70	Openbare ruimte - riolering	M. Blind M. Blind	U6.722.01.01 U6.726.01.01	Openbare ruimte: riolering Baten rioolheffing
1.80	Begraven	M. Blind M. Blind	U6.724.01.01 U6.732.01.01	Begraafplaatsen Baten begraafplaatsrechten
Programma 2 Veiligheid				
2.10	Brandweer en rampenbestrijding	A.G.J. Strien A.G.J. Strien A.G.J. Strien A.G.J. Strien A.G.J. Strien A.G.J. Strien A.G.J. Strien A.G.J. Strien	U6.120.01.01 U6.120.01.03 U6.120.01.05 U6.120.01.06 U6.120.01.02 U6.120.08.01 U6.120.09.01 U6.120.09.02	Brandweerkazerne Olst en Wijhe Brandweer (vm kazeme Zylweg 3a Welsum) Omgevingsvergunning: activiteit gebruik Regionale brandweer Brandweerkazerne Welsum en Wesepe Rampenbestrijding Overige beschermende maatregelen Externe veiligheid
2.20	Openbare orde en veiligheid	A.G.J. Strien A.G.J. Strien	U6.140.01.01 U6.140.01.02	Openbare orde en veiligheid APV

Programma 3 Economie, recreatie en toerisme				
3.10	Economische aangelegenheden	A.G.J. Bosch	U6.310.01.01	Beheer & exploitatie markten
		A.G.J. Bosch	U6.310.05.01	Econom.ontwikkeling/Bedrijfscontacten
		A.G.J. Bosch	U6.330.01.01	Deelneming nutsbedrijven
		A.G.J. Bosch	U6.560.01.03	Gemeentelijke recreatie voorzieningen
		A.G.J. Bosch	U6.830.02.31	Complex Meente Zuid
		A.G.J. Bosch	U6.830.02.41	Complex Wesepse bedrijventerrein
		A.G.J. Bosch	U6.830.02.42	Complex De Enk
3.20	Recreatie en toerisme	A.G.J. Bosch	U6.560.01.04	Recreatie en toerisme
		A.G.J. Bosch	U6.560.01.05	Passantenhaven Wijhe
		A.G.J. Bosch	U6.560.01.07	Infocentrum IJssel Den Nul
Programma 4 Duurzaamheid				
4.10	Afvalstoffen	M. Blind	U6.721.01.01	Afvalstoffenverwijdering & -verwerking
		M. Blind	U6.725.01.01	Heffing & inning afvalstoffenheffing
4.20	Milieutaken	M. Blind	U6.723.01.01	Milieubeheer algemeen
		M. Blind	U6.723.01.04	Omgevingsvergunning:milieu
		M. Blind	U6.723.01.05	Handhaving milieu
		M. Blind	U6.723.01.06	Milieu educatie en voorlichting
		M. Blind	U6.723.01.07	Uitvoering wet geluidhinder
		M. Blind	U6.723.01.08	Uitvoering wet bodembescherming
4.30	Duurzaamheid	M. Blind	U6.723.01.02	Duurzaamheid
Programma 5 Jeugd en onderwijs				
5.10	Jeugd- en jongerenwerk	M. Blind	U6.670.05.01	Sociaal cultureel werk
5.20	Jeugd gezondheidszorg	M. Blind	U6.671.02.01	EerstelijnsloketJeugd
		M. Blind	U6.671.02.02	Jeugdgezondheidsbeleid (maatwerk)
		M. Blind	U6.672.01.01	Huishoudelijke verzorging (PGB)
		M. Blind	U6.672.01.02	Uitv.kst.huishoudelijke verzorging
		M. Blind	U6.672.02.01	PGB Jeugd
		M. Blind	U6.677.01.01	Eigen bijdr. algemene vz. Wmo en Jeugd
		M. Blind	U6.682.01.01	AWBZ Jeugdzorg
		M. Blind	U6.682.02.01	Zw-jeugdzorg GGZ
		M. Blind	U6.682.03.01	Jeugd-& opvdhlp (Jgdzrg(pls) en crisspvn
		M. Blind	U6.682.03.02	Jeugd- en opvoedhulp (landelijk)
		M. Blind	U6.682.03.03	Jeugd- en opvoedhulp (onvoorzien)
		M. Blind	U6.682.04.01	Uitvoeringskosten Jeugdzorg
		M. Blind	U6.683.01.01	Jeugd- en opvoedhulp (AMHK)
		M. Blind	U6.683.02.01	Jeugd- & opvdhlp (Jeugdzrg(pl) en crisi
M. Blind	U6.687.01.01	Ouderbijdragen individuele voorz. Jeugd		
M. Blind	U6.715.01.01	Jeugdgezondheidsbeleid (uniform deel)		
5.30	Lokaal Onderwijsbeleid	A.G.J. Strien	U6.420.01.01	Openbaar onderwijs algemene lasten
		A.G.J. Strien	U6.420.02.01	Openbaar onderwijs lokaal beleid
		A.G.J. Strien	U6.420.02.02	Bijzonder onderwijs lokaal beleid
		A.G.J. Strien	U6.420.03.12	Gymlokaal Watertorenstraat
		A.G.J. Strien	U6.420.03.14	Gymlokaal de Nieuwe Coers
		A.G.J. Strien	U6.440.01.01	Voortgezet onderwijs lokaal beleid
5.40	Huisvesting onderwijs	A.G.J. Strien	U6.421.01.01	Openbaar basisonderw.andere voorz.
		A.G.J. Strien	U6.421.01.02	Bijzonder basisonderw.andere voorz.
		A.G.J. Strien	U6.441.01.01	Voortgezet onderwijs andere voorz.
5.50	Overige onderwijs aangelegenheden	A.G.J. Strien	U6.480.01.01	Onderwijsbegeleiding
		A.G.J. Strien	U6.480.02.01	Leerlingenvoer
		A.G.J. Strien	U6.480.03.01	Uitvoering leerplicht
		A.G.J. Strien	U6.480.04.01	Voor- en vroegtijdse educatie
5.60	Speelvoorzieningen	M. Blind	U6.580.01.01	Overige recreatieve voorzieningen
5.70	Kinderopvang	M. Blind	U6.650.01.01	Kinderopvang
		M. Blind	U6.650.01.02	Peuterspeelzaalwerk

Programma 6 Welzijn				
6.10	Welzijn en welzijnaccomodaties	A.G.J. Bosch	U6.511.02.01	Welzijnfonds Buurthuis Den Nul Dorpshuis 't Olde Postkantoor Sociaal cultureel centrum de Bongerd Kulturhusconcept
		A.G.J. Bosch	U6.670.04.01	
		A.G.J. Bosch	U6.670.04.02	
		A.G.J. Bosch	U6.670.04.03	
6.20	Sport en sportaccomodaties	A.G.J. Bosch	U6.530.01.01	Sporthal De hooiberg Olst Ijsbaan Wijhe Zwembad Wijhe Sporthal De Lange Slag Wijhe Overige sportaangelegenheden Sport- cultuurstimulering Sportparken Subsidie SKOW Sportpark Welsum
		A.G.J. Bosch	U6.530.03.01	
		A.G.J. Bosch	U6.530.04.01	
		A.G.J. Bosch	U6.530.05.01	
		A.G.J. Bosch	U6.530.06.01	
		A.G.J. Bosch	U6.530.07.01	
		A.G.J. Bosch	U6.531.01.01	
		A.G.J. Bosch	U6.531.01.02	
		A.G.J. Bosch	U6.531.02.01	
		6.30	Kunst en cultuur	
A.G.J. Bosch	U6.540.01.01			
A.G.J. Bosch	U6.540.01.04			
A.G.J. Bosch	U6.540.01.05			
Programma 7 Werk, inkomen en zorg				
7.10	Werk en inkomen	H. Engberink	U6.482.01.01	Participatiebudget, volwasseneneducatie Wet Werk en Bijstand Bijstandsbesluit zelfstandigen I.O.A.W. I.O.A.Z. Sociale Werkvoorziening Overige sociale zekerheidsregelingen Rij Minimabeleid Participatiebudget
		H. Engberink	U6.610.01.01	
		H. Engberink	U6.610.01.02	
		H. Engberink	U6.610.01.03	
		H. Engberink	U6.610.01.04	
		H. Engberink	U6.611.01.01	
		H. Engberink	U6.613.01.01	
		H. Engberink	U6.614.01.01	
		H. Engberink	U6.623.01.01	
		7.20	Maatschappelijk werk	
H. Engberink	U6.663.01.01			
H. Engberink	U6.667.01.01			
H. Engberink	U6.670.01.01			
H. Engberink	U6.670.02.01			
H. Engberink	U6.670.03.01			
H. Engberink	U6.670.03.02			
H. Engberink	U6.671.01.01			
7.30	Maatschappelijke ondersteuning	H. Engberink	U6.661.01.01	Leefvoorzieningen gehandicapten Woonvoorzieningen gehandicapten Huishoudelijke verzorging (natura) Begeleiding licht Begeleiding medium Begeleiding complex Begeleiding persoonlijke verzorging Begeleiding regie op gestruct.huishouden Persoonlijke verzorging Kortd. verb./deelverblijf/logeerop/respi Beschat wonen V&V en GZ, component wonen Ov.onderst.gericht individu / huish./gez Dagbesteding licht Dagbesteding medium Dagbesteding complex/gespecialiseerd Vervoer van en naar dagbesteding Vervoer dagbesteding rolstoel & kinderen Overige groepsgerichte ondersteuning Opstellen integraal uitvoeringsplan Coördineren en monitoren uitvoeringsplan Spoedopvang V&V en GZ Collectief vervoer PGB persoonlijke verzorging PGB Krt.d.verbif/deeltijd verbl/logp/res PGB Beschat wonen V&V en GZ, comp wonen PGB Ov ondersteun individu ofhuish/gezin PGB Dagbesteding licht PGB Dagbesteding medium PGB Dagbesteding complex/gespecialiseerd PGB Vervoer van en naar dagbesteding PGB Vervoer dagbesteding rolstl & kind. PGB Overige groepsgerichte ondersteuning PGB Opstellen integraal uitvoeringsplan PGB Coördineren & monitoren uitvoeringsp PGB Spoedopvang V&V en GZ
		H. Engberink	U6.661.01.02	
		H. Engberink	U6.662.01.01	
		H. Engberink	U6.662.02.01	
		H. Engberink	U6.662.02.02	
		H. Engberink	U6.662.02.03	
		H. Engberink	U6.662.02.04	
		H. Engberink	U6.662.02.05	
		H. Engberink	U6.662.03.01	
		H. Engberink	U6.662.04.01	
		H. Engberink	U6.662.05.01	
		H. Engberink	U6.662.06.01	
		H. Engberink	U6.662.07.01	
		H. Engberink	U6.662.07.02	
		H. Engberink	U6.662.07.03	
		H. Engberink	U6.662.08.01	
		H. Engberink	U6.662.08.02	
		H. Engberink	U6.662.09.01	
		H. Engberink	U6.662.10.01	
		H. Engberink	U6.662.10.02	
		H. Engberink	U6.662.10.03	
		H. Engberink	U6.670.08.01	
		H. Engberink	U6.672.03.01	
		H. Engberink	U6.672.04.01	
		H. Engberink	U6.672.05.01	
		H. Engberink	U6.672.06.01	
		H. Engberink	U6.672.07.01	
		H. Engberink	U6.672.07.02	
		H. Engberink	U6.672.07.03	
		H. Engberink	U6.672.08.01	
		H. Engberink	U6.672.08.02	
		H. Engberink	U6.672.09.01	
H. Engberink	U6.672.10.01			
H. Engberink	U6.672.10.02			
H. Engberink	U6.672.10.03			
7.40	Gezondheidszorg	A.G.J. Strien	U6.714.01.01	Volksgezondheidsbeleid Overige gezondheidszorg
		A.G.J. Strien	U6.714.01.02	

Programma 8 Dienstverlening				
8.10	Publiekdiensten	A.G.J. Strien	U6.003.01.01	Basisregistratie personen (BRP)
		A.G.J. Strien	U6.003.01.02	Rijbewijzen
		A.G.J. Strien	U6.003.01.03	Reisdocumenten
		A.G.J. Strien	U6.003.01.04	Verkiezingen
		A.G.J. Strien	U6.003.01.05	Naturalisatie & geslachtsnaamwijziging
		A.G.J. Strien	U6.003.01.06	Burgerlijke stand
		A.G.J. Strien	U6.003.01.07	Huwelijksvoltrekkingen
		A.G.J. Strien	U6.004.01.01	Secretarieleges burgerzaken
		A.G.J. Strien	U6.004.01.02	Rijbewijzen
		A.G.J. Strien	U6.004.01.03	Reisdocumenten
		A.G.J. Strien	U6.004.01.04	Verkiezingen
		A.G.J. Strien	U6.004.01.05	Naturalisatie & geslachtsnaamwijziging
		A.G.J. Strien	U6.004.01.06	Burgerlijke stand
		A.G.J. Strien	U6.004.01.07	Huwelijksvoltrekkingen
Programma 9 Bestuur en communicatie				
9.10	Bestuursorganen	A.G.J. Strien	U6.001.01.01	Raad en raadscommissies
		A.G.J. Strien	U6.001.01.02	College van B & W
		A.G.J. Strien	U6.006.01.01	Bestuursonderst. raad en rekenkamer
9.20	Voorlichting en communicatie	A.G.J. Strien	U6.002.01.03	Bestuurlijke communicatie & voorlichting
9.30	Bestuursondersteuning	A.G.J. Strien	U6.002.01.01	Bestuursondersteuning(B&W)
		A.G.J. Strien	U6.002.01.02	Representatie
		A.G.J. Strien	U6.002.01.04	Budgetcyclus
		A.G.J. Strien	U6.002.01.05	Commissie advies bezwaarschriften
9.40	Bestuurlijke samenwerking	A.G.J. Strien	U6.005.01.01	Bestuurlijke samenwerking
		A.G.J. Strien	U6.005.02.01.00	ICS RUD Algemeen
		A.G.J. Strien	U6.005.02.02	ICS RUD Specifieke dienstverlening
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien				
10.10	Treasury	A.G.J. Bosch	U6.913.01.01	Beleggingen
		A.G.J. Bosch	U6.914.01.01	Geldleningen en uitzettingen > 1 jaar
10.20	Algemene uitkering	A.G.J. Bosch	U6.921.01.01	Algemene uitkering gemeentefonds
		A.G.J. Bosch	U6.923.01.01	Integratie-uitkering sociaal domein
10.30	Lokale heffingen	A.G.J. Bosch	U6.930.01.01	Uitvoering Wet WOZ
		A.G.J. Bosch	U6.931.01.01	OZB gebruikers
		A.G.J. Bosch	U6.932.01.01	OZB eigenaren
		A.G.J. Bosch	U6.934.01.01	Baten baatbelasting
		A.G.J. Bosch	U6.936.01.01	Baten toeristenbelasting
		A.G.J. Bosch	U6.937.01.01	Baten hondenbelasting
		A.G.J. Bosch	U6.938.01.01	Baten reclamebelasting
		A.G.J. Bosch	U6.940.01.01	Baten&lasten heffing en invord.gem.bel.
10.40	Algemene baten en lasten	A.G.J. Bosch	U6.922.01.01	Algemene baten en lasten
10.50	Saldi kostenplaatsen	A.G.J. Bosch	U6.960.01.01	Saldo van kostenplaatsen
10.60	Saldo en Resultaat van de rekening van baten & lasten	A.G.J. Bosch	U6.970.01.01	Saldo van de rekening van baten & lasten
		A.G.J. Bosch	U6.990.01.01	Resultaat rekening van baten en lasten